

T.C.
KARA HARP OKULU
SAVUNMA BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

ÖLÜM FARKINDALIĞININ KABAHAHLER KANUNUNUN UYGULANMASINDA
JANDARMA PERSONELİNİN BELİRLEDİĞİ İDARİ PARA CEZASI
KARARLARINA ETKİSİNİN DEHŞET YÖNETİMİ KURAMI AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
J.Yzb. Ahmet ÇETİNER

Tez Danışmanı
Prof.Dr. Doğan KÖKDEMİR

ANKARA – 2014

TEZ TANITIM FORMU

TEZİN TARİHİ :

TEZİN TİPİ : Yüksek Lisans Tezi

TEZİN BAŞLIĞI : Ölüm Farkındalığının Kabahatler Kanununun Uygulanmasında Jandarma Personelinin Belirlediği İdari Para Cezası Kararlarına Etkisinin Dehşet Yönetimi Kuramı Açısından Değerlendirilmesi

TEZİN YAPILDIĞI BİRİM : Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı

SPONSOR KURULUŞ : –

DAĞITIM LİSTESİ : Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Tez Hazırlama, Onay, Dağıtım ve Muhafaza Esasları Kılavuzunda Belirtilen Yerlere

TEZİN ÖZETİ : Dehşet Yönetimi Kuramı (DYK), insanların diğer organizmalardan farklı olarak ölümlü olduklarının farkında olduklarını ve bu farkındalığın insanlarda felç edici bir dehşete neden olduğunu ileri sürmektedir. İnsan davranışlarının temelinde yatan temel güdü bu dehşetin azaltılmasıdır. Kültürel dünya görüşlerine bağlanmak bu dehşeti azaltmanın bir yolu olarak görülmektedir. İnsanlar nereden geldikleri, neden dünyada oldukları ve ölünce kendilerine ne olacağı gibi sorulara cevap verebilen kültürel dünya görüşlerine sıkı sıkıya bağlanarak, anlamlı ve kendilerinden daha büyük bir bütünün bir parçası ve o bütüne değer katan bireyler olduklarını düşünerek felç edici varoluşsal dehşeti azaltırlar. Başka bir deyişle, insanlar kültürel dünya görüşleri sayesinde çürüyen, bozulan fiziksel bedenlerden ibaret olmadıkları ve kendileri ölse bile parçası oldukları bütünün yaşamaya devam edeceği düşüncesi ile psikolojik dinginliklerini muhafaza ederler.

Jandarma personeli de gerek okul gerek meslek hayatları boyunca kanunlarla iç içe olmaları nedeni ile kanunları içselleştirmekte ve kültürel

dünya görüşlerinin bir parçası haline getirmektedir.

Bu araştırmanın birinci bölümünde, Dehşet Yönetimi Teorisinin kuramsal çerçevesine değinilerek, kuramla ilgili yapılan bazı çalışmalar ve kurama yöneltlen eleştiriler hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde, çalışma kapsamında kültürel dünya görüşü savunmasının ölçüm aracı olarak kullanılması nedeni ile Kabahatler Kanunu'nun amacı, kapsamı ve kolluğun Kabahatler Kanunu kapsamında idari para cezası kesme yetkisi kısaca ele alınmıştır. Üçüncü bölümde, Jandarma personeline ölümlülükleri hatırlatıldığında, kültürel dünya görüşlerinin bir parçası haline getirdikleri kanunları ihlal edenlere daha fazla idari para cezası belirleyecekleri hipotezi test edilmiştir. Jandarma Okullar Komutanlığı'nda görevli rütbeli personel ve JAMYO öğrencileri ile yapılan deneysel çalışmada, ölümlülüğün hatırlatılmasının hem öğrencilerde hem de rütbeli personelde belirlenen idari para cezası miktarını artırdığı bulunmuştur. Son bölümde, elde edilen sonuçların değerlendirmesi yapılarak, gelecek çalışmalara yönelik teklifler sunulmuştur.

ANAHTAR KELİMELEER : Dehşet Yönetimi Kuramı, Ölüm Farkındalığı, Kültürel Dünya Görüşü, Kabahatler Kanunu.

SAYFA SAYISI : 91

GİZLİLİK DERECEİ : Tasnif Dışı

**T.C.
KARA HARP OKULU
SAVUNMA BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**ÖLÜM FARKINDALIĞININ KABAHAHLER KANUNUNUN
UYGULANMASINDA JANDARMA PERSONELİNİN BELİRLEDİĞİ İDARİ
PARA CEZASI KARARLARINA ETKİSİNİN DEHŞET YÖNETİMİ KURAMI
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
J.Yzb. Ahmet ÇETİNER**

**Tez Danışmanı
Prof.Dr. Doğan KÖKDEMİR**

ANKARA – 2014

KARA HARP OKULU
SAVUNMA BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

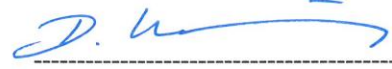
Ahmet ÇETİNER'in, "Ölüm Farkındalığının Kabahatler Kanununun Uygulanmasında Jandarma Personelinin Belirlediği Idari Para Cezası Kararlarına Etkisinin Dehşet Yönetimi Kuramı Açısından Değerlendirilmesi" konulu tez çalışması, jürimiz tarafından GUVENLIK BİLİMLERİ Anabilim Dalında YUKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

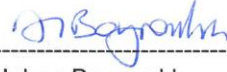
Mehmet Erkenekli
Doç.Dr. Öğ.Alb.

Uye

Prof.Dr. Doğan KÖKDEMİR
(Danışman)

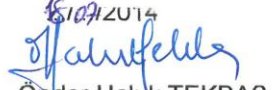
Uye

Hakan Bavramlık
Dr. P.Alb.

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

15.07.2014

Önder Haluk TEKBAŞ
Prof.Dr.Müh.Alb.
Svn.Bil.Enst.Md.

TEŞEKKÜR

Başta bu çalışmanın vücuda gelmesinde engin tecrübeleri ile bana yol gösteren ve bir eğitmenden daha öte bir ilgi ile destek olan tez danışmanım Sayın Prof.Dr. Doğan KÖKDEMİR'e, tez çalışmam nedeniyle ihmal ettiğim eşim, oğlum ve kızıma, benden yardımlarını esirgemeyen dostum Bahadır SEFEROĞLU'na, Enstitüye ilk adımımı bastığım andan itibaren bana yol gösteren, hiçbir konuda desteğini esirgemeyen, Savunma Bilimleri Enstitüsünde görev yapan tüm personele, yapıcı eleştirileri ve hoşgörülerini nedeniyle saygıdeğer jüri üyelerine ve en çok da bana bu imkanı sunan Jandarma Genel Komutanlığı, aziz Türk Milleti ve Türkiye Cumhuriyeti devleti ile bugün hür yaşamamızın mimarları şehit ve gazilerimize teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

T.C.
KARA HARP OKULU
SAVUNMA BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
ANKARA 2014

ÖLÜM FARKINDALIĞININ KABAHAHLER KANUNUNUN
UYGULANMASINDA JANDARMA PERSONELİNİN BELİRLEDİĞİ İDARİ
PARA CEZASI KARARLARINA ETKİSİNİN DEHŞET YÖNETİMİ KURAMI
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet ÇETİNER

ÖZET

Dehşet Yönetimi Kuramı (DYK), insanların diğer organizmalardan farklı olarak ölümlü olduklarının farkında olduklarını ve bu farkındalığın insanlarda felç edici bir dehşete neden olduğunu ileri sürmektedir. İnsan davranışlarının temelinde yatan temel güdü bu dehşetin azaltılmasıdır. Kültürel dünya görüşlerine bağlanmak bu dehşeti azaltmanın bir yolu olarak görülmektedir. İnsanlar nereden geldikleri, neden dünyada oldukları ve ölünce kendilerine ne olacağı gibi sorulara cevap verebilen kültürel dünya görüşlerine sıkı sıkıya bağlanarak, anlamlı ve kendilerinden daha büyük bir bütünün bir parçası ve o bütüne değer katan bireyler olduklarını düşünerek felç edici varoluşsal dehşeti azaltırlar. Jandarma personeli de gerek okul gerek meslek hayatları boyunca kanunlarla iç içe olmaları nedeni ile kanunları içselleştirmekte ve kültürel dünya görüşlerinin bir parçası haline getirmektedir.

Bu araştırmanın birinci bölümünde, Dehşet Yönetimi Teorisinin kuramsal çerçevesi, ikinci bölümde de, çalışma kapsamında kültürel dünya

görüşü savunmasının ölçüm aracı olarak kullanılması nedeni ile Kabahatler Kanunu'nu ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde ise, Jandarma personeline ölümlülükleri hatırlatıldığında, kültürel dünya görüşlerinin bir parçası haline getirdikleri kanunları ihlal edenlere daha fazla idari para cezası belirleyecekleri hipotezi test edilmiş, ölüm farkındalığının belirlenen ceza miktarlarında farklılığa yol açıp açmadığı ve öğrenimi devam eden JAMYO öğrencileri ile görevdeki Jandarma personelinin belirlediği ceza miktarlarında farklılık olup olmadığı soruları araştırılmıştır. Jandarma Okullar Komutanlığı'nda görevli rütbeli personel ve JAMYO öğrencileri ile yapılan deneysel çalışmada, ölümlülüğün hatırlatılmasının hem öğrencilerde hem de rütbeli personelde belirlenen idari para cezası miktarını artırdığı bulunmuştur.

Son bölümde, elde edilen sonuçların değerlendirmesi yapılarak, gelecek çalışmalara yönelik teklifler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler : Dehşet Yönetimi Kuramı, Ölüm Farkındalığı, Kültürel Dünya Görüşü, Kabahatler Kanunu.

Tez Yöneticisi : Prof.Dr. Doğan KÖKDEMİR

Sayfa Sayısı : 91

T.R.
TURKISH MILITARY ACADEMY
DEFENSE SCIENCES INSTITUTE
SECURITY SCIENCES DEPARTMENT
ANKARA 2014

**THE EVALUATION OF THE EFFECTS OF DEATH
AWARENESS ON ADMINISTRATIVE FINE, DETERMINED BY
GENDARMARIE UNDER MISDEMEANOR LAW, IN TERROR
MANAGEMENT PERSPECTIVE**

MASTER THESIS

Ahmet ÇETİNER

ABSTRACT

Terror Management Theory suggests that unlike other organisms, human-beings are aware of their mortality and this awareness causes a paralyzing terror. The underlying motive of human behavior is the reduction of the paralyzing terror. Commitment to cultural worldviews is seen as a way to reduce the terror. Committing to cultural worldviews, which can answer the questions like where they come from, why they are in the world and what will happen to them when they die, people think that they are part of a meaningful and bigger society and they are individuals, that contribute value to the society. These thoughts help to reduce the paralyzing terror. In other words, through the cultural worldviews, people maintain their psychological equanimity by the thoughts that they are not the physical bodies, that is damaged and rots, and even if they die, the society, of which they are part, will continue to live. Gendarmeries are intertwined with the laws not only at school but also over the course of their career and this intertwinement causes internalization of laws and make them part of the whole cultural worldviews.

In the first chapter of the review, some information about the theoretical framework of Terror Management Theory and in the second chapter, Misdemeanors Law, which was used as a measurement tool of cultural worldview defense level, were mentioned briefly.

In the third chapter, the hypothesis, that mortality reminded Gendarmeries determine greater administrative penalty for those, who violate the laws, which have become a part of their cultural worldviews was tested. Additionally, the questions, does mortality salience cause a difference in penalty determined by cadets or ranking staff and is there any difference between the penalties determined by the cadets and the ranking staff of Gendarmerie, were researched. In the experimental study, which was done with ranking staff of Gendarmerie School Command and the cadets in JAMYO, it is found that reminding mortality increases the amount of administrative penalty, determined by cadets and ranking staff.

In the last chapter, the obtained results were evaluated and proposals have been made for the future studies.

Keywords : Terror Management Theory, Death Awareness, Cultural Worldview, Misdemeanor Law.

Advisor : Prof.Dr. Doğan KÖKDEMİR

Number of Pages : 91

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
ÖN SÖZ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DEHŞET YÖNETİMİ KURAMI

1. DEHŞET YÖNETİMİ KURAMI	2
a. Giriş.....	2
b. Kültürel Dünya Görüşleri	6
c. Özsaygı	9
ç. Kültür, Özsaygı ve Güvenlik	11
d. Ölüm Farkındalığı ve Dünya Görüşünün Desteklenmesi.....	14
e. Özsaygının Kaygıyı Azaltıcı Rolü	17
2. ÖLÜMLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİN ERİŞİLEBİLİRLİĞİ.....	17
a. MS Sonrasında Ölümle İlgili Düşüncelerin Erişilebilirliğinin Artması...20	
(1) Ölüm Düşüncesinin Bastırılması	20
(2) MS'in Ölümle İlgili Düşüncelerin Erişilebilirliği Üzerindeki	
Etkisinin Azaltılması	22
(a) Kültürel Dünya Görüşüne İnanç ve Özsaygının	
Desteklenmesi	22
(b) Yakın İlişkiler ve Bağlanma Stilinin Rolü	23
(c) Rasyonel ve Deneysel Süreç.....	24
(3) MS ile Artan Ölümle İlgili Düşüncelerin Erişilebilirliğinin Uzak	
Savunma ile Azaltılması	25
b. Ölümle İlişkili Konuların Ölümle İlgili Düşüncelerin Erişilebilirliğini	

Artırması	26
(1) Doğrudan Ölümle İlişkili Konular	26
(a) Kanser	26
(b) Hayatı Tehdit Eden Riskler	27
(c) Terörizm, Çatışma ve Önyargı	27
(ç) Tüketici Davranışları	28
(2) Dolaylı Olarak Ölümle İlişkili Konular	28
(a) Yaratılmışlık ve İnsanın Biricikliğine İnanç	28
(b) El Değmemiş Doğa ve Ölüm	29
(c) Yaşamın Değeri ve Anlamı	30
(ç) Objektif (Nesnel) Benlik Farkındalığı	30
c. Kaygı Azaltıcıların Tehdit Edilmesinin Ölümle İlgili Düşüncelerin Erişilebilirliğini Artırması	30
(1) Bağlanma Eğiliminin Tehdit Edilmesi	31
(2) Kültürel Dünya Görüşüne İncanın Tehdit Edilmesi	32
(a) Adil ve Düzenli Bir Dünyaya İnanç	32
(b) Milliyetçilik	32
(c) Dini İnançlar	33
(ç) Gelişime İnanç	33
(3) Özsaygının Tehdit Edilmesi	34
(4) Tehdit ile Artan Ölümle İlgili Düşüncelerin Erişilebilirliğinin Kültürel Dünya Görüşü Savunması veya Özsaygının Desteklenmesi ile Azaltılması	34
ç. Kişisel Özelliğe Bağlı Ölümle İlgili Düşüncelerin Erişilebilirliği Çalışmaları	35
(1) Kişisel Özelliğe Bağlı Ölümle İlgili Düşüncelerin Erişilebilirliğinin Belirleyicileri	35
(2) Kişisel Özelliğe Bağlı Ölümle İlgili Düşüncelerin Erişilebilirliğinin Neticeleri	36
3. DEHŞET YÖNETİMİ KURAMINA YÖNELİK ELEŞTİRİLER	38
a. Kontrol Teorisi	38
b. Evrim Teorisi	38
c. Sosyal Destek Teorisi	39
ç. Belirsizlik Yönetimi Kuramı	40
d. Benlik Farkındalığı Teorisi	41

e. Diğer Teorik ve Metodolojik Problemler.....	42
--	----

İKİNCİ BÖLÜM

KABAHATLER KANUNU

1. KABAHAT KAVRAMI	44
2. KABAHATLER KANUNUNA İLİŞKİN GENEL PRENSİPLER	45
3. KABAHATLER KANUNUN AMACI VE KAPSAMI	46
4. KABAHATLER KANUNU'NDA YER ALAN VE İDARİ PARA CEZASINI GEREKTİREN ÇEŞİTLİ KABAHATLER.....	47
a. Kumar.....	47
b. Dilencilik	48
c. Gürültü.....	49
5. KABAHATLER KANUNU'NA GÖRE İDARİ PARA CEZASI KARARI VERMEYE YETKİLİ MAKAMLAR.....	50
a. Genel Olarak	50
b. Kolluk Yetkisi	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

1. AMACI	52
2. VARSAYIMLAR	52
3. SINIRLILIKLAR.....	53
4. YÖNTEM	53
a. Evren ve Örneklem.....	53
b. Hipotezler	54
c. Veri Toplama Araçları ve İşlemselleştirme	56
(1) Rosenberg Özsaygı Ölçeği	56
(2) Sahte (Filler) Ölçekler	58
(3) Manipülasyon Ölçekleri	59
(a) Ölüm Farkındalığı Yaratma Ölçeği.....	59
(b) Denetleme Farkındalığı Yaratma Ölçeği	59
(4) Kültürel Dünya Görüşü Savunması Ölçme Senaryoları	59
ç. Verilerin Toplanması.....	60
d. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	61

5. BULGULAR	61
a. Genel Bilgiler	61
b. Hipotez 1	62
c. Hipotez 2	63
(1) Kumar	63
(2) Dilencilik.....	64
(3) Gürültü	65
(4) Cezaların Ortalaması	65
ç. Hipotez 3	66
(1) Kumar	66
(2) Dilencilik.....	67
(3) Gürültü	68
(4) Cezaların Ortalaması	69
d. Hipotez 4	69
(1) Kumar	70
(2) Dilencilik.....	71
(3) Gürültü	71
(4) Cezaların Ortalaması	72
e. Hipotez 5	72
(1) Kumar	73
(2) Dilencilik.....	74
(3) Gürültü	74
(4) Cezaların Ortalaması	75
6. TARTIŞMA	75
SONUÇ	78
 KAYNAKÇA	 80
EKLER	91

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo–1	: Katılımcıların Statüleri Göre Dağılımı	53
Tablo–2	: Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliği Ölçüsü ve Bartlett Küresellik Testi	57
Tablo–3	: Rosenberg Özsaygı Ölçeği Açıklanan Toplam Varyans Tablosu.....	58
Tablo–4	: JAMYO Öğrencilerinin Çocukluğunu Geçirdiği Yerleşim Yeri	61
Tablo–5	: Rütbeli Personelin Çocukluğunu Geçirdiği Yerleşim Yeri	62
Tablo–6	: Levene'nin Grup Varyanslarının Homojenlik Testi Tablosu	62
Tablo–7	: Manipülasyon Değişkenine Göre Özsaygı Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu	63
Tablo–8	: Öğrenci MS ve Kontrol Gruplarına Göre Kabahatlere Belirlenen Cezaların Betimleyici İstatistik Verileri Tablosu	63
Tablo–9	: Öğrenci MS ve Kontrol Gruplarına Göre Kabahatlere Belirlenen Cezaların Farklılığına Dair Bağımsız Örneklem t Testi Tablosu	64
Tablo–10	: Rütbeli MS ve Kontrol Gruplarına Göre Kabahatlere Belirlenen Cezaların Betimleyici İstatistik Verileri Tablosu	66
Tablo–11	: Rütbeli MS ve Kontrol Gruplarına Göre Kabahatlere Belirlenen Cezaların Farklılığına Dair Bağımsız Örneklem t Testi Tablosu.....	67
Tablo–12	: Öğrenci ve Rütbeli MS Gruplarına Göre Kabahatlere Belirlenen Cezaların Betimleyici İstatistik Verileri Tablosu	70
Tablo–13	: Öğrenci ve Rütbeli MS Gruplarına Göre Kabahatlere Belirlenen Cezaların Farklılığına Dair Bağımsız Örneklem t Testi Tablosu	70
Tablo–14	: Öğrenci ve Rütbeli Kontrol Gruplarına Göre Kabahatlere Belirlenen Cezaların Betimleyici İstatistik Verileri Tablosu.....	73
Tablo–15	: Öğrenci ve Rütbeli Kontrol Gruplarına Göre Kabahatlere Belirlenen Cezaların Farklılığına Dair Bağımsız Örneklem t Testi	74

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil-1 : Ölüm Düşüncesinin Savunucu Tepkileri Harekete Geçirme Süreci.....	19
--	----

KISALTMALAR LİSTESİ

- DYK** : Dehşet Yönetimi Kuramı (*Terror Management Theory*)
- JAMYO** : Jandarma Astsubay Meslek Yüksek Okulu
- ÖDE** : Ölümle İlgili Düşüncelerin Erişilebilirliği (*Death Thought Accessibility*)
- MS** : İnsanlara Kendi Ölümleri Düşündürülerek Ölüm Farkındalığı Yaratılması (*Mortality Salience*)
- TCK** : Türk Ceza Kanunu

ÖN SÖZ

Bu çalışmada genel olarak amaç, Jandarma personelinin Kabahatler Kanunu çerçevesinde belirlediği idari para cezalarında, durumsal karar verme sürecindeki karar etkinliğini artırmaktır. Bu maksatla, ölüm farkındalığının Jandarma personelinin Kabahatler Kanunu ihlallerine verecekleri idari para cezası miktarına etkisi Dehşet Yönetimi Kuramı açısından değerlendirilecektir. Araştırmada Jandarma personelinde ölüm farkındalığı yaratıldığında (kendi ölümleri hakkında düşünmeleri istenerek, ölümlü olduklarının bilinç düzeyinde farkına varmaları sağlandığında) Kabahatler Kanunu ihlallerine verecekleri idari para cezası miktarının, kontrol grubuna göre daha yüksek olacağı hipotezi araştırılacaktır. Bu bakımdan ölüm farkındalığının, belirlenen ceza miktarında farklılığa yol açan etkileri var mıdır? Bu farklılıklar, öğrenimi devam eden JAMYO öğrencileri ile görevdeki Jandarma personeli arasında değişiklikler göstermekte midir? gibi soruların da cevaplanması amaçlanmaktadır.

Türkiye'de konu ile ilgili az sayıda akademik çalışmanın bulunması nedeniyle, araştırmanın kuramsal çerçevesi Dehşet Yönetimi Kuramı üzerine oturtulacaktır. Çalışmadan elde edilecek sonuçlar ile ölüm farkındalığının Jandarma personelinin belirleyeceği idari para cezası kararlarına etkileri tespit edilerek, Kabahatler Kanununun uygulanmasındaki karar etkinliğini artırıcı tedbirler araştırılacaktır.

GİRİŞ

Dehşet Yönetimi Kuramına göre, kültür ölümlülük ve insanın savunmasızlığından kaynaklanan kaygının bastırılmasında hayati bir önem taşır. Bu DYK'nın temel savıdır. İnsanlar hayatlarında psikolojik dinginliği sağlamak için nereden geldikleri, neden dünyada oldukları ve öldükten sonra ne olacağı gibi sorulara cevap verebilen kültürel dünya görüşlerine sıkı sıkıya bağlanırlar ve anlamlı bir dünyaya değer katan bireyler olduklarını düşünürler.

Araştırmada Jandarma personelinde ölüm farkındalığı yaratıldığında (kendi ölümleri hakkında düşünmeleri istenerek, ölümlü olduklarının bilinç düzeyinde farkına varmaları sağlandığında) Kabahatler Kanunu ihlallerine verecekleri idari para cezası miktarının, kontrol grubuna göre daha yüksek olacağı hipotezi araştırılacaktır.

Yaklaşık otuz yıllık bir geçmişe sahip olan ve yapılan deneysel çalışmalarla desteklenen Dehşet Yönetimi Kuramı ölüm farkındalığının bireylerin davranışları üzerinde-tek etken olmamakla birlikte- büyük etkilerinin olduğunu savunmaktadır. Böylelikle, kanunlar, asli görevi kanunlarının ihlal edilmesinin önlenmesi ve kanunların uygulanmasının sağlanması olan kolluk personelinin kültürel dünya görüşünün önemli bir parçasını oluşturduğundan, ceza kararlarının ölüm farkındalığı ile etkilenip etkilenmediği test edilecektir.

Çalışma ile, ölüm farkındalığının sebep olduğu, Jandarma personelinin belirleyeceği ceza miktarındaki artışın giderilmesini ve personelin daha adaletli kararlar vermesini sağlayıcı tedbirler önerilmesi amaçlanmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DEHŞET YÖNETİMİ KURAMI

1. DEHŞET YÖNETİMİ KURAMI

a. Giriş

İnsan davranışlarını yönlendiren temel motivasyonları anlamaya çalışan psikologlar, iki temel sorunun cevabını bulmaya çalışmaktadır. Bu iki soru birbiri ile ilgili görünmemesine rağmen, aslında ayrılmaz bir şekilde birbirine bağlıdır (Pyszczynski vd., 2003: 11; Solomon vd., 2004a).

İlk soru; "İnsanların neden özsaygıya ihtiyacı vardır?" sorusudur (Solomon vd., 2004a). Özsaygı ile ilgili çok sayıda akademik çalışma bulunmaktadır. Dehşet Yönetimi Kuramı (DYK) da, özsaygının ne olduğunu, nasıl kazanıldığını ve muhafaza edildiğini ve özsaygının işlevini açıklamaktadır. Özsaygı, bir kişinin anlamlı bir hakikat içinde değerli bir katılımcı olduğuna dair kültürel olarak geliştirilmiş bir inanıştır (Solomon vd., 2004a). Pyszczynski vd. (2003) göre, bu inanış kişinin sosyalizasyon süreci boyunca içselleştirdiği, bireyselleştirilmiş kültürel dünya görüşünün önerdiği bir dizi değer standardına bağlı olarak yaşaması ile kazanılmakta ve muhafaza edilmektedir. İnsanlar değer verdikleri rolleri ve nitelikleri yerine getirdiğinde, kendilerini iyi ve korunmuş hissetmektedir. Kazanılan kendilik değeri hissi, insanın nihai ölümlülüğünü ve savunmasızlığını bilmesine rağmen, bunun üstesinden gelerek psikolojik dinginliğe ulaşmasını sağlamaktadır. İnsanlar kendilerini dahil oldukları kültürel dünya görüşü içerisinde değerli ve katkıda bulunan bireyler olarak hissettiklerinde, gönül rahatlığıyla gündelik yaşantısının peşine düşebilmektedir. Aksi takdirde, bu kültürel süsler olmadan, kendini ölmeye ve yok olmaya mahkum edilmiş hayvanlardan farksız görmektedir. İnsanlar sadece kültürel inançları ve değerleri ile onların özellikle aileleri, arkadaşları, sevdikleri ve meslektaşları gibi diğerleri tarafından sosyal olarak onaylanması yoluyla, bir hayvandan daha fazlası olduğu hissini muhafaza edebilmektedir (Pyszczynski vd., 2003: 28).

Psikologların cevap aradığı ikinci soru ise, "İnsanlar neden kendilerinden farklı olan veya farklı düşünenlerle barış içinde birlikte yaşamakta zorlanırlar?" sorusudur (Solomon vd., 2004a). Pyszczynski vd. (2003), tarih boyunca insanın insana zulmettiğini ve bu durumun Hitler ve benzerleri gibi bir çok örneği olduğunu ifade etmektedir. Bu sorun sadece insanlık tarihi ile değil, aynı zamanda insanın varoluşu ile de ilgilidir. DYK'nın bakış açısından, insanın zalimliği, kültürel dünya görüşünün ölümü reddetmesinden kaynaklanmaktadır. Hakikat hakkındaki kültürel olarak oluşturulmuş inançların temel olarak ölümü reddeden bir işleve sahip olması nedeniyle, alternatif hakikat fikirlerine sahip olan insanların sadece varlığı bile sıkıntılı bir durum teşkil etmektedir. Farklı inançlardaki insanlarla karşı karşıya gelmek ve onların inançlarının doğru olma ihtimalini kabul etmek, insanların içinde bulunduğu kültürün sağladığı güvenin altını oymakta, bunu yaparken de, var olan inançlara sahipliğimiz ile bastırılan ya da hafifletilen rahatsız edici dehşetin serbest kalması tehdidini ortaya çıkarmaktadır (Pyszczynski vd., 2003: 29-34). Becker (1973), insanlar arasındaki benim tanrım, senin tanrını döver tarzındaki çatışmaların, aslında yaşam ve ölüm mücadeleleri olduğunu ve insan kaynaklı kötülüğün, insanın hayvansal doğasından, bölgesel saldırganlığından ya da doğuştan gelen bencilliğinden değil; özsaygı kazanma, ölümlülüğü reddetme ve kahramanlık imajını kazanma ihtiyacından kaynaklandığını ifade etmektedir. İnsanlar dünyayı kötülükten, tanrı düşmanlarından arındırmak ve onu mükemmel bir yer haline getirmek, kendilerince en doğru politik görüşün devamını sağlamak ve insanların gözyaşlarını dindirmek isterken, en iyiye karşı duyulan arzular en kötüye sebep olmaktadır. Kùltürler arasındaki ideolojik çatışmalar temelde ölümsüzlük projelerinin çatıştığı kutsal savaşlardır (Becker, 1973). Hiçbir kùltür ölüm farkındalığının doğurduğu kaygıyı tamamı ile ortadan kaldıramamaktadır. Şans getirdiğine inanılan tavşan ayağını sıkıca tutmak, nazar boncuğu takmak veya tespih çekmek insanları rahatlatmakta, ancak ölmelerini engelleyememektedir. Bu nedenle, bastırılan ve sonrasında kùltür içindeki ya da dışındaki şeytanın uşaklarına, günah keçilerine yansıtılan bir parça kaygı her zaman bulunmaktadır. Çünkü riskin kesin olarak ortadan kaldırılması için ise, karşıt görüşlerin ya da bu görüşün sahiplerinin yok edilmesi gerekmektedir (Pyszczynski vd., 2003: 29-34).

Ernest Becker'in çığır açan çalışmalarına dayanan DYK, Sheldon Solomon, Tom Pyszczynski ve Jeff Greenberg tarafından ortaya atılmıştır. Kuram, insanların ölümlle başa çıkmak ve ölümlle ilgili düşünceleri bastırmak için, kültürel dünya görüşlerine ve inançlara bağlandığını iddia etmektedir (Rosenblatt vd., 1989; Pyszczynski vd., 2003; Yeniçeri, 2006).

Diğer canlılar fiziksel ortama adapte olmak zorunda iken, insanın genellikle böyle bir mecburiyeti yoktur. Çünkü insan hayır diyebilme ve daha iyi bir dünya hayal ederek, onu yaratma kabiliyetine sahiptir. Telefon, helikopter ve bilgisayar bunun küçük birer örneğidir (Yalom, 2008: 9-17). İnsanlar, sadece bilmekle kalmayıp, aynı zamanda bildiklerini de bilen tek yaratık türüdür (Bauman, 2012: 13). Sadece insanlar bilinçli olduklarının farkındadırlar. Ancak bu bilinçlilik ve farkındalık hayatta olduğunun farkında olan insanın, öleceğini ve bu dünyada geçici olduğunu bilmesine de sebep olmakta ve ölümün kaçınılmazlığı düşüncesi, baş edilemeyen bir dehşete neden olmaktadır (Yalom, 2008: 9-17). İnsanın lmllğn bilmemesi imkansızdır. Bu bilgi yalnızca bir süre, dikkatin başka ilgi alanlarına kayması sonucu dşnlmeyebilir ya da anımsanamayabilir (Bauman, 2012: 13). İnsan davranışlarının başlıca nedeni olan ölüm korkusu, insana dünyadaki diğer her şeyden fazla musallat olmaktadır. İnsan davranışları, insanların nihai kaderlerini bir şekilde reddetmesi yoluyla ölümden kaçınmak ve üstesinden gelmek için tasarlanmaktadır (Becker, 1973).

DYK'na göre kültür, ölümlülük ve insanın savunmasızlığından kaynaklanan kaygının bastırılmasında hayati bir önem taşımaktadır. İnsanlar hayatlarında psikolojik dinginliği sağlamak için nereden geldikleri, neden dünyada oldukları ve öldükten sonra ne olacağı gibi sorulara cevap verebilen kültürel dünya görüşlerine sıkı sıkıya bağlanmakta ve anlamlı bir dünyaya değer katan bireyler olduklarını düşünmektedir (Rosenblatt vd., 1989). Kültürler, en temel seviyede, insanları anlamlı bir hakikat içinde yaşadıklarına ikna ederek, sürekli varolan potansiyel ölüm dehşetini kontrol edebilmelerini sağlamaktadır. DYK'ya göre; insanlar yaşamları boyunca psikolojik dinginliklerini muhafaza etmek için; hakikati düzen, denge, anlam ve süreklilikle dolduran, kültür tarafından oluşturulmuş bir dünya görüşü içinde

inançlarını muhafaza etmeli (Rosenblatt vd., 1989) ve kendilerinin, bu anlamlı hakikate katkıda bulunan bireyler olduğuna inanmalıdır (Rosenblatt vd., 1989; Goldenberg vd., 2000a; Pyszczynski vd., 2003: 16-17; Kökdemir ve Yeniçeri, 2010).

DYK ile ilgili ampirik çalışmaların çoğu iki temel hipoteze dayanmaktadır. İlki olan ölüm farkındalığı (mortality salience (MS)) hipotezi, psikolojik yapıların, kişileri ölüm kaygısına karşı koruması nedeniyle, kişilere ölümlerinin hatırlatılmasının bu yapılara duyulan güveni artırdığını, ikinci hipotez olan kaygı azaltıcı (anxiety-buffer) hipotezi ise, bu psikolojik yapının güçlendirilmesinin MS'e tepki olarak ortaya çıkan kaygının azalmasına neden olduğunu açıklamaktadır. Bu iki görüş de bireylerin psikolojik yapılar içinde önemli bir yere sahip oldukları duygusunu yaratan özsaygının varlığı ile bağlantılıdır (Greenberg vd., 1992; Goldenberg vd., 2000a; Solomon vd., 2004a).

Yapılan ampirik deneyler sonrasında DYK, farklı insan davranışlarının, ölüm farkındalığının yarattığı kaygı ile başa çıkmak için, özsaygı kazanma ve bir kültürel dünya görüşüne inanma yönünde geliştiğini öneren bir teori haline gelmiştir (Pyszczynski vd., 1999).

Kısaca DYK'ya göre, bütün diğer yaşam formları gibi insanoğlunun da biyolojik olarak kendini koruma eğilimi vardır ve bu eğilim, biricik olarak insanın ölümün kaçınılmazlığının farkındalığı ile birleştiğinde, potansiyel olarak bunaltıcı bir şekilde dehşete neden olmaktadır. Bu dehşet potansiyeli kültürel dünya görüşleri oluşturulması ve bunların muhafazası ile yönetilmeye çalışılmaktadır. Böylelikle dünya görüşleri insanlara, anlamlı bir dünyada değerli bireyler olduklarını, ölümlü doğadan ve cismanilikten daha üstün olduklarını ve bu suretle zaman ve uzayın sınırlarını aşma yeteneklerinin olduğunu, bunlar vesilesiyle de ölümden kurtulabileceklerini telkin etmektedir. Bu nedenle, insan davranışlarının önemli bir bölümü, kişinin kültürel dünya görüşüne inancını muhafaza etmesi ve bu dünya görüşünün ürettiği değer standartlarına ulaşılması ve aşılmasına adanmaktadır (Pyszczynski vd., 2003: 11-27).

b. Kültürel Dünya Görüşleri

Bauman'a (2012) göre, insanların ölümlü olduklarının farkında olmaları kültürün de temelidir. Çünkü kültür insanların farkında oldukları bir şeyi unutturmaya yönelik incelikli bir aygıttır (Bauman, 2012: 45). Pyszczynski vd. (2003) göre, kültürler dünyanın düzenli, dengeli ve anlamlı bir yer olduğunu ifade eden, Nereden geliyoruz? Dünyada bulunuş amacımız nedir? Öldükten sonra bana ne olacak? gibi bazı evrensel soruları cevaplamak zorundadır. Her ne kadar bütün kültürler bu sorulara bir şekilde cevap verse de, hepsi farklı yollar kullanmaktadır. Kültürlere göre değişen yaratılış hikayeleri, bize nereden geldiğimizi ve kültürümüze uygun şekilde dünyadaki amacımızın ne olduğunu anlatmaktadır. Fakat her kültürel dünya görüşü tüm dünya tarafından paylaşılmamaktadır (Pyszczynski vd., 2003: 18). Yaşamın din temelli anlamlarının inandırıcılığı, hitap ettiği topluma ve toplumun deneyimlerine sıkı sıkıya bağlıdır (Bauman, 2012: 115). Farklı kültürlerin, farklı inançları vardır ve her kültür mutlaka bu tür inançları paylaşmaktadır (Pyszczynski vd., 2003: 18).

Pyszczynski vd. (2003), evrenin ve insanların kökenleri hakkındaki, her kültüre has önceliklerin ve görüşlerin çeşitliliğinin yanı sıra, bu yaratılış hikayeleri içinde bazı evrensel modellerin bulunduğunu belirtmektedir. Bir çok bireysel yaratılış hikayesinin ardında, asli ve sürekli tehdit edici kaos karşılığında, dünya kültürünün farklılıklarının kolektif rüyası olan gölge bir mit bulunmaktadır. Bu temel yaratılış miti, aslında, bizim bir şeyler yapma, evrende bir farklılık yaratma girişimimizin arkasındaki temel nedendir (Pyszczynski vd., 2003: 19).

Dechesne vd. (2003), bu yaratılış hikayelerinin insanların içinde yaşadığı anlam sisteminin temelini oluşturduğunu ve ardından gelenlerin de buna katkıda bulunduğunu belirtmektedir. Böylelikle iyi bir vatandaş olmak, iyi bir ebeveyn olmak, bir takımın taraftarı olmak, yaratıcı bir müzisyen ya da parlak bir bilim insanı olmak ve bunların önemine ve değerine inanmak, bireylere sonsuzluğa uzanan bir bütünün parçası olduklarını hissettirmektedir (Dechesne vd., 2003).

Becker'e (2003) göre, toplum, doğal acizliğimize karşı, kalıcı değeri olan bir şey ortaya koyarak ölümün üstesinden gelebileceğimize inanmamızı sağlayan bir kahramanlık sistemi yaratarak bir savunma hattı oluşturmaktadır. İnsan yaşamının temel görevi, kahraman olmak ve ölümün üstesinden gelmek olduğundan, her kültür, üyelerine bunu sağlayan genellikle dini karmaşık bir sistem sunmak zorundadır (Becker, 1973: xiii).

Solomon vd. (2004b) de, bütün kültürlerin insanlara, evrenin kökeni ve dünyada bulunma nedenleri ile ilgili kabul edilebilir fikirler önererek bir anlam duygusu ve ölümsüzlük duygusu verdiğini ifade etmektedir. Bu ölümsüzlük devasa anıtlar ve gökdelenler dikilerek, bilim ya da sanat alanında büyük çalışmalar yapılarak, devasa servetler kazanılarak ya da çocuk sahibi olunarak sembolik olarak veya organize dinlerin ortak bir ögesi olan çeşitli ölümden sonra dirilme efsaneleri ile de gerçek olarak elde edilmektedir. Ölümün aşılması ile ilgili bu kültürel durumlar bireylerin kendilerini anlamlı bir dünyada önemli katılımcılar olarak görmesini sağlamakta ve böylelikle onlarda geçici bir organizma olmak yerine, ölümü aşmalarını sağlayan hakikat görüşüne katkı sağlayan bireyler oldukları duygusunu oluşturmaktadır (Solomon vd., 2004b).

İnsan doğasında, süper güçleri olan, ölümsüz bir ruha sahip olan, evrensel bir tanrıya inanma eğilimi her zaman vardır (Pyszczynski vd., 2003: 21) ve nihai bir kurtarıcının varlığına duyulan inanç, ölüm korkusuna karşı geliştirilen temel iki savunmadan biridir ve bu inanç, yaşam sonrası mitler, koruyucu tanrı ve ebeveynlerin telkinleriyle de desteklenmektedir (Yalom, 2011: 160-161). Ölen bir kişinin ilahlaştırılması veya azizleştirilmesinin temelinde, inanan kişinin kendi ölümsüzlük arzusu yatmaktadır. Gerçek ölümsüzlük bütün organize dinlerin ortak paydasıdır (Pyszczynski vd., 2003: 20). İslami inanışta, kişi öldükten sonra tekrar dirilecek ve mahşer günü hesap verecektir. Sevapları fazla olan kişiler Cennete ulaşacak, günahları fazla olanlar ise, Cehennemde yanacaktır. Cennette hiç kimsenin daha önce tatmadığı kadar lezzetli yiyecekler ve kimsenin daha önce görmediği kadar güzel bakireler vardır ve inananlar bunlarla mükafatlandırılırken, inanmayanlar cehennem ateşinde yanacaktır (Kuranı Kerim, 18/102; 18/107).

Solomon vd. (20004a), Cennetin Hıristiyanların da kültürel dünya görüşlerinin bir parçası olduğunu ve Amerikan halkının çoğunluğunun, barış dolu, stressiz ve oldukça çok boş zamanın olduğu bir yer olan cennetin var olduğuna ve bir gün o cennete gideceğine inandığını ifade etmektedir. Hinduizm gibi reenkarnasyona inanan dinler ise öldükten sonra devam edecek ruhani varoluşa Nirvana adını vermektedir (Solomon vd., 2004a: 19).

Özetlersek, DYK'ya göre, kültürel dünya görüşleri, düzenli, anlamlı ve istikrarlı bir hakikat görünümünü sağlayarak, insanın ölüm ve yok olmaya mahkum edilmiş, amaçsız, evrendeki pislik yığına bağımlı bir organizma olduğu düşüncesini reddetmesini sağlamaktadır. Böylelikle insanlar dünyadaki yaşamlarını, anlamlı bir hakikate sürekli anlam katan bireyler olduklarına inanarak geçirmektedir (Pyszczynski vd., 2003: 16-17). Diğer bir ifadeyle, bütün kültürel dünya görüşleri, bir anlam duygusu ve sembolik ya da gerçek ölümsüzlük kazanımı için bir reçete sağlayarak, önemli bir kaygı azaltıcı olarak hizmet etmektedir. Kùltürler, hizmet ettikleri amaçlara göre çeşitlilik göstermektedir. Her ne kadar ortalama derecede kültürel normlar kazanarak sosyalleşmiş bir insan, yetiştiği kùltürden türemiş olan kendi görüşlerinin kesin doğruluğuna inansa da, hiçbir kùltürün evrenin kökeni ile ilgili görüşleri ve kurtuluş planı kesin olarak doğru değildir. Sonuç olarak, kültürel yapılar öncelikle toplumsal görüş birliği ile ve mümkünse kùltür tarafından öngörülen hakikat vizyonu doğrultusunda, fiziksel çerçevesi değiştirilerek zaman içinde korunmaktadır. Daha sonra kùltür fonksiyonu psikolojik olarak hakikatin aydınlatılması için değil, ölümün benliği kalıcı olarak yok etme ihtimalini gizlemeye hizmet etmektedir (Pyszczynski vd., 2003: 22). Kùltürel kahramanlık sisteminin, sihirsel, dini ve ilkel olması ya da laik, bilimsel ve modern olması problem arz etmemektedir. Bu sistem, insanların, öncelikli değer, kozmik ayrıcalıklılık, yaradılışa nihai yararlılık ve sarsılmaz anlam duygusu kazanmak için hizmet ettiği, efsanevi bir kahramanlık sistemidir. İnsanlar bu hisleri, insan değerini yansıtan, bir kilise, bir katedral, bir totem direği, bir gökdelen inşa ederek ya da nesiller boyu sürecek bir aile kurarak kazanmaktadır. Beklenti ve inanış, insanın toplumda yarattıklarının, uzun süre devam eden, ölümü gölgede bırakmayı ve daha uzun yaşamayı sağlayan değer ve anlamlar olduğudur. Toplumlar ne kadar

modern ve laik olursa olsun, altta yatan dindir. Bu bağlamda, insanın yaptığı her şey din ve kahramanlıkla, dolayısıyla da kültürel dünya görüşleri ile ilgilidir (Becker, 1973: 5).

c. Özsaygı

Özsaygının insanın kendini iyi hissetmesi, başkaları ile iyi sosyal ilişkiler kurması ve benzeri konulardaki önemine ilişkin farklı alanlarda birçok akademik çalışma yapılmıştır. Ancak yapılan araştırmalar ve elde edilen bilgiler özsaygı ile ilgili olarak sosyal katkıların ve kabullerin önemine işaret etseler bile, bunların ortaya çıkış süreci ile ilgili açıklamalar yok denecek kadar azdır. Bu bakımdan DYK, sürece ilişkin açıklamalara daha çok yer vermektedir (Noles, 2007).

Herhangi bir kültür ile ilişkili dünya görüşleri, her birinin içeriğinde farklılık olsa da, düzen, anlam, değer veya sembolik ya da gerçek ölümsüzlük duygusunu sağlamaktadır. Bu da, kültürün kişilere sağladığı değer ya da özsaygı duygusuyla pekiştirilmektedir (Greenberg vd., 1990).

Daha net bir şekilde açıklayacak olursak, psikolojik dinginlik, farklı formlarda var olmayı sürdüreceğimiz anlamlı bir evrende yaşadığımıza inanmamızı gerektirmektedir. Ancak, sadece kültürel dünya görüşlerine bağlanmak yeterli olmamakta, aynı zamanda bunlar tarafından önerilen minimum standartların da sağlanması gerekmektedir. Bireyler ölümün üstesinden gelmek için oynadıkları tiyatro içinde kendilerini anlamlı ve değerli katılımcılar olarak hissetmelidirler. Bütün kültürler uygun davranış önerileri olan, sosyal rollere sahiptir ve sadece bu rollerin standartlarını yerine getirenler özsaygı kazanmaktadır. Özsaygı, kişinin anlamlı bir dünyada kendini değerli hissetmesidir. Özsaygının temel işlevi ise, ölüm ve savunmasızlıkla ilişkili kaygının bastırılmasıdır (Pyszczynski vd., 2003: 22; Solomon vd., 2004a). Harmon-Jones vd. (1997: 24) ise özsaygıyı, kişinin kültür tarafından önerilen standartlara ulaşma derecesine dair inancı olarak tanımlamaktadır. Çünkü kültürler insanlar tarafından yaratılır ve bireyler her zaman diğer insanlar tarafından onaylanma ihtiyacı duyarlar.

Becker (1973), insanın yapısındaki özsaygı ihtiyacının çocukluktan

itibaren kendini gösterdiğini ifade etmektedir. Çocuklukta, özsaygı için verilen mücadele en az kılık değiştirmiş haliyle karşımıza çıkmaktadır. Çocuk, en çok ne istediği ve neye ihtiyaç duyduğu konusunda utanma duygusuna sahip değildir. Bütün organizması, doğal narsisizmin taleplerini haykırmaktadır. Bu talepler, özellikle de kendini kabul ettirme ayrıcalığı için yarışan bir kaç çocuk varsa, dünyayı ebeveynler için bir cehenneme dönüştürebilmektedir. Doğal narsisizm ile temel özsaygı ihtiyacı birleştiğinde ise, tüm yaşamında kendini öncelikli değeri olan biri olarak hisseden bir mahluk ortaya çıkmaktadır. Çocuk ikinci olmayı kabullenemediğinden, kardeşler arasındaki günlük ve genel bir mücadele söz konusu olmaktadır. Bu durum, çocukların huysuz, bencil ve zorba olması demek değil, onların insanın trajik kaderini ifade etmesi demektir (Becker, 1973: 3-4).

Burada bir noktaya özellikle dikkat etmek gerekmektedir. Herkes özsaygıya ihtiyaç duymaktadır, ancak Pyszczynski vd. (2003) göre, hiç kimsenin kendi kendine özsaygı elde etmesi mümkün değildir. Çünkü özsaygı, yaşadığımız kültürel çevreden kaynaklanan ve kendimizi değerli hissetmemizi sağlayan standartlar içindeki kültürel bir icattır. Hiçbir kültürel dünya görüşü tek başına doğru değildir ya da kültürel olarak belirlenmiş hiçbir standart diğerlerine göre daha geçerli değildir (Pyszczynski vd., 2003: 23).

Becker'e (1973) göre, toplum, bir sembolik hareket sistemi, rollerin ve statülerin oluşturduğu, davranış kuralları ve gelenekleri ile dünyevi kahramanlıklar için bir araç olarak hizmet eden bir yapıdır. Her kültürün farklı bir kahramanlık sistemi bulunmaktadır. Antropologların kültürel görecelik dedikleri aslında, kahramanlık sistemlerinin göreceliğidir. Fakat her sistem, devlet başkanlarının yüksek kahramanlıklarından, bir maden işçisi, bir köylü veya basit herhangi bir insanın düşük, günlük, sıradan kahramanlıklarına kadar, farklı kahramanlık dereceleri için roller belirlemektedir (Becker, 1973: 4-5). Kültürlere ve tarihsel çağlara göre özsaygının kazanılması ve muhafaza edilmesi için belirlenen roller farklılık gösterse de, özsaygı ihtiyacı evrenseldir (Solomon vd., 2004a). Becker (1973)'e göre, kültürleri değerlendirmenin en kullanışlı yolu, kültürün üyelerinin ne kadarına en az bedel ile ne kadar değer, anlam ve fiziksel devamlılık sağladığına bakmaktır. Böyle bir değerlendirme

elbette bütün insanların yaşama ve mutlu olma hakkına sahip olduğu varsayımı ile başlamasına rağmen, bu temel değerler bile, evrensel olarak bütün insanlar tarafından kabul edilmemektedir (Pyszczynski vd., 2003: 23).

ç. Kültür, Özsaygı ve Güvenlik

Özsaygı, kültür ve güvenlik ilişkisinin özümsebilmesi için öncelikle, özsaygının kaygı azaltıcı işlevini nasıl kazandığının açıklanmasında fayda bulunmaktadır. Bebek dediğimiz hiçbir şeyden haberi olmayan biyolojik yapı, nasıl anlam ve değer üretmek için insanlar tarafından inşa edilmiş sembolik bir evrenin yani kültürün bir üyesi haline gelir? Bireysel ve gelişimsel bir bakış açısı, öncelikle bu sorunun cevaplanmasını gerektirmektedir (Pyszczynski vd., 2003: 22-24).

Yalom'a (1980) göre, insanın ölümle ilgili kaygıları ve bu kaygıyla başa çıkma şekilleri, tarif edilmesi ya da anlaşılması kolay olan yüzeysel olgular olmayıp, yetişkinlikte birdenbire ortaya çıkmamaktadır. Bunlar, geçmişe derinlemesine bağlı olup, zihnin güvenlik ve hayatta kalmayla meşgul olduğu bir ömür boyunca büyük ölçüde şekil değiştirmektedir (Yalom, 2011: 118). Bir çok evrimci teorisyene göre, bebeklikteki bilişsel güçlük ve gelişmemişlik derecesi ile, bunu takip eden anneye bağımlılık periyodu arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Balık, kedi, köpek gibi basit yaratıklar, yetişkin hallerinin küçültülmüş bir kopyası olarak doğmaktadır. Yeni doğan bir lepidotes, doğar doğmaz yüzmeye başlarken, taylor dik olarak doğduktan bir kaç dakikada yürümeye başlamaktadır. İnsan ise, acınacak, aciz ve gelişmemiş bir halde ve kendisine bakanlara bağımlı olarak dünyaya gelmektedir. Bu gelişmemişlik ve uzun süreli bağımlılık, insanın zekasının ve uyum sağlama yeteneğinin bedelidir. Bu sayede insanlar inanılmaz derecede esnek bir şekilde, çok çeşitli durumlara uyum sağlayabilmekte ve çevresini kontrol altına alabilmektedir. Çünkü, sinir sistemimiz doğumdan sonra deneyimlerimize tepkisel olarak hızlı gelişmektedir. İnsan davranışları, hayvanlara göre çok daha az içgüdülere bağlı olsa da, insanlar dünyaya gelirken, bir şeyleri elleriyle tutmaya, karşılaştığı şeyleri emmeye ve özellikle lezzetli besinler veren yüzleri tanımaya hazırlıklı olarak gelmektedir. Bebekler, temel ihtiyaçları karşılanmadığında ya da kendilerini herhangi bir

şekilde tehdit altında hissettiklerinde kaygı düzeyleri daha yüksek olmaktadır. Kaygı her ne kadar her türlü bedele rağmen kaçınmaya çalışılan bir şey olsa da, özellikle kendi kendine bakamayanlar için oldukça adapte edici bir nitelik taşımaktadır (Pyszczynski vd., 2003: 24).

Bağlanma teorisine göre, doğal seleksiyonun bir sonucu olarak, insanlar yakın ilişkiler oluşturmaya karşı doğal bir eğilimle dünyaya gelmektedir. Bunun yanında, en temel ihtiyaç olan güvenlik ihtiyacı da dahil olmak üzere, bazı temel gereksinimler sosyal ilişkiler içinde tatmin edilmektedir. Yakın ilişkilerle ilgili düşünce, duygu ve davranışlardaki bireysel farklılıklar, büyük ölçüde bireylerin uymak zorunda oldukları toplumsal kurallar tarafından belirlenmekte ve bu bireysel farklılıklar gerçek ilişki deneyimi ile oluşturulan bilişsel modeller tarafından sürdürülmektedir (Hazan ve Shaver, 1994).

Bebeklerin saf, farklılaşmamış dehşeti, onları öncelikle annelerine ve daha sonra kişiler arası evrene bağlanmaya itmektedir. Bağlanma teorisi, gelişmemiş canlıların, ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayanlara ve onları en iyi koruyanlara karşı öncelikle fiziksel, devamında ise psikolojik yakınlıklarını sürdürmeye çabalamalarına neden olduğunu iddia etmektedir. Bebekler her türlü sıkıntılarını gideren, her zaman her yerde var olan ve herşeyi yapmaya gücü yeten ebeveynleri ile doğrudan iletişimde olduklarında ya da fiziksel yakınlıklarını koruduklarında, temel bir güvenlik duygusu geliştirmektedir (Owings ve Zeifman, 2004).

Bebekler, cinsiyete ve kültüre göre isim verilmesi, kıyafet giydirilmesi, erkeklerin sünnet olması ve kızların kulaklarının delinmesi gibi insan eliyle inşa edilmiş kültürel çevrenin bazı kurallarına en baştan maruz kalsalar da, kültürel düzene aktif olarak bir yaşından itibaren dahil olmaktadır. Sosyalleşme süreci, ebeveynlerin çocuklardan yapmak istedikleri bazı şeyleri yapmamalarını ve hoşlanmadıkları bazı şeyleri de yapmalarını istemeleri ile başlamaktadır. Bunlar, çocukları ait olunan kültüre bağlamak ve hayatta kalmalarını sağlamak için gerekmektedir (Pyszczynski vd., 2003: 25). Kültürel öğretiler ve kişisel deneyimler, yaşam boyunca bireysel bilişsel ilerleme olarak büyümeye ve genişlemeye devam ederek, kişinin hakikat

anlayışını oluşturmaktadır. Ebeveynlerinden çocuğa geçen bu yapılar, çocuk iyi olarak övülecek veya kültürel normları ihlal ettiği için cezalandırılacak olan seçimler yapmaya başladığında önemli hale gelmektedir (Noles, 2007). Böylelikle, çocuklar güvenlik hissini kazanmak için davranışlarını, aileleri tarafından benimsenmiş kurallarla uyumlu hale gelecek şekilde değiştirmek zorundadır (Pyszczynski vd., 2004; Arndt, 2011).

Örneğin, yemekten sonra yüksek sesle geçirmek biyolojik olarak bir problem teşkil etmezken, çoğu kültürde kabul edilebilir bir davranış değildir. Diğer taraftan, bir bebeğin fırtınada çıplak bir şekilde dışarıda dolaşması da biyolojik olarak bir problem iken, bunu yapanlar da kültürel emirleri ihlal etmiş sayılmamaktadır. Bu suretle, kültürel olarak inşa edilmiş nezaket kurallarından veya sadece fiziksel gereklilikten dolayı, bebekler rasyonel ve kültürel ilkeleri anlayacak derecede bilişsel ve duygusal olgunluğa erişmeden çok daha önce, ebeveynler tarafından bebeklerin davranışlarının değiştirilmesi gerekmektedir (Solomon vd., 2004a).

Solomon vd. (2004a), ebeveynlerin bu zor görevde koşullu sevgi mahrumiyetini kullandığını, çocukların doğru şeyleri yaptıklarında ödüllendirildiğini belirtmektedir. Her ihtiyaç duyduklarında yanlarında olan ve bütün ihtiyaçlarını karşılayan insanlar artık, sevgilerini vermek için bazı davranışlar beklemektedir. Bu yolla, iyi olmak yani ailelerin isteklerini yerine getirmek güven ve emniyet ile ilişkilendirilmektedir. Bununla birlikte, çocuk kültürel emirlerin dışına çıktığında ya da kendisini fiziksel olarak tehlikeye soktuğunda, bu kez ailesi fiziksel cezalar, sözlü ikazlar ya da memnuniyetsiz ve mutsuz bir bakış ile tepki göstermektedir. Bunlar ise daha uygun davranışlar sergilediğinde gösterilen sevgi ve ilginin yok olması anlamına gelmektedir. Ailevi sevginin eksikliği ise, çocuğun ailesine yaklaşarak oluşturduğu güvenlik duygusunu tehdit etmektedir. Sonuç olarak, kötü olmak da, kaygı hissi, güvensizlik ve aile tarafından terk edilme olasılığı ile ilişkilendirilmektedir. Esasen durumu matematiksel olarak ifade ettiğimizde, "iyi olmak=güvenlik + emniyet = hayatta kalmak", ve "kötü olmak= emniyetsizlik + sevgisizlik + yalnızlık = ölüm" denklemleri ortaya çıkmaktadır (Pyszczynski vd., 2003; Solomon vd., 2004a). Böylelikle, hakim olan kültürel

standartlar tarafından belirlenmiş ve bunların bir yansıması olan, ailenin taleplerine uyarak, çocuklar itibar edilen etkili davranışların ve psikolojik dinginliğin bağlı olduğu aile tarafından verilen sevgiyi muhafaza etmektedir. Aynı zamanda, çocuklar kültürün sosyal olarak inşa edilmiş evren görüşü ile haşır neşir olmakta ve kültürel geleneklere ve folklorla maruz kalarak, değer standartlarını onunla ilişkilendirmektedir. Çocuklar, sürekli iyi olarak, iyi kişilere iyi şeylerin, kötü kişilere ise kötü şeylerin olacağını söylendiği ve kahramanların rutin olarak ölümle karşı karşıya geldiği ve ölüme meydan okuduğu bir dünya görüşü tarafından kendine çekilmektedir. Bu suretle özsaygı ölümlülükten kaynaklanan kaygıyı azaltan bir işlev kazanmaktadır (Solomon vd., 2004a).

Arndt vd. (2004a), çocukların üç ile on yaş arasında, ebeveynlerinin ve kendilerinin ölümlü olduklarını ve ailelerinin onları ölümden koruma yetersizliğini fark ederek, güvenlik üslerini, ailelerinden daha büyük bir şeye dönüştürdüğünü ifade etmektedir. Böylelikle, çocuğun psikolojik güvenliğinin esası olan ailenin yerini kültür veya onun dini ya da seküler temsilcileri almakta ve çocuk artık onların gözünde değerli olma duygusunu korumaya çalışmaktadır. Bu yolla, çocuklar anlamlı bir dünyada değerli insanlar oldukları ve bu suretle yaşarken zarar görmekten korundukları ve bir sonraki yaşamda kalıcı bir yeri garantiledikleri inancı ile psikolojik dinginlik üreten, kültür eliyle oluşturulmuş sembol tacirlerine dönüşmektedir (Arndt vd., 2004a).

d. Ölüm Farkındalığı (Mortality Salience) ve Dünya Görüşünün Desteklenmesi

DYK ile ilgili araştırmalar iki temel hipoteze dayanmaktadır. Bu bağlamda söz konusu hipotezlerin ilki ölüm farkındalığı (MS) hipotezidir. Bu hipoteze göre, insanların kendi ölümlerini düşünmek suretiyle bir gün öleceklerinin farkına varması, kültürel dünya görüşlerinin sağladığı korumaya güçlü bir ihtiyaç doğurmakta ve sonrasında ise kişinin kültürel dünya görüşünü destekleyenlere karşı pozitif, ihlal edenlere ya da yalanlayanlara karşı negatif davranışlar geliştirmesine sebep olmaktadır (Pyszczynski vd., 2003: 53; Solomon vd., 2004a).

DYK, kültürel dünya görüşünün, ölümlülüğün farkındalığından kaynaklanan kaygıyı azaltıcı bir fonksiyon üstlendiğini iddia etmektedir. Ölümü hatırlatan şeyler insanları kendi kültürel dünya görüşlerini desteklemeye ve savunmaya yönlendirmektedir (Rosenblatt vd., 1989; Greenberg vd., 1990; Pyszczynski vd., 2003: 45; Solomon vd., 2004a). Bu hipotezi test etmek için yapılan deneysel çalışmalarda, katılımcılara genellikle kişilik değerlendirme anketinin içine gömülü olarak " Lütfen, kendi ölümünüzü düşünmenin sizde uyandırdığı duyguları kısaca açıklayınız.", ve "Lütfen, fiziksel olarak ölmekte olduğunuzda ve fiziksel olarak artık ölü olduğunuzda size ne olacağını düşündüğünüzü olabildiğince açık bir biçimde yazınız." şeklinde iki açık uçlu soru sorulmaktadır (Greenberg vd., 1997; Noles, 2007). Sonrasında ise, kültürel dünya görüşlerini ihlal edenleri veya destekleyenleri değerlendirmeleri istenmektedir. Ölümü düşündükten sonra insanlar kültürel dünya görüşünü destekleyenlere karşı daha ılımlı ve sıcak, kültürel dünya görüşünü sorgulayanlara veya tehdit edenlere karşı ise daha reddedici ve sert davranışlar sergilemektedir. Çünkü başka bir kültürel dünya görüşüne inanan ya da önemli kültürel değerleri ihlal edenler, insanların psikolojik dinginliğini tehdit etmekte ve belirli inançlar ve değerler hakkındaki sosyal görüş birliğinin altını oymaktadır. Diğer taraftan kültürel dünya görüşümüzü destekleyenler veya sadece bizimle aynı görüşü paylaşanlar ise, bizim kültürel dünya görüşümüzün doğruluğunu kanıtlamaktadır (Rosenblatt vd., 1989; Greenberg vd., 1990; Solomon vd., 2004a).

Pyszczynski vd. (2003), insanlardan kendi ölümlülüklerini düşünmeleri istendiğinde, negatif bir duygu durumu beyan etmeseler bile, MS'in bu tür tepkilere neden olduğunu iddia etmektedir. Bir çok farklı MS manipülasyonu ve kültürel dünya görüşünün farklı görünüşleri kullanılarak yapılan çalışmalarda, MS paradigmasının temel bulguları bir çok kez tekrarlanmıştır. MS etkileri, laboratuvarların yanında doğal ortamda da aynı şekilde gözlenmektedir. Bu suretle, kültürel inançların ölümlülükle ilgili kaygıyı yatıştırmaya hizmet ettiği görüşü, birbirini destekleyen geniş kapsamlı kanıtlarla desteklenmektedir (Pyszczynski vd., 2003: 54).

MS ve dünya görüşünün savunulması ile ilgili ilk deneysel araştırma,

Rosenblatt vd. (1989) tarafından Amerika'da, gönüllü 22 yerel mahkeme hakimi ile yapılmıştır. Altı aşamadan oluşan araştırmada, MS manipülasyonundan sonra insanların, kültürel dünya görüşlerini ihlal edenlere daha olumsuz davranarak ve kültürel dünya görüşlerini destekleyenlere daha olumlu davranarak kültürel dünya görüşlerini desteklemeye daha eğilimli hale geldikleri kanıtlanmıştır (Rosenblatt vd., 1989). Bu çalışma sonucunda elde edilen bulgular, ölüm farkındalığının kültürel dünya görüşüne daha fazla ihtiyaç doğurduğu ve sonrasında ahlak kurallarını ihlal edenlere karşı daha sert tepkiler verilmesine neden olduğu önermesine önemli bir destek sağlamaktadır (Pyszczynski vd., 2003: 47).

MS'in bir sonucu olarak ortaya çıkan etkilerin, insanları negatif duygu durumuna sokan başka bir konu (örneğin, yaklaşan sınav, diş ağrısı, sosyal dışlanma ya da tanınan başka bir insanın ölümünün düşünülmesi gibi.) düşünüldüğünde de ortaya çıkma ihtimalinin bulunduğu düşünülerek, başka çalışma dizileri (Greenberg vd., 1995; Greenberg vd., 1997; Kökdemir ve Yeniçeri, 2010) ile bu ihtimal saf dışı bırakılmıştır. MS'in etkileri ile diğer olumsuz durumların etkileri karşılaştırıldığında, olumsuz durumların düşünülmesinin aynı etkiyi yaratmadığı görülmektedir (Pyszczynski vd., 2003: 49).

Gerek MS manipülasyonunda gerekse bu manipülasyonun etkileri ölçülürken bütün çalışmalarda aynı sürecin (MS manipülasyonu olarak iki açık uçlu soru ve sonrasında bağımlı değişkenin ölçülmesi) izlenmesi eleştirisini bertaraf etmek için, Rosenblatt vd. (1989) araştırmalarının altıncı aşamasında, MS manipülasyonu olarak açık uçlu sorular yerine kişilerin ölüm korkularının değerlendirildiği doğru yanlış sorularını ve Florian ve Mikulincer (1997) de araştırmalarında, MS manipülasyonu olarak Ölüm Korkusu Ölçeğini (Fear of Death Scale) kullanmıştır. Bu iki araştırma sonuçları da daha önceki bulguları destekler nitelikte çıkmıştır (Rosenblatt vd., 1989; Florian ve Mikulincer, 1997).

Kefalet ve ödül belirleme çalışmalarından sonra, DYK milli kimliğin, kültürel dünya görüşünün büyük bir parçası olduğu düşüncesinden hareketle, milletler arasındaki düşmanlıkları açıklamaya çalışmıştır. Greenberg vd.

(1990) yaptıkları çalışma ile, MS'in, insanların ülkelerini övenlere karşı pozitif, eleştirenlere karşı negatif tepkiler göstermesine neden olduğunu kanıtlamıştır (Greenberg vd., 1990).

Yapılan laboratuvar çalışmalarının suni ölüm hatırlatıcılarını içerdiği ve bunların gerçek hayattaki etkilerinin olup olmadığı hususundaki kuşkuları ortadan kaldırmak için, Pyszczynski vd. (1996) yaptıkları alan çalışmasında MS manipölasyonunu, bir cenaze evine yakınlık ile uygulamış ve katılımcılar cenaze evinin önündeyken (cenaze evini görecek şekilde), kendi dünya görüşlerini desteklediklerini ispatlamış ve böylelikle MS etkilerinin laboratuvar çalışmaları ile sınırlı olmadığı ve ölüm hatırlatıcılarına maruz kalınan doğal hayatın her safhasında meydana gelebileceğini göstermiştir (Pyszczynski vd., 1996).

e. Özsaygının Kaygıyı Azaltıcı Rolü (Anxiety Buffer Hypothesis)

DYK'ya göre özsaygı, insanın kendini anlamlı bir dünyada değerli hissetmesine dair inançlardan oluşmakta ve kaygıyı, özellikle de insanın ölüm farkındalığının doğurduğu kaygıyı azaltan bir işlev görmektedir (Pyszczynski vd., 2004; Solomon vd., 2004a). Diğer bir ifadeyle, eğer insanlar anlamlı bir dünyada değerli bireyler olduklarına inanırlarsa, kendilerini daha güvende hissederek hareket etmekte ve böylelikle ölüm farkındalığından kaynaklanan kaygı azalmaktadır (Pyszczynski vd., 2003: 38). DYK'dan önce de, özsaygı ile kaygı arasında negatif korelasyon olduğunu belirten yüzlerce çalışma bulunmaktadır. Fakat DYK bu görüşe deneysel olarak kanıtlar sağlamış, yapılan araştırmalarda özsaygının ölüm farkındalığından kaynaklanan kaygıyı azalttığı ispatlanmıştır (Greenberg vd., 1992; Greenberg vd., 1993; Solomon vd., 1991a; Solomon vd., 1991b; Pyszczynski vd., 2004; Taubman-Ben-Ari: 2011).

2. ÖLÜMLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİN ERİŞİLEBİLİRLİĞİ

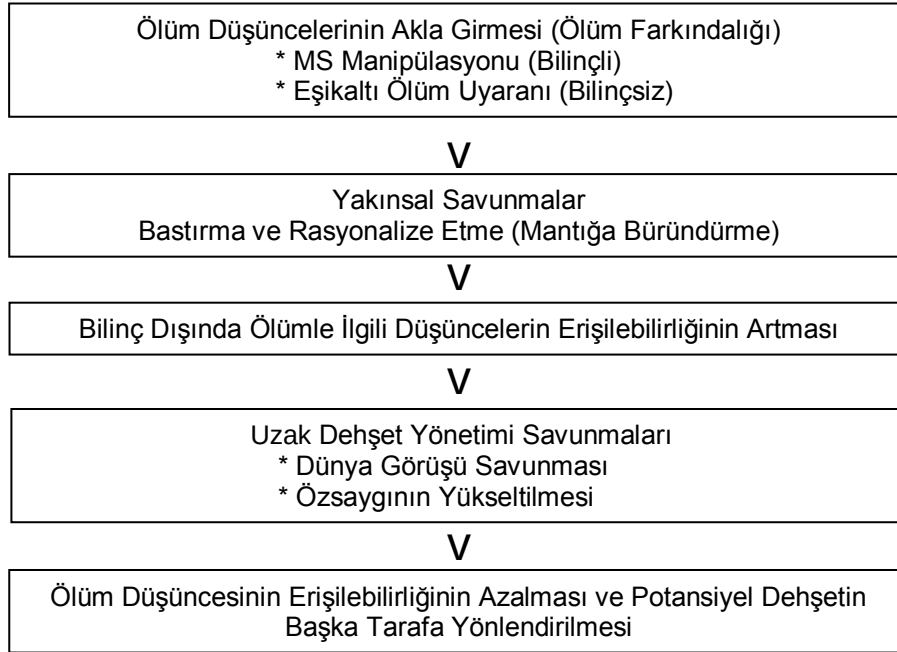
DYK ile ilgili çalışmalar, 1999 yılına kadar MS hipotezi ile kaygı azaltıcı hipotezini test etmek için yapılmıştır. Ancak bu çalışmalardan hiçbirisi bu etkilerin nasıl bir bilişsel süreç sonrasında ortaya çıktığını açıklamamaktadır. DYK'ya göre, insan davranışlarını yönlendiren temel unsur ölümle ilgili her

zaman var olan bilinçsiz endişelerdir. Ancak, ölüm kaygısı günlük yaşamda çoğu insan tarafından tecrübe edilmemekte ve ölümle ilgili bilinçli düşünceler de çok yaygın olarak açığa çıkmamaktadır. Çünkü ölüm düşüncesinin bilinçli olarak tecrübe edilmesi kaygı potansiyelini tetiklemekte ve insan psikolojisi bu kaygıdan kaçınma güdüsüyle hareket ederek, ölümle ilgili düşünceleri odaklanmış dikkatten uzaklaştırmaya veya silmeye çalışmaktadır. Diğer bir ifadeyle, zihin bu tür kaygıların örtbas edilmesi ve açık farkındalık dışında tutulması için bir takım savunmalara başvurmaktadır (Hayes vd., 2010).

Pyszczynski vd. (1999), ölümle ilgili düşüncelerin yönetiminde, bu düşüncelerin aktif hale geldiği algı sistemi ile uyumlu olan iki tip savunmanın kullanıldığını ifade etmektedir. Bunlardan ilki olan ve doğrudan ölüm probleminin üstesinden gelmeye çalışan yakın savunmalar (proximal defenses), ölümle ilgili bilinçli düşüncelerden hemen sonra bu düşünceler hala odaklanmış dikkat içerisinde iken ortaya çıkmaktadır. Yakın savunmalar, rasyonel olan ve erteleme yoluyla ölümle ilgili düşüncelerin bastırılmasını içeren, odaklanmış dikkati azaltan ya da yakın bir zamanda karşı karşıya kalınan savunmasızlığın önemsizleştirilmesini sağlayan savunmalardır (Pyszczynski vd., 1999). Kişinin ölümle ilgili düşünceleri bilinç dışına atmasına yardım edecek basit, doğrudan ve tehdit odaklı yakın savunmalar; problemden uzaklaşma ve düşünceleri başka bir tarafa yönlendirme (kişinin sağlığının iyi durumda olduğu düşüncelerinin tazelenmesi), problemin ciddiyeti ile ilgili algıları değiştirerek tehlikenin görüntüsünü küçültme, tehdide karşı savunmasızlığı reddetme ve son olarak problemin geçici uzaklığını vurgulama (Ben değil, şimdi değil) gibi tepkileri içermektedir (Greenberg vd.,1993).

Diğer taraftan, dünya görüşünün savunulmasındaki artış gibi uzak dehşet yönetimi savunmaları (distal defenses) ise, kişinin ilgisinin bilinç düzeyindeki ölüm düşüncelerinden farklı bir yöne kaydırılmasından sonra ortaya çıkmaktadır (Pyszczynski vd., 1999). Yakın savunmalar ölümle ilgili düşüncelerin bilinçten uzaklaştırılmasına yardım etse bile ölümün kaçınılmazlığını değiştirememektedir. Bu noktada DYK, ölümün kaçınılmazlığının doğurduğu bu potansiyel dehşetin, insanların kendilerine

anlam, değer ve güvenlik sağlayan kültürel oyunların içinde rol alması yoluyla kontrol altına alınabileceğini iddia etmektedir (Pyszczynski vd., 2003: 55). Ölüm düşüncesi bilinç dışına atıldığında ya da en baştan eşik altı uyararı ile bilinç dışında aktif hale geldiğinde bastırma süreci rahatlamakta ve bunun sonucunda ölümle ilgili düşüncelerin erişilebilirliği (ÖDE) artmaktadır. ÖDE arttığında da, kişi özsaygı ve kültürel dünya görüşünün desteklenmesi gibi uzak dehşet yönetimi savunmalarını kullanmaktadır (Greenberg vd., 1994; Pyszczynski vd., 2003: 60; Hayes vd., 2010). Bu bağlamda, aşağıdaki diyagram ölüm hatırlatıcılarının harekete geçirdiği sürecin bir özeti niteliğindedir.

Şekil 1: Ölüm Düşüncesinin Savunucu Tepkileri Harekete Geçirme Süreci (Pyszczynski vd., 1999)

Greenberg vd. (1994) göre, işlenmiş (primed) konuların erişilebilirliği zamanla azalmakta ve ego ile ilgili hedeflerin takibinde bir eksiklik yaşanması, hedeflerle ilgili düşüncelerin erişilebilirliğini artırmaktadır. Bununla birlikte, bu artış sadece bir fasıla veya ilginin başka yöne çekilmesi sonrasında meydana gelmektedir (Greenberg vd., 1994). Çünkü bazı düşünceler insanlar üzerinde negatif etkiler yaratmakta ve bu negatif etkilerden kaçınmak için insanlar bu tür düşünceleri bastırmaktadır. Ancak, önceden bastırılan düşüncelerin erişilebilirliği zamanla bu bastırmanın rahatlaması sebebiyle daha yüksek olmaktadır. MS çalışmalarında da, ÖDE

bir fasıla veya ilginin başka yöne çekilmesinden sonra daha yüksek olmaktadır. Bu bilgiler ışığında, fasıladan sonra ortaya çıkan dünya görüşünün savunulması, fasıladan sonra ÖDE'deki artışa bağlanmaktadır. Bu sebeple dehşet yönetimi sürecinde ÖDE'nin rolünün araştırılması önem kazanmaktadır (Pyszczynski vd., 2003: 58-61).

ÖDE konusunda yapılan araştırmalar, ölüm farkındalığı yönetimini de kapsayan bilişsel süreçler hakkında yapılacak araştırmaları kolaylaştırmıştır. Bunun yanında, DYK günlük yaşamda ölümle ilgili örtülü kaygıların potansiyel rolünün ölçülebilmesini ve aydınlatılmasını sağlayarak önemli katkılar sağlamıştır. Hayes vd. (2010) tarafından ÖDE ile ilgili makaleler incelenerek dört farklı kategoriye ayrılmıştır (Hayes vd., 2010). Bu konu ile ilgili incelemeyi kolaylaştırması bakımından bu araştırmada da ÖDE, bu sınıflandırma üzerinden incelenmiştir.

a. MS Sonrasında ÖDE'nin Artması

ÖDE ile ilgili çoğu araştırma aynı zamanda MS hipotezini de test etmektedir. Bu araştırmalar, ölüm düşüncesinin bilinçli olarak tecrübe edilmesinden, kültürel dünya görüşünün savunulması veya özsaygının geliştirilmesine giden süreci araştırmak için yapılmıştır (Hayes vd., 2010).

(1) Ölüm Düşüncesinin Bastırılması

MS manipülasyonundan hemen sonra ÖDE'nin düşük olmasının sebebi, ölümle ilgili düşüncelerin bastırılmaya çalışılmasıdır. Ancak, bastırma için gerekli bilişsel kaynakların katılımcıların elinden alınması ÖDE'de bir fasılaya gerek kalmaksızın artışa neden olmaktadır. Bilişsel yükleme, katılımcıların düşüncelerin bastırılması için gerekli işlem kaynaklarından mahrum bırakılmasının bir yolu olarak kullanılmaktadır. Bu temelde, Arndt vd. (1997b), MS'i takiben hemen sonra ya da bir fasılanın ardından bilişsel yüklemenin ÖDE üzerindeki etkilerini test etmek için bir çalışma yapmışlardır. ÖDE'nin ölçülmesi için bir kelime tamamlama görevi kullanılmıştır. Sonuçlar daha önceki çalışmalarla da uyumlu olarak, MS'ten hemen sonra ÖDE'nin düşük olduğunu ve sonrasında zamanla arttığını, fakat bunun ÖDE ölçülmeden önce, katılımcıların yüksek bilişsel yüklemeye maruz

kalmadığı gruplarda görüldüğünü göstermiştir. Tam tersine katılımcıların bilişsel yüklemesinin yüksek olduğu grupta, ÖDE, MS'ten hemen sonra da yüksek çıkmıştır. Bunun sebebi, bilişsel yüklemenin katılımcıları ölümle ilgili düşünceleri bastırmak için ihtiyaç duyduğu bilişsel kaynaklardan mahrum bırakmasıdır. Bu suretle, MS'ten hemen sonra, ÖDE'nin düşük seviyede olmasının, bu düşüncelerin aktif olarak bastırılması çabalarına bağlı olduğu önermesi doğrulanmıştır (Arndt vd., 1997b).

MS etkilerinin ortaya çıkması için, kişinin bilinçli olarak kendi ölümlülüğünü düşünmesi gerekli midir ya da bu etkiler ÖDE'nin yüksek olduğu her zaman meydana gelebilir mi? Ölüm düşüncesinin bilinç altına işlenmesinin, hem ÖDE'ye hem de kültürel dünya görüşünün savunulmasına etkileri nelerdir?

Yapılan araştırmalar, bir eşik altı uyarana maruz kalınmasının (subliminal exposure) işlenen konu ile ilgili bilişsel ve duygusal şemaların erişilebilirliğini artırdığını ve tepki, tutum ve davranışları etkilediğini göstermektedir. Buna göre, ölüm konusuna bilinçsiz olarak maruz kalınması durumunda, ÖDE'nin hemen yükseleceği ve kişilerin bilinçli olarak ölümlülüklerini düşünmeleri ile elde edilen MS etkilerinin ortaya çıkacağı iddia edilmektedir (Pyszczynski vd., 2003: 62). Çünkü fasıla verilmesinin nedeni ölüm düşüncesinin bastırılması ve odaklanmış dikkat dışına atılması iken, eşik altı uyarana söz konusu olduğunda, bu düşünceler zaten bilinçli olarak tecrübe edilmemekte ve dolayısıyla odaklanmış dikkat dışında kalmaktadır (Hayes vd., 2010). Arndt vd. (1997a), yaptıkları çalışmada, subliminal uyarın kullanılarak da ÖDE'nin yüksek olabileceğini ve bu durumda ölüm farkındalığı bilinç düzeyinde gerçekleşmediğinden, MS etkilerinin elde edilmesi için dikkatin başka yöne kaydırılmasına gerek olmadığı da ispatlanmıştır (Arndt vd., 1997a).

İnsanın kendi ölümünü düşünmesi aynı zamanda benliği hakkında da düşünmesini gerektirdiğinden, ölümünü düşündükten sonra kişinin dikkatini benliğinden farklı bir yöne kaydırması da ölüm düşüncesinin bilinçten uzaklaştırılmasına yardım etmektedir. Arndt vd. (1998), bu görüşe dayanarak yaptıkları araştırmada, ölümle ilgili bir yazı yazan katılımcıların

aynaya bakarak yazdıklarında, yazı yazmaya aynaya bakmayanlardan daha az zaman harcadıklarını bulmuştur. Bunun yanında, katılımcıların ölümü düşündükten sonra kendilerine içsel olarak odaklanmayı sürdürdüklerinde, bastırma eyleminin uzadığı ve dolayısıyla ÖDE'nin fasıladan sonra bile daha düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir (Arndt vd., 1998).

(2) MS'in ÖDE Üzerindeki Etkisinin Azaltılması

MS etkilerinin üretilmesinde ÖDE'ye yüklenen merkezi role bakılacak olursa, MS etkilerinin hafifletici faktörler tarafından azaltıldığı ya da ortadan kaldırıldığı her zaman bu erişebilirliğin de düşük olduğu görülecektir (Pyszczynski vd., 2003: 66-67). Dolayısıyla, psikolojik güvenlik sağlayan anlam ve değer alanlarının, MS ve ölümle ilgili düşüncelerin etkilerini azalttığı görülmektedir (Hayes vd., 2010).

(a) Kültürel Dünya Görüşüne İnanç ve Özsaygının Güçlendirilmesi

DYK'ya göre, kültürel dünya görüşüne inanç ve yüksek özsaygı, ölüm farkındalığından kaynaklanan kaygıya karşı, psikolojik koruma sağlayan temel unsurlardır (Pyszczynski vd., 2003). Harmon-Jones vd. (1997) çalışmalarında, özsaygının MS manipülasyonundan önce, pozitif kişilik geribildirimi ile takviye edilerek güçlendirilmesinin, MS'ten sonra ÖDE'de meydana gelen artışı ortadan kaldırdığını ispatlamıştır (Harmon-Jones vd., 1997). Bunun yanında, Arndt vd. (1997b) de, MS'i takip eden dünya görüşü savunmasının ÖDE'de bir azalma yarattığına dair doğrudan kanıtlar sağlamış, MS'ten sonra artan ÖDE'nin, sadece dünya görüşünü savunma fırsatı olan katılımcılarda dünya görüşünün savunulmasından sonra azaldığını ortaya çıkarmıştır (Arndt vd., 1997b).

Routledge vd. (2008), çalışmalarının ilk aşamasında geçmiş hatırlamanın anlam sağlayan bir kaynak olduğunu, ölümle ilgili düşüncelerin aktif hale gelmesi sebebiyle anlam ihtiyacı ortaya çıktığında geçmiş daha çok düşünenlerin hayatı daha anlamlı algıladıklarını tespit etmiştir. İkinci aşamada ise, nostaljik olayları hatırlamaya eğilimli olmanın, MS manipülasyonunu sonrasında ortaya çıkan ÖDE'yi azalttığı bulunmuştur.

Çalışmanın son aşamasında da, MS manipölasyonundan önce geçmişı yad etmenin MS manipölasyonunu sonrasında ortaya çıkan ÖDE'yi azalttığı bulunmuştur (Routledge vd., 2008).

(b) Yakın İlişkiler ve Bağlanma Stilinin Rolü

Bağlanma teorisine göre, doğal seleksiyonun bir sonucu olarak, insanlar yakın ilişkiler kurmaya eğilimli olarak dünyaya gelmektedir. Bunun yanında, en temel ihtiyaç olan güvenlik ihtiyacı da dahil olmak üzere, bazı temel gereksinimler sosyal ilişkiler içinde tatmin edilmektedir. Kaygı ve sıkıntı, hem bebeklikte hem de yetişkinlikte psikolojik dinginlik için temel olarak hizmet eden bağlanmanın oluşumunu tetikleyen temel güdüleyicidir (Hazan ve Shaver, 1994). Kişinin kültürel dünya görüşünün önerdiği değer standartlarına bağlılığına dayanan özsaygının kaygı bastırıcı nitelikleri tamamen bu süreçten kaynaklanmaktadır (Pyszczynski vd., 2003: 83). Bebekler her türlü sıkıntılarını gideren, her zaman her yerde var olan ve herşeyi yapmaya güçlerinin yeteceğini düşündükleri ebeveynleri ile doğrudan iletişimde olduklarında ya da fiziksel yakınlığını koruduğunda, temel bir güvenlik duygusu geliştirmektedir (Pyszczynski vd., 2003: 24). Ebeveynler açısından bakıldığında ise, çocuklar anne babalarının bir parçası olarak onlar öldükten sonra da yaşamaya devam edeceklerinden bir sembolik ölümsüzlük kaynağıdır (Hart vd., 2005; Mikulincer vd., 2003).

Bu bilgiler çerçevesinde yapılan araştırmalarda, MS'in yakın ilişkilere yatırım yapılmasını tetiklediği (Florian vd., 2002), çocuk yapma isteğini artırdığı (Hayes vd., 2010) ve başkaları ile ilişki kurma isteğinde artışa neden olduğu (Taubman-Ben-Ari vd., 2002) görölmektedir. Anlamlı ilişki eğiliminin ölümün düşünölmesinden önce faaliyete geçirilmesi, daha sonra ortaya çıkan ÖDE'deki artışı da ortadan kaldırmaktadır (Hayes vd., 2010). Mikulincer vd. (1990), yaptıkları araştırmada güvenli bağlanan bireylerin ölüm korkusunu daha az deneyimlediklerini, kaçınmacı bağlanma stili ile bağlanmış kişilerin ölümün bilinmeyen doğasından korkmaya eğilimli olduklarını ve son olarak, kaygılı kararsız bağlanan bireylerin de, ölümün sosyal kimlik yönlerini kaybettireceğinden korkmaya eğilimli olduğunu ortaya koymuştur (Mikulincer vd., 1990). Sonuç olarak, bağlanma stili de MS'in ÖDE üzerindeki etkilerini

azaltan bir diğerk faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

(c) Rasyonel ve Deneysel Süreç

Bilişsel Deneysel Benlik Teorisi, rasyonel ve deneysel düşünme arasında bir ayrım yapmakta ve insanın psikolojik aktivitelerinin önemli bir kısmının ne bilinçli ne de mantıklı olmadığını iddia etmektedir. Rasyonel (mantıksal) sistem, muhakeme eden soyut bir sistem olup, mantık ve kanıtlar ile onaylanmayı gerektirmektedir. Diğer taraftan deneysel(yaşama dayalı) sistem ise, muhakeme etmeden, hızlıca bilgiyi işleyen, pasif olarak ve bilinç dışında hareket eden basit bir sistemdir ve bir kanıtı ihtiyaç olmaksızın kendi kendini onaylar. Bilişsel Deneysel Benlik Teorisi'ne göre, daha az çaba ile daha fazla etki sağladığından deneysel sistem daha baskın yapıdadır. Ancak rasyonel analiz gerektiren isteklerde öncelikle rasyonel sistem devreye girmektedir. Simon vd. (1997) tarafından yapılan araştırma, katılımcılar deneysel düşünme modunda iken sezgisel sürecin, rasyonel düşünme modunda iken ise, daha mantık tabanlı sonuçların ortaya çıktığını göstermektedir. Bunun yanı sıra, duygusal tabanlı inançlar entelektüel tabanlı inançlara göre, sosyal davranışlar üzerinde daha güçlü etki yaratmaktadır. Bu sonuçlar çerçevesinde, duygu tabanlı deneysel sistem, sosyal davranışlar üzerinde en etkili sistem olarak ortaya çıkmaktadır (Simon vd., 1997).

Pyszczynski vd. (2003) göre, ölüm korkusu bireyin hayatta kalma arzusundan kaynaklanan birincil kaygı olduğundan, MS etkileri birey deneysel modda iken ortaya çıkmaktadır. Ölüm hakkında rasyonel modda düşünülmesi ise, ölümlülükle başa çıkmanın daha doğrudan ve rasyonel yollarını teşvik etmektedir. Bu nedenle, rasyonel süreç dehşet yönetimi savunmalarına duyulan ihtiyacı ve dolayısıyla MS'in ÖDE üzerindeki etkilerini azaltmaktadır (Pyszczynski vd., 2003: 65).

Simon vd. (1996) yaptıkları çalışmada, dünya görüşü savunmasının katılımcılar rasyonel düşünme modunda iken, deneysel düşünme modunda olduklarından daha az olduğunu doğrulamış ve MS grubundakilerin sadece deneysel düşünme modunda iken, güçlü bir Amerikan taraftarı önyargı geliştirdiklerini ortaya çıkarmıştır (Simon vd., 1996).

(3) MS ile Artan ÖDE'nin Uzak Savunma ile Azaltılması

MS, nostalji gibi ayırt edici özellikler veya kendini onaylama gibi prosedürlerle birleştğinde koruyucu inançlar aktif hale gelerek kaygı azaltma işlevi güçlenmektedir. Bunların sonucunda da, ÖDE ve dünya görüşünün savunulması ortadan kalkmaktadır (Routledge vd., 2008; Schmeichel ve Martens, 2005).

Daha öncede belirtildiği üzere MS manipülasyonuna tepki olarak ortaya çıkan uzak savunmalar, ÖDE'deki artıştan kaynaklanmaktadır. Uzak savunmalar kişiyi bilinç dışındaki ÖDE'ye karşı koruma amacına hizmet ettiğinden, bu savunmaların ortaya çıkması tehdit kaynağını ortadan kaldırmaktadır (Arndt vd., 1997a). Böylelikle, kültürel dünya görüşünü eleştiren birini küçümseme imkanı verilen ya da kendiliğe hizmet eden yükleme (self-serving attribution) ile özsaygısı yükseltelen katılımcıların ÖDE, bu imkana sahip olmayanlara göre daha düşük çıkmaktadır (Florian vd., 2002). Dünya görüşünün savunulması ya da özsaygının güçlendirilmesinden sonra ÖDE, ölümün hiç hatırlatılmadığı kontrol grubu ile istatistiksel olarak bir farklılık göstermemektedir. Dünya görüşünün savunulmasından sonra ÖDE'de meydana gelen azalma yeniden bir bastırma ile değil, ölümle ilgili bilinçsiz düşüncelerin dağılması sonucunda ortaya çıkmaktadır (Hayes vd., 2010). Bu husus ile ilgili olarak, katılımcılara MS sonrasında dünya görüşlerini savunma fırsatı verildiğinde, bilişsel yüklemeye maruz kalsın ya da kalmasin bütün katılımcılarda ÖDE azalmaktadır. Bilişsel yüklemenin bastırmayı engellediği göz önünde bulundurulduğunda, dünya görüşünün savunulması sonrasında ÖDE'deki azalmanın bir bastırmadan kaynaklanmadığı açıkça ortaya çıkmaktadır (Greenberg vd., 2001).

Ancak, Mikulincer ve Florian'a (2000) göre, dünya görüşünün savunulması her zaman ÖDE'de bir azalmaya neden olmamaktadır. Bu durum bağlanma stili açısından değerlendirildiğinde, sadece kaçınmacı tarzda bağlananlarda ÖDE dünya görüşünün savunulmasından sonra azalmaktadır. Güvenli bağlananlar, zaten kaygıyı azaltmak için dünya görüşünün savunulmasını kullanmadıklarından bu grupta ÖDE yüksek çıkmaktadır. Kaygılı kararsız bağlananlarda ise, kaygıyı ve sıkıntı verici

düşünceleri yönetmede yaşanan problem, dünya görüşünün savunulması sonrasında, ÖDE'de bir azalma meydana gelmesine engel olmaktadır (Mikulincer ve Florian, 2000).

b. Ölümle İlişkili Konuların ÖDE'yi Artırması

Bu grupta, MS manipülasyonu kullanılmaksızın ÖDE'nin artması ele alınmaktadır. Bilişsel görüşe göre, bir düşüncenin aktif hale getirilmesi, kavramsal olarak bu düşünce ile ilgili başka düşünceleri de aktif hale getirmektedir. Bu suretle, ölümle ilişkili çok çeşitli uyarılar söz konusu olmaktadır. Bu uyarılar ölümle ilgili bilişi aktif hale getirerek yakın ve uzak savunmaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Hayes vd., 2010).

(1) Doğrudan Ölümle İlişkili Konular

Ölümle ilişkili bir konunun düşünülmesi, kişiyi ister istemez kendi ölümlülüğü ile karşı karşıya getirmektedir. Yapılan araştırmalar doğrudan ölümle ilişkili konuların da klasik MS manipülasyonu ile aynı, hatta daha güçlü etkilerinin olabileceğini göstermektedir.

(a) Kanser

Amerikalıların yüzde altmışı kanseri ciddi bir ölüm nedeni olarak görmektedir. Bu nedenle kanser hakkında düşünmek, ölümle ilgili düşünceleri bilinç düzeyinde akla getirmekte ve sonrasında bu düşüncelerin bilinç dışına atılması için yakın savunmalara neden olmaktadır (Hayes vd., 2010). MS manipülasyonunda tehdit daha genel iken, kanser manipülasyonunda daha spesifik bir tehdit söz konusu olduğundan bastırma süreci daha uzun sürmektedir. Bu sebeple, kanser manipülasyonu eşik altı uyarı ile yapıldığında veya manipülasyon bastırmayı engelleyen bir bilişsel yüklem ile birleştğinde bastırma süreci ortadan kalktığından, kanser manipülasyonunun ÖDE üzerindeki etkileri daha net görülmektedir (Arndt vd., 2007).

Goldenberg vd. (2008) yaptıkları çalışmada, katılımcıların kendi kendilerine meme muayenesi yapmalarının da ÖDE'de artışa neden olduğunu ve bu durumun yakın ve uzak dehşet yönetimi savunmalarına

neden olduğunu kanıtlamıştır (Goldenberg vd., 2008).

(b) Hayatı Tehdit Eden Riskler

Hayes vd. (2010), korunmadan seks yapmak, aşırı alkol tüketimi, emniyetsiz araç kullanımı veya sigara kullanımı gibi hayatı tehdit eden riskli davranış şekillerinin ölümle ilgili sonuçlarına dikkat çekilmesinin, bir fasıladan sonra ÖDE'yi artırdığını ve uzak savunmalara neden olduğunu belirtmektedir (Hayes vd., 2010). Ancak, riskli davranışın ölümle ilgili sonuçlarının hatırlatılması, bu davranışın özsaygı kazandırdığına inanan katılımcılar arasında davranış sergileme eğilimini artırmaktadır (Hansen vd., 2010).

Ölüm riski taşıyan bu durumlarda, koruyucu inançların aktif hale gelmesi ÖDE'de meydana gelen artışı ortadan kaldırmaktadır. Örneğin, emniyetsiz araç kullanımının ölümle ilgili sonuçlarının hatırlatılması, ÖDE'yi artırırken, kadınlar bu durumda güvenli sürüşle ilgili yapıları aktif hale getirerek manipülasyonun ÖDE üzerindeki etkilerini ortadan kaldırmaktadır. Ancak erkeklere de güvenli sürüş düşüncesi ile sorumlu davranmanın hatırlatılması riskli araç kullanımı ve ÖDE arasındaki bağlantıyı azaltmaktadır (Jessop vd., 2008).

(c) Terörizm, Çatışma ve Önyargı

Landau vd. (2004b), 11 Eylül saldırılarının insanlara ölümün en umulmadık anda kendilerini yakalayabileceğini hatırlattığını ve bu noktadan hareketle, insanlara terörizm, savaş ya da bunlarla ilgili bir konunun hatırlatılmasının, MS manipülasyonu sonucunda oluşan etkilerin aynı şekilde ortaya çıkmasına neden olduğunu göstermiştir. Katılımcılara 11 Eylül saldırılarının açık olarak veya 911 rakamları ya da Dünya Ticaret Merkezinin kısaltması olan WTC harflerinin gösterilmesi suretiyle örtülü olarak hatırlatılması, katılımcılarda ÖDE'nin artmasına neden olmaktadır (Landau vd., 2004b). İnsanların İslami terörizm ile ilgili bir haber izlemesi de, ÖDE'yi artırarak Araplara karşı önyargılı tutumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Das vd., 2009).

(ç) Tüketici Davranışları

Arndt vd. (2004b), gösterişçi tüketim ve tüketici kararlarının varoluşsal kaygılar ile köklü ilişkisini göstermek maksadıyla yaptıkları araştırmalarında, ÖDE'deki artışın lüks gıdaların tüketilmesi eğilimini de artırdığını ortaya çıkarmıştır (Arndt vd., 2004b). Gösterişçi tüketim insanın ölümlülüğünün farkında olmasının ve ölümü aşmak için kendilik değeri kazanma çabasının doğrudan bir sonucu olarak ortaya çıkmakta ve insanlar lüks malları satın alarak özsaygı kazanmaktadır. Böylelikle ölüm farkındalığı ve buna bağlı olarak ÖDE'de yükselme söz konusu olduğunda insanlar lüks malları tüketmeye eğilimli hale gelmektedir (Solomon vd., 2004b).

(2) Dolaylı Olarak Ölümle İlişkili Konular

Ölümle doğrudan ilişkili konular, ölüm düşüncesinin, bilinç düzeyinde farkına varılmasına neden olduklarından, bunlara öncelikli olarak yakın savunma tepkileri gösterilmektedir. Ancak ölümle kurulan ilişki dolaylı olduğunda farkındalık bilinç dışında ortaya çıkmakta ve tıpkı eşik altı uyarana verilen tepkiler gibi bir fasılaya gerek kalmadan uzak savunmalar devreye girmektedir (Hayes vd., 2010).

(a) Yaratılmışlık ve İnsanın Biricikliğine İnanç

DYK'ya göre, insan bedeninin bizzat kendisi, ölmeye ve yok olmaya mahkum olması sebebiyle potansiyel ölüm kaygısının nedenlerinden biridir (Goldenberg vd., 2000a). Bu bağlamda, insanın fiziksel yetersizliklerini düşünmesi (Martens vd., 2004) ya da ilerleyen yaşlarda bedenin zayıflığının gözlemlenmesi (Hirschberger vd., 2005), ölümü hatırlatan açık ve aşık bir uyarı olmadan bile ÖDE'de artışa neden olmaktadır.

Goldenberg vd. (2000a) göre, bedenin zayıflığından kaynaklanan bu ölümle ilişkili tehdidi geçiştirmenin yolu, aciz olan bedeni sembolik olarak bir kültürel anlam sistemi içine gömmektir. Daha açık olarak ele alınacak olursa, insanın hayvanın üzerinde bir statüye konulması kişiyi bireysel ölümlülüğünden psikolojik olarak uzaklaştırmaktadır (Goldenberg vd., 2000a).

Yapılan araştırmalar yaratılmışlığın reddedilmesinin, günlük yaşamın

farklı yönlerini etkilediğini göstermektedir. Örneğin, seks yapmak genel olarak doğal, sağlığa yararlı ve zevk verici olarak görülse de, insanlara birer hayvan olduklarını ve bununla ilişkili olarak da ölümlülüklerini hatırlatmaktadır. Bu sebeple insanlar seksi, hayvanlar gibi bir üreme aracı olarak görmek yerine, aşkın bir çeşit dışavurumu olarak görerek fiziksellikten ve dolayısıyla da ölümden uzaklaştırmaktadır (Goldenberg vd., 1999). Bu bağlamda, seksin fiziksel yönünün ele alınmasından sonra katılımcılardan aşk hakkında düşünceleri istendiğinde, ÖDE'de azalma meydana gelmektedir (Goldenberg vd., 1999; Goldenberg vd., 2000a). İnsanın sadece fiziksel bir varlık olmadığı ve biricik olduğu düşüncesinin desteklenmesi, ÖDE'yi artıran durumlarda koruma sağlamaktadır (Goldenberg vd., 2002).

Dışkılama ve idrar gibi tiksitmeye neden olan hususlar da, ÖDE'de ani bir azalmaya neden olmaktadır. Ancak bir süre sonra aktivasyon yayılımı azaldığında erişilebilirlik de normal seviyesine düşmektedir (Dunkel, 2009). İnsan-hayvan benzerlikleri manipüle edildiğinde ve insanlarda tiksime duygusu yaratan bedensel işlevler (dışkılama, kusma, idrar gibi) ile ilgili bir anket yapıldığında, ÖDE'de artış meydana gelmektedir. Diğer taraftan, insanlarla hayvanlar arasındaki farklılıklar manipüle edildiğinde ise, ÖDE'de bir değişim olmamaktadır (Cox vd., 2007).

Son olarak, MacDorman (2005) yaptığı araştırmada katılımcılara bir robotun resminin gösterilmesinin, insanlara bedenlerinin mekanik doğasını hatırlatması nedeniyle, ÖDE'de ve dünya görüşünün savunulmasında artışa neden olduğunu göstermiştir (MacDorman, 2005).

(b) El Değmemiş Doğa ve Ölüm

Koole ve Van den Berg'e (2005) göre, vahşi doğanın kontrol edilemezliği ve ölümle olan ilişkisi nedeniyle karanlık bir tarafı bulunmaktadır. İnsanlar, vahşi doğada ölümü düşünmeye şehirde olduklarından daha fazla yatkındırlar. Sonuç olarak, vahşi doğada bulunma düşüncesi, ölüm düşüncesini aktif hale getirmekte, ancak doğanın güzelliklerinin ön plana çıkarılması bu ilişkinin bastırılmasını sağlamaktadır (Koole ve Van den Berg, 2005).

(c) Yaşamın Değeri ve Anlamı

Kıtlık prensibine göre, ölüm yaşamın kısıtlılığını ön plana çıkardığından, bu durum yaşamın algılanan değerini artırmaktadır. Diğer taraftan, bir şeyin değerli olduğuna dikkat çekilmesi, insanların onun daha az olduğunu düşünmesine de neden olmaktadır. Bu bilgiler ışığında, insan yaşamının değerinin manipüle edilmesi sonrasında yaşamın azlığı hakkındaki biliş aktif hale geldiğinden ÖDE'de artış meydana gelmektedir (King vd., 2009). Taubman-Ben-Ari (2011) ise, King vd. (2009) açıklamasının aksine, hayatın anlamı hakkında düşünmenin yaşamın ölümle sınırlı olduğu anlayışını da doğuracağını belirtmektedir (Taubman-Ben-Ari, 2011). Bu konu ile ilgili yeni çalışmalara ihtiyaç duyulmakla birlikte, her iki durumda da birini düşünmenin diğerini de aktif hale getirdiği hususunda şüphe yoktur (Hayes vd., 2010).

(ç) Objektif (Nesnel) Benlik Farkındalığı

Arndt vd. (1998), katılımcıların ayna karşısında oturtulması suretiyle manipüle edilen benlik farkındalığının ölüm düşüncelerinin bastırılmasını sekteye uğrattığını kanıtlamıştır. Silvia'ya (2011) göre, benlik farkındalığı, benliğin varoluşsal bir obje olarak düşünülmesini gerektirmektedir. Diyalektik açıdan bakıldığında, benliğin varolan bir nesne olarak düşünülmesi, varolamayacağını da ifade etmesi nedeniyle, katılımcılarda benlik farkındalığının sağlanması sonrasında, ÖDE'de artış meydana gelmektedir (Silvia, 2001). Diğer taraftan yapılan araştırmalar benlik farkındalığının insanların değer standartları ile uyumlu davranışlar sergilemesine neden olduğunu göstermektedir. Bu davranışların özsaygının korunması için ÖDE'ye karşı bir uzak savunma olarak sergilenmiş olması da mümkündür (Hayes vd., 2010).

c. Kaygı Azaltıcıların Tehdit Edilmesinin ÖDE'yi Artırması

DYK'nın temel savı, hakikat hakkındaki inançların ölüm kaygısını azaltmayı amaçlayan kültürel yapılar olduğudur. Schimel'e (2007) göre insanların bu koruyucu inançlarının tehdit edilmesi ÖDE'yi artırmaktadır. Böylelikle tehdit sonrasında ÖDE'nin hangi durumlarda uyarılacağını

taslağını ortaya koyan geniş düzeyli bir ÖDE hipotezinin oluşturulması da mümkün hale gelmektedir. Bu hipoteze göre, eğer bir psikolojik yapı, ölüm düşüncesine karşı koruma sağlıyorsa, bu yapının tehdit edilmesi ÖDE'yi artırırken, desteklenmesi de ÖDE'yi azaltmakta ya da ÖDE'de daha sonraki tehditler dolayısıyla meydana gelebilecek artışları engellemektedir (Schimmel vd., 2007).

(1) Bağlanma Eğiliminin Tehdit Edilmesi

Mikulincer vd. (2002) göre, bağlanma figürü ölüm kaygısından korunmak için önemli bir vasıta olmakla birlikte; bağlanma figürü artık elverişli olmadığına ya da bağ tehdit edildiğinde ölümden kaynaklanan dehşetin idaresi zorlaşmaktadır. Yakın bir arkadaştan ayrılma, kişiyi ölüm farkındalığına karşı geçici olarak savunmasız bırakmakta ve sonrasında psikolojik olarak sıkıntı yaşanmasına neden olmaktadır (Mikulincer vd., 2002). Kaygılı kararsız insanlar ise, zaten varoluşsal kaygının idare edilmesinde sıkıntı yaşadıklarından, kendilerine güvenlik sağlayan bağlanma figüründen ayrıldıklarını düşünmeleri ölümle ilişkili korkuların fitilini ateşlemeye yetmektedir (Mikulincer ve Florian, 2000).

Katılımcılara yaşadıkları ciddi bir ilişkide önemli problemler yaşadıkları düşündürüldüğünde, bağlanma stiline bakılmaksızın ÖDE artmaktadır (Florian vd., 2002). Benzer şekilde, ilişkilerde güvensizliğin, yakınlaşma korkusu ölçeği kullanılarak manipüle edilmesi de katılımcının yanıtlarına bakılmaksızın ÖDE'yi artırmaktadır (Taubman-Ben-Ari, 2004).

Bağlanmanın tehdit edilmesinin ÖDE üzerindeki etkisi sadece romantik ilişkilerle de sınırlı değildir. Bağlanma teorisine göre, bağlanma sistemi ilk olarak çocuk ile ebeveynler arasında gelişmektedir (Hazan ve Shaver, 1994). Ebeveynlik rolü, kültürel olarak değer verilen ve özsaygı kazandıran bir rol iken, çocuk da ölümün üstesinden gelinmesi ve sembolik ölümsüzlük kazanılması açısından önemli görevler üstlenmektedir. Bu suretle, 3-12 aylık çocuğu olan ve ilk kez anne olan katılımcılarla yapılan çalışmada, katılımcıların bebeklerinden ayrıldıklarını düşünmeleri ÖDE'yi artırmaktadır (Taubman-Ben-Ari ve Katz-Ben-Ami, 2008).

Sonuç olarak, bağlanmak insanlara başkaları ile bağlantılarının olduğunu ve sonsuza dek devam edecek bir kültürün parçası olduklarını hatırlatarak bir rahatlama sağladığından, bunun tehdit edilmesi de varoluşsal kaygıları tetikleyerek ÖDE'yi artırmaktadır (Hayes vd., 2010).

(2) Kültürel Dünya Görüşüne İnancın Tehdit Edilmesi

Kültürel dünya görüşünün tehdit edilmesinin ÖDE'ni artırabileceğinin ispatlanması, kültürel inançların insanları ölüm farkındalığına karşı nasıl koruduğunun anlaşılması ve ÖDE hipotezinin onaylanması için önemli bir adımı teşkil etmektedir. Kişinin kültürel dünya görüşü çok çeşitli bileşenlerden oluşmakla birlikte bu kısımda bunlardan sadece bir kaç tanesine değinilecektir.

(a) Adil ve Düzenli Bir Dünyaya İnanç

Kültürel dünya görüşlerinin en önemli yönlerinden biri, evreni düzenlemeleri ve herşeyi anlaşılabilir kılmalarıdır. Landau vd., (2004a) göre, adalet kavramı bütün dünya görüşlerinde yaygın bir yapısal bileşendir. Adil bir dünyanın varlığına inanmak kişilerin bireysel güvenliklerinin garanti altında olduğunu düşünmelerini sağlayarak kaygının idare edilmesinde önemli bir yer işgal etmektedir. Eğer kötü şeyler sadece kötü insanların başına gelmekte ise, iyi olduğunu bilen birinin ölüm gibi kötü şeyler için endişe duymasına gerek kalmamaktadır. Fakat iyi birinin başına kötü bir olay geldiğinde, adil dünya duygusu sarsılarak beraberinde kaygı azaltıcı fonksiyonunu da tehlikeye düşürmektedir. Bu bağlamda, masum birinin mağdur olduğu bir metni okumak ÖDE'de bir artışa neden olmakta, ancak mağdur için negatif bir portre çizildiğinde, mağdurun hak ettiği düşünülerek ÖDE düşük olarak kalmaktadır (Landau vd., 2004a; Hirschberger, 2006). Sonuç olarak, dünyanın adil bir yer olduğu inancını sarsan bir bilgi ile karşılaşıldığında, ölüm düşünceleri de aktif hale gelmektedir.

(b) Milliyetçilik

DYK ile ilgili olarak yapılan daha önceki araştırmalar, MS'in milliyetçi önyargı şeklinde ortaya çıkan dünya görüşü savunmasını artırdığını

ve böylelikle ölüm kaygısının bastırıldığını göstermektedir (Rosenblatt vd., 1989; Greenberg vd., 1990; Pyszczynski vd., 2003: 45; Solomon vd., 2004a; Kökdemir ve Yeniçeri, 2010). Bu durum ters açıdan ele alındığında, kaygının azalmasını sağlayan milliyetçiliğin tehdit edilmesi de ÖDE'nin artmasına neden olmaktadır. Kanadalı katılımcıların, Kanada'nın başarılarının önemsizleştirildiği veya Kanada kültürünün küçümsendiği materyallere maruz kalması bile tek başına ÖDE'yi artırmaya yetmektedir. Ancak farklı bir milleti eleştiren materyaller aynı etkiyi yaratmamaktadır. Ayrıca milliyetçiliğin tehdit edilmesinin ÖDE üzerindeki etkileri, negatif yapıların erişilebilirliğindeki artışın ya da katılımcılar tarafından beyan edilen kaygı ve kızgınlıktaki artışın bir sonucu olarak da ortaya çıkmamaktadır. ÖDE'deki artışı esasen katılımcıların bir Kanadalı olarak ne kadar kırıldığı ya da küçümsendiği belirlemektedir. Bunun yanında, MS manipülasyonundan sonra bastırma için gerek duyulan fasıla ya da dikkatin başka yöne kaydırılmasına da ihtiyaç duyulmamaktadır. Çünkü ölüm düşüncesi tıpkı eşik altı uyarılarının kullanıldığı çalışmalarda olduğu gibi odaklanmış dikkat içine girmemektedir (Schimmel vd., 2007).

(c) Dini İnançlar

İnsanların inandıkları din de kültürel dünya görüşlerinin çok önemli bir parçasını teşkil etmektedir. Doğal olarak diğer kültürel inançlar gibi dini inançların tehdit edilmesi de ÖDE'yi artırmaktadır (Schimmel vd., 2007). Örneğin, kendini Hristiyan olarak tanımlayan katılımcılara, İncil'deki tutarsızlık ve çelişkilerle ilgili bir yazı okutulduğunda (Friedman ve Rholes, 2007) ya da Hristiyanlığın yaygın olduğu şehirlerde İslamiyet'in baskın hale geldiği söylendiğinde (Hayes vd., 2008a) inandıkları dinin yanlış olamayacağı ve hiçbir hata barındırmayacağı düşüncesi sarsılmakta ve sonuç olarak ÖDE artmaktadır. Benzer şekilde, tanrının varlığını ispatlamaya yönelik zorlayıcı kanıtlar gösterilerek, tanrıya inanmayan katılımcıların kültürel dünya görüşleri tehdit edildiğinde de ÖDE'de aynı şekilde artış söz konusu olmaktadır (Hayes vd., 2010).

(ç) Gelişime İnanç

Hep geliştikimiz, ilerlediğimiz, yukarı doğru çıktığımız

yanılgısı sık karşılaşılan bir şeydir. Batı medeniyetinin Aydınlanma çağından beri var olan ilerleme fikri ve gelişme zorunluluğu bu yanılgıyı pekiştirmektedir (Yalom, 2008: 60). Rutjens vd. (2009) göre, yaşam standartlarında sürekli bir iyileşme sağladığı yönünde seküler toplumun ilerici olduğuna dair yaygın inanç, ölüm korkusundan kendimizi korumak için umutsuzca bağlandığımız bir yanılsamadır. Bu açıdan, insanlar o an için ideal olmasa bile, daha sonraki zamanlarda her şeyin daha iyi olacağına inanmaktadır. Yaşamdan sonra, günlük dert ve sıkıntıların olmadığı mutlu bir ahiret inancı da insan varoluşunun gelişerek iyileştiği düşüncesini kapsamaktadır. Bu kapsamda, katılımcıların gelişmenin bir yanılgıdan ibaret olduğu tartışmasına maruz kalması, ÖDE'yi artırmaktadır (Rutjens vd., 2009).

(3) Özsaygının Tehdit Edilmesi

Bireyleri ölüm farkındalığından koruyan öncelikli iki kalkandan biri olan kültürel dünya görüşünün tehdit edilmesi ÖDE'yi nasıl artırıyorsa, diğeri olan özsaygının tehdit edilmesi de ÖDE'yi artırmaktadır. Bu bağlamda, insanlara kültürel değer standartlarını yakalamada başarısız oldukları bir anın hatırlatılması, özsaygıyı tehlikeye düşürdüğünden ÖDE'yi artırmaktadır (Ogilvie vd., 2008). Benzer şekilde, katılımcılara ortalamanın altında bir zekaya sahip olduklarının veya kişilik problemlerinin olduğunun söylenmesi ya da kişilerin küçük bir grup önünde hazırlıksız konuşma yapmalarının istenmesi de ÖDE'yi artırmaktadır (Hayes vd., 2008b). Sonuç olarak, kültürel kaygı azaltıcının bileşenlerinden (kültürel dünya görüşü ve özsaygı) herhangi birinin tehdit edilmesi durumunda ölümle ilgili düşünceler aktif hale gelmektedir.

(4) Tehdit ile Artan ÖDE'nin Kültürel Dünya Görüşü Savunması veya Özsaygının Desteklenmesi ile Azaltılması

MS manipülasyonu sonrasında ve ölümle ilişkili kaygının giderilmesi için ortaya çıkan dünya görüşünün savunulması veya özsaygının geliştirilmesi gibi uzak dehşet yönetimi savunmaları kaygı azaltıcıların tehdit edilmesinden sonra da ÖDE'yi azaltmaktadır. Katılımcıların en önemli değerlerinin onaylanması, özsaygının tehdit edilmesinin ÖDE üzerindeki

etkisini tersine çevirmektedir. Diğer bir ifadeyle, ÖDE ölçümünden önce katılımcılar için önem arz eden bir değerin onaylanması, tehdidin ÖDE üzerindeki artırıcı etkisini ortadan kaldırmaktadır (Hayes vd., 2008b).

Benzer şekilde, dünya görüşü tehditlerine karşı savunma da bu tehditlerin ÖDE üzerindeki etkisini azaltmaktadır. Katılımcılar dünya görüşü tehdidini bertaraf etmeye yarayacak bir bilgi ile donatıldıklarında ÖDE azalırken, donatılmadıklarında bir azalma söz konusu olmamaktadır (Schimmel vd., 2007). Katılımcılara, dünya görüşlerini tehdit eden bir gruptan bazılarının trafik kazası sonucunda hayatını kaybettiği söylendiğinde de, bu grubun tehdidinin ÖDE üzerindeki etkisi azalmaktadır. Bu azalmanın nedeni, karşıt görüşe sahip kişilerin ölmesinin, bu görüşün nihai ölüm tehdidine karşı sağlayacağı korumanın yetersiz olduğu düşüncesini uyandırmasıdır (Hayes vd., 2008a).

ç. Kişisel Özelliğe Bağlı ÖDE Çalışmaları

Bu kategoride anlatılacak olan ÖDE çalışmaları, dehşet yönetimi ile ilgili savunmalar için öngörülebilir bir değişken olarak, temel ÖDE düzeylerindeki bireysel farklılıkları ele almaktadır. ÖDE, uzak savunmaların temel nedenidir ve bu hususla ilgili olarak ÖDE'nin nasıl uyarıldığının bir önemi bulunmamaktadır. ÖDE nasıl uyarılırsa uyarılsın, ÖDE'nin azaltılması için uzak dehşet yönetimi savunmaları devreye girmektedir. Böylelikle, ÖDE'de doğal olarak meydana gelen farklı seviyeler, uzak savunmaların hangi düzeyde gösterileceğinin de öngörülmesini sağlamaktadır (Hayes vd., 2010).

(1) Kişisel Özelliğe Bağlı ÖDE'nin Belirleyicileri

Teorik açıdan bakıldığında, kişisel özelliğe bağlı ÖDE'nin belirleyicileri, ÖDE ile ilgili diğer DYK çalışmalarındaki belirleyiciler ile çoğunlukla aynıdır. Bunun yanında, göreceli olarak zayıf ya da düzensiz bir kaygı azaltıcıya sahip olunması veya sahip olunan kaygı azaltıcının sürekli bir tehdit altında olması da kişinin ÖDE düzeyini kalıcı olarak artırmaktadır (Hayes vd., 2010). Bu bağlamda, örneğin köktendinci insanlarda, katı ve sorgulanamaz inançları onlar için bir ölümsüzlük vaat ettiğinden, kişisel

özelliğe bağlı ÖDE düşük düzeyde kalmaktadır. Kişinin kendisini yakın ilişki ağları ile çevrelemesi de, hem yaşama anlam katmakta hem de başkaları tarafından hatırlanmak suretiyle sembolik ölümsüzlük sağlamaktadır. Böylelikle kişinin kendisini başkaları ile bağlı olarak algılaması da ÖDE'yi azaltmaktadır (Friedman ve Rholes, 2009).

Kişisel özelliğe dayalı ÖDE düzeyinin ilişkili olduğu bir diğer husus da kendilik bilinci (self-consciousness) düzeyidir (Taubman-Ben-Ari ve Noy, 2010). İnsanın içine düştüğü varoluşsal ikilemde kilit nokta kendilik bilincidir. Çünkü sadece insanlar bilinçli olduklarının farkındadır ve bu bilinçlilik ve farkındalık hayatta olduğunun farkında olan insanın, öleceğini ve bu dünyada geçici olduğunu bilmesine de sebep olmaktadır (Yalom, 2008: 9-17). Bununla birlikte, bütün kendilik bilinci tipleri aynı olmayıp, kendilik bilinci ölçeğinin derin düşünme boyutundan yüksek puan alanların kişisel özelliğe dayalı ÖDE düzeyinin de yüksek olduğu görülmektedir. MS manipülasyonu kendilik bilinci düzeyi düşük olan bireylerde kültürel kaygı azaltıcının onaylanması sonucunu doğururken, kendilik bilinci düzeyi yüksek olan bireyler kültürel kaygı önleyiciyi daha az kullanmaktadır (Taubman-Ben-Ari ve Noy, 2010).

Kişisel özelliğe dayalı ÖDE düzeyine etki eden bir diğer faktör de ego kaynaklarının seviyesidir. Ölüm düşüncelerinin yönetilmesi süreci, ölüm düşüncelerinin bilinç dışında tutulmasına yönelik olarak sürekli çalışan mekanizmaları içermektedir. Zihin bu faaliyet için enerji harcamaktadır. Zihnin düzenleme faaliyeti için gerekli olan bu enerji sınırsız değildir. Bu bağlamda, bilinç içeriklerini kontrol etme yeteneği yüksek olan insanlar, doğal olarak ölüm düşüncelerini de kontrol altında tutabilmekte ve bu suretle kişisel özelliğe dayalı ÖDE daha düşük çıkmaktadır. Tersine bilinç içeriklerini kontrol etmek için gerekli olan ego kaynakları tüketildiğinde ise, katılımcılarda ÖDE artış göstermeye yatkın olmaktadır (Gailliot vd., 2006; Gailliot vd., 2007).

(2) Kişisel Özelliğe Bağlı ÖDE'nin Neticeleri

DYK'ya göre insanlar sürekli olarak ölümden sakınmaktadır. Çünkü bu düşünceler potansiyel olarak günlük çabalarımızı başarısız kılan, sıkıntı verici kaygılar yaratmaktadır. Yapılan araştırmalarda kişisel özelliğe

dayalı ÖDE ile psikolojik sağlık arasında negatif korelasyon bulunmaktadır. Cox vd. (2012), kanserli bir kitle nedeniyle cerrahi müdahale geçiren kadınların, kanserli olmayan bir kitle nedeniyle cerrahi müdahale geçiren kadınlara göre psikolojik durumlarının daha kötü olduğunu tespit etmiştir. Kanserli hücre nedeniyle müdahale geçiren kadınlar aynı zamanda açık olarak ölümle ilgili korkular beyan etmese de, bu kadınlarda ÖDE yüksek çıkmaktadır. Artan ÖDE ile psikolojik durum arasında negatif bir korelasyon bulunduğundan, bu durum psikolojik olarak sıkıntı yaratmaktadır (Cox vd., 2012).

Routledge vd. (2010) yaptıkları araştırmada, benlik saygısı, ölüm ile ilgili biliş ve psikolojik uyum arasındaki ilişkileri birkaç farklı şekilde incelemiştir. Araştırma sonucunda, ölüm farkındalığının psikolojik uyumu tehdit ettiği ve özsaygının bu etkiyi azalttığı, dolayısıyla MS'in, özsaygısı düşük olan bireylerin psikolojik sağlığı için tehlike yarattığı, fakat özsaygısı yüksek olanlar için böyle bir sıkıntının ortaya çıkmadığı bulunmuştur. Ayrıca, ölüm düşüncelerinin, anlam algılarını azalttığı, ancak bu durumun sadece özsaygısı düşük bireyler için geçerli olduğu tespit edilmiştir (Routledge vd., 2010).

Diğer taraftan Vess vd. (2009), ÖDE'nin önceden var olan anlam sağlayan kaynakların kullanılma ihtiyacını uyarması nedeniyle, sadece kişisel yapı ihtiyacı düşük olanlar arasında kişisel özelliğe dayalı ÖDE ile hayatın algılanan anlamı arasında bir ilişkinin söz konusu olduğunu tespit etmiştir. Kişisel yapı ihtiyacının düşük olduğu durumlarda, yenilik ve keşfetme arzusu ile ÖDE arasında pozitif bir ilişkili söz konusudur. Bu suretle, ÖDE yüksek iken kişisel yapı ihtiyacı yüksek olan insanlar anlamı yapıda bulurken, kişisel yapı ihtiyacı düşük olan insanlar yenilikte bulmaktadır (Vess vd., 2009).

Son olarak, ÖDE'deki bireysel farklılıklar, farklı savunma davranışlarına (differential defensive behaviour) neden olmaktadır. Kişisel özelliğe dayalı ÖDE'si yüksek olan bireyler tehdit edici zeka testine düşük olan bireylere göre daha savunucu tepkiler vermektedir. Ayrıca kişisel özelliğe dayalı ÖDE'si yüksek olan bireylerin kültürel dünya görüşleri daha kırılgan iken, kişisel özelliğe dayalı düşük ÖDE daha güçlü ve istikrarlı bir

dünya görüşünü ifade etmektedir. Kişisel özelliğe dayalı ÖDE'si düşük olan bireyler, güçlü dünya görüşü algıları ile kendilerini manipülasyondan korumakta ve savunucu davranışlar sergilememektedir (Webber, 2009).

3. DYK'YA YÖNELİK ELEŞTİRİLER

DYK, insanın kendi savunmasızlığı ve nihai ölümlülüğünün farkına varmasının bilişsel ve davranışsal etkilerinin çalışılmasına teorik bir çerçeve sağlamaya çalışan ilk teşebbüstür. Dahası bu teori sıkı bir şekilde test edilmiş ve gerek laboratuvar gerekse saha çalışmaları ile desteklenmiş yordamaları formüle etmiştir (Mikulincer ve Florian, 1997). Literatürde DYK'yı destekleyen geniş bir araştırma kitlesi bulunmasına rağmen, DYK'nın ortaya attığı dünya görüşü savunması etkileri başka bazı teoriler tarafından da farklı bakış açılarıyla açıklanmaktadır. Bu durum, doğal olarak DYK'ya yönelik bazı eleştirileri beraberinde getirmektedir. Bu bölümde diğer teorilerin bakış açısından yöneltilen bu eleştirilere değinilecektir.

a. Kontrol Teorisi

Snyder'a (1997) göre, MS etkilerinin temelinde kontrol ihtiyacı bulunmaktadır. Kültürel dünya görüşü değerleri ve standartları, insanlara kendilerinin ve başkalarının davranışlarını tahmin ve kontrol edebilme olanağı sunan kuralları yansıtmaktadır. Ayrıca, özsaygının da kişinin kendini kontrol ettiği algısından kaynaklandığını iddia etmektedir (Snyder, 1997). Shatil (2012) ise, DYK'nın insanların ne olursa olsun hayatta kalmaya güdülendiğini önerdiğini, bununla birlikte insanların acı çektiğinde ya da çektikleri acıyı dindiremediklerinde hayatlarını sona erdirmek isteyebildiklerini belirterek, bu durumda acı ya da ağrının kontrol edilmesinin hayatta kalma güdüsünün önüne geçtiğini savunmaktadır (Shatil, 2012).

b. Evrim Teorisi

Buss'a (1997) göre, modern fizik yasalarına uymayan kozmoloji teorilerinin doğru olma şansının çok düşük olması gibi, modern evrim teorisine uymayan psikoloji teorilerinin doğru olma şansı da çok düşüktür. Bu bağlamda, Buss (1997), DYK'nın evrim biyolojisine sıkı sıkıya bağlıdır. Ancak

modern evrim psikolojisine göre, hayatta kalma evrimsel açıdan sadece üremeyi teşvik ettiği sürece önemlidir (Buss, 1997; Kirkpatrick ve Navarrate, 2006; Pelman, 1997). Örneğin, tavus kuşlarının parlak tüyleri yırtıcıların kolay fark etmesi düşünüldüğünde hayatta kalma açısından olumsuz bir şey iken, eşlerine çekici görünerek üremeyi teşvik ettiğinden evrilmiştir.

Kirkpatrick ve Navarrate (2006) bireylerin kendi yaşamlarına odaklanarak sadece kendi ölümlerinden kaçındığı varsayıldığında, somon balıkları üremek için akıntıya karşı yüzmelerinin, karıncalar ve arıların koloni halinde yaşamasının ve kolonileri ve yavruları için kendi yaşamlarını feda etmelerinin, insan ebeveynlerin bir tehlikeye karşı önce kendi yavrularının emniyetini almaları ya da yanan bir evde kalmış çocuklarını kurtarmak için kendi hayatlarını tehlikeye atmalarının ihmal edilmiş olacağını ifade etmektedir (Kirkpatrick ve Navarrate, 2006). Buna karşılık, Solomon vd. (1997), DYK'nın en başından beri üremenin önemine vurgu yaptığını ve bireysel düzeydeki hayatta kalma güdüsünün genlerin gelecek nesillere aktarılması için önem arz ettiğini ifade etmektedir (Solomon vd., 1997)

c. Sosyal Destek Teorisi (Coalition Theory)

Genel olarak sosyal destek psikolojisi, MS etkilerinin meydana gelme sebebinin ölüm korkusu değil, sosyal destek kazanma amacı olduğunu iddia etmektedir. Kirkpatrick ve Navarrate (2006)'ye göre, insanlar kendi bölgelerini savunan ve bazen çatışmaya varacak şekilde diğer gruplarla rekabet eden gruplar halinde yaşamaktadır. Statünün fiziksel egemenliğin bir sonucu olduğu diğer türlerin tersine, bu gruplar içinde işbirliği ve ittifaklar sürekli değişmekte ve statü bu işbirliği ve ittifaklarla kazanılmaktadır. Bu sosyal destek hem grup içindeki diğer üyelerden hem de diğer gruplardan gelebilecek zararlara karşı öncelikli savunma sağlamaktadır. Bu suretle, ortak dünya görüşleri müttefiklerin ve düşmanların tanımlanmasında önemli bir yere sahip olmaktadır (Kirkpatrick ve Navarrate, 2006).

Navarrate vd. (2004) göre, ölümü düşünmenin dünya görüşü savunmasına neden olmasının öncelikli nedeni muhtemelen geçmişe ait çevrede ölümcül hastalık, ağır bedensel zarar ve açlık gibi ölümün yaygın

sebeplerinin anlamlı uyum sonuçlarına sahip olan sosyal desteğin daha fazla ve başarıyla kazanıldığı durumlar olmasıdır (Navarrate vd., 2004).

Navarrate ve Fessler (2005) de, kültürel standartlara ve normlara uymanın sosyal uyum ve işbirliğini doğurduğunu ve MS'in, ölümcül tehditlerle karşılaşıldığında hayatta kalma ihtimalini artıran sosyal desteği başarılı bir şekilde kazanmak için dünya görüşü savunmasını harekete geçirdiğini ifade etmektedir. Bu nedenle, varoluşsal kaygıların belirginleştirilmesinin dünya görüşü savunmasının tek nedeni olmadığını, savunma gerektiren pek çok adaptif sorundan biri olduğunu ve böylelikle, koalisyonel düşünme ve eylem gerektirdiğini savunmaktadır (Navarrate ve Fessler, 2005).

Baron (1997) ise, DYK'nın herşeyi bireysel motivasyonel bir bakış açısından ele aldığını ve grupları önemsemediğini belirterek, kendini feda edici eylemleri anlamak için ihtiyaç duyulan şeyin gruplar olduğunu ifade etmektedir. Çünkü gruplara katılarak bireysel yeteneklerimizi aşan tehditleri veya fırsatları idare edebiliriz. Daha spesifik olarak, sosyal destek grupları dehşetin idare edilmesinde genellikle en etkili yol gibi görünmektedir. Bu düzeyde, DYK ile ilgili temel problem insani sosyal motivasyon görüşünün yeterince sosyal olmamasıdır (Baron, 1997).

Bu eleştirilere karşılık olarak, Landau vd. (2007), ölümü aşma inancının bütün kültürlerin karakteristik bir parçası olmasına rağmen, sosyal destek psikolojisi tarafından iyi açıklanamadığını ifade etmekte ve dünya görüşleri tek başlarına grup üyeliği için yeterli ise, neden neredeyse tüm kültürlerde mucizelerin bulunduğunu sormaktadır. Ayrıca Landau vd. (2007) göre, sosyal destek psikolojisi, dünya görüşü savunmasının neden hayatı tehdit eden durumlarla ilişkili olmayan soyut anlam sistemlerinin savunulmasını kapsadığını açıklamamakta, ikili süreç modelini önemsememekte ve bu modeli destekleyen bulgulara alternatif bir açıklama sunamamaktadır (Landau vd., 2007).

ç. Belirsizlik Yönetimi Kuramı

Belirsizlik Yönetimi Kuramı, insanların kültürel dünya görüşlerini savunmalarının nedeninin ölüm farkındalığı değil, belirsizliğin dikkat çekici

olması olduğunu iddia etmektedir. İnsanlar belirsizlikle karşılaştığında onu sosyal konulardaki daha uç inançlarla maskeleymektedir. Kurama göre belirsizlik, ölüm farkındalığından daha güçlü bir etkiye sahiptir ve esasen ölüm farkındalığının MS etkilerini ortaya çıkarmasının nedeni belirsizlikle ilgili duyguları uyandırmasıdır (McGregor vd., 2001). Ancak Becker'e (1973) göre, geçmiş ya da gelecek hakkında düşünmek insanın ölümlü bir varlık olduğunun farkına varmasına neden olmaktadır. Bu suretle, belirsizlik hakkında düşünen insanlarda ÖDE artmaktadır. Zira, yapılan bir araştırmada belirsizlik manipülasyonun ardından ÖDE ölçülmüş ve bulgular bazı durumlarda belirsizlik hakkında düşünmenin ÖDE'yi artırdığını ortaya koymuştur (Yavuz, 2007).

d. Benlik Farkındalığı Teorisi

DYK, benlik farkındalığı etkilerinin işlevini açıklarken, benlik farkındalığının insanları standartlar arasında mukayese yapmaya yönlendirdiğini, çünkü bu mukayeselerin aksi takdirde ortaya çıkacak dehşet potansiyelini ortadan kaldırdığını ifade etmektedir. DYK'ya göre, kendimizi kültürel standartlarla kıyaslayarak ve davranışlarımızın bu standartlara uyduğundan emin olmaya çalışarak, kendimizi güvenli bir şekilde kültürel oyun içine gömeriz ve derin varoluşsal kaygılardan korunduğumuzdan emin oluruz. Benlik farkındalığı esnasında ne olursa olsun, sürecin çekirdek dünya görüşü unsurlarına itaat etmek ve savunmak için katılımcıların yoğunlaşmış çabalarını yansıttığı varsayılmaktadır. Mevcut durumda, ölüm karşısında dehşeti tetikleyen benlik farkındalığının, kişiyi bu unsurlar hakkında hoşgörüsüz olmaya yönlendirdiğine dair ek bir önerme ile karşılaşıyoruz (Wicklund, 1997).

Wicklund'a (1997) göre, DYK'nın benlik farkındalığı açıklamaları benlik farkındalığının insanları kendi dünya görüşleri ile uyumlu bir duruşa yönlendirme işlevi gördüğünü varsaymaktadır. Ancak yapılan benlik farkındalığından kaçınma çalışmalarında, katılımcılar benlik içerisinde tutarsızlık tecrübe ederek, kesin başarı standartlarını karşılaştırmada başarısız olmuş veya uzun zamandır inandıkları inançların tersine hareket etmiştir. Verilen tepki benlik farkındalığını yaratan (ayna veya ses kayıtlarının

dinletilmesi) durum veya uyarandan kaçınma şeklinde olmuş ve hiç bir yerde DYK tarafından belirtilen yanıtlar verilmemiştir (Wicklund, 1997).

e. Diğer Teorik ve Metodolojik Problemler

DYK'ya yöneltilen eleştirilerin en başında, DYK'nın ölüm korkusunu diğer bütün güdülere egemen en temel güdü olarak varsayması gelmektedir. Bu bağlamda yöneltilen eleştirilerin temelinde ise, ister acılarından kurtulmak için, ister bedenine bağladığı bombaları patlatarak intikam almak için, ister çocuklarını kurtarmak için ölmek isteyen oldukça fazla insan varken ölüm korkusunun insanların davranışlarını yönlendiren en temel güdü olmasının ve tüm davranışların kendini korumaya yönelik olduğunun mümkün olamayacağı yatmaktadır (Baron, 1997; Muraven ve Baumeister, 1997; Lerner, 1997; Leary ve Schreindorfer, 1997; Vallacher, 1997).

Vallacher'e (1997) göre, DYK'nın kilit noktası, ayrı güdülerin ölüm problemiyle ilgili altta yatan genel bir kaygı ile harekete geçirildiğidir. DYK, iyi belgelenmiş çeşitli motivasyonel eğilimlerin, dehşet yönetimi ile ilgili daha temel endişelere hizmet edebileceği konusunda çelişkili bir durum ortaya çıkarmıştır. Vallacher (1997) her bir teorisyenin DYK'nın hiyerarşik ilişkisini tersine çevirerek eşit derecede tartışmalı bir durum ortaya koyabileceğini belirtmektedir (Vallacher, 1997).

Literatür DYK'nın savunucu güdülerin kültürel kaygı azaltıcının bütünlüğünün devamlılığını sağlama temel amacından kaynaklandığını iddia eden ifadelerini desteklese de, kişisel ve kültürel dünya görüşlerinin değiştirilmesi ve gerçeklik kısıtlamalarına adapte edilmesi amacına hizmet eden başka başa çıkma stratejilerinin varlığına dair de kanıtlar bulunabilir. Örneğin, kayıp ve ölümle başa çıkmada insanların sık sık, bu yolla ölüm gerçeğini kabullendiği ve içsel inançları ile değer sistemlerini yeniden yapılandığı, hüznün çalışması ile meşgul olduğu bulunmuştur. DYK savunucu güdülerin maliyetlerini üstünkörü geçmektedirler. İnsanların açlık, hastalık ve yoksulluktan muzdarip olduğu dünyanın bazı kesimlerinde dünyayı adil bir yer olarak düşünmek pasiflik ve eylemsizliğe neden olabilir ve insanları hiçbir zaman rahatlık kaynağı olamayacak ahlaksız durumları

kabullenmeye yönlendirebilir. Bu örnekler savunucu güdülerin yarar ve maliyetlerinin daha dengeli biçimde anlaşılmasını ve varoluşsal dehşetle başa çıkmadaki farklı güdülerin daha derinlemesine dengeleme analizini vurgulamaktadır. DYK, savunucu ya da genişlemeci güdülerden hangisinin kabullenileceğini belirleyen ana faktörleri test etmemiştir (Mikulincer ve Florian, 1997).

Leary ve Schreindorfer (1997)'e göre, aslında DYK yaşayan organizmaların kendini korumaya yöneldiğine dair genel kabul görmüş ve çelişmeyen öncül bir varsayıma dayanmamaktadır. DYK ile ilgili mantıksal problem, yazarların DYK sürecinin organizmaların hayatta kalma şansını artırdığına yönelik bir açıklama yapamamasıdır (Leary ve Schreindorfer, 1997).

Buss (1997) çok miktarda psikolojik verinin DYK'nın değindiği çoğu alanda önemli cinsiyet farklarını göstermesine rağmen, DYK'nın bu kanıtlanmış ve belgelenmiş cinsiyet farklarını gözardı ettiğini ifade etmektedir. Buss (1997)'a göre kilit nokta, DYK'nın tıpkı diğer büyük sosyal motivasyon teorilerinde olduğu gibi motivasyonel mekanizmalardaki cinsiyet farkları hakkındaki bilinen gerçekleri açıklamak zorunda olmasıdır (Buss, 1997).

İKİNCİ BÖLÜM

KABAHATLER KANUNU

1. KABAHAT KAVRAMI

Türk Dil Kurumu sözlüğünde çirkin hareket, uygunsuz iş, kusur olarak tarif edilen kabahat kavramının ceza hukuku yönünden anlamı hala tartışma konusudur (Mahmutoğlu,1995: 11). Ceza Kanunu'nda yer alan ve belirli ağırlıkta olmaları dolayısıyla “suç” olarak adlandırılan fiiller dışında, genel prensipleri Kabahatler Kanunu'nda belirlenen, suçlardan farklı olarak idari para cezası ve idari tedbir yaptırım ile karşılanan fiillere “kabahat” denilmektedir (Hakeri, 2008: 94). Kabahatler Kanunu'nun 2'nci Maddesinde kabahat deyiminden ne anlaşılması gerektiği açıklanmaktadır. Buna göre kabahat deyiminden; “kanunun, karşılığında idari yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık” anlaşılır. Madde gerekçesinde “Bu tanımlamada, suç gibi kabahatin de bir haksızlık oluşturduğu vurgulanmıştır. Esas itibariyle haksızlık oluşturan bir fiilin suç veya kabahat olarak tanımlanmasında, izlenen suç politikası etkili olmaktadır. Haksızlıklar arasında bu yönde yapılan tasnifte, hukuka aykırı olan fiilin ifade ettiği haksızlık içeriği esas alınmaktadır.” denilmiştir (Hakeri, 2008: 94).

Yurtcan (2005)'a göre “kabahat, toplum düzenini, genel ahlakı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni korumak amacıyla cezalandırılan bir fiildir. Kabahatlerin özelliği, dar anlamda suçlara oranla, ikinci derecede önem taşımasıdır.” Bu nedenlerle tanımda yer alan, haksızlık terimi yerine fiil teriminin kullanılması gerekmektedir. İnsan kaynaklı eylemlerin sınırlarını belirlemek anlamına gelen suç koymak kanun koyucunun takdirindedir (Hafizoğulları,1993: 28). Hafizoğulları (1993)'na göre bu nedenle suç ve kabahat şeklinde yapılan ayırım suni bir ayırımdır. Bir fiil her zaman için kabahatken suç, suçken kabahat yapılabilir (Hakeri, 2008: 94). Suçlar, ceza hukuku kapsamında; kabahatler ise kabahatler hukuku kapsamında değerlendirilmekte, böylece basit nitelikli düzene aykırılıklar idari yaptırım ile karşılanmaktadır.

2. KABAHAHLER KANUNUNA İLİŞKİN GENEL PRENSİPLER

Kabahatlere ilişkin genel hükümler, kabahatten dolayı sorumluluğun esasları, idari yaptırıma karar verecek mercii ve idari yaptırım kararlarına karşı kanun yolları 5326 sayılı Kabahatler Kanununda belirtilmiştir. Ayrıca kanunun ikinci kısımda 765 sayılı Türk Ceza Kanununda suç olarak düzenlenen ancak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunda değinilmemiş emre aykırı davranış, dilencilik, kumar, sarhoşluk, gürültü, rahatsız etme, işgal, tütün mamullerinin tüketilmesi, kimliği bildirmeme, çevreyi kirlletme, afiş asma, silah taşıma gibi kabahatlere de yer verilmiştir.

Kabahatler Kanununun genel gerekçesi incelendiğinde, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun kapsamında değerlendirilen kabahatlere daha sonra yürürlüğe konulan 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda değinilmemesi ve kabahatlere ilişkin hükümlerin ayrı bir kabahatler kanununda toplanmasının nedeni anlaşılmaktadır. 5326 sayılı Kabahatler Kanununun gerekçe kısmında "özellikle ekonomik hayata ilişkin düzenlemeler kapsamında oldukça sık bir şekilde idari nitelikte ceza yaptırımlarına yer verilmektedir. Bu bağlamda yürürlüğe konan kanunlarda veya kanun hükmünde kararnamelerde kazuistik hükümlere yer verilmektedir. Bu kazuistik düzenlemeler arasında bir sistem birliğinin varlığından söz edilemez. Bunlar arasında bir ahenksizlik hakim bulunmaktadır. Bu nedenle, idari nitelikteki yaptırımlarla ilgili olarak genel bir kanuna ülkemiz açısından büyük bir ihtiyaç bulunmaktadır." ifadeleri bulunmaktadır (Şafak, 2005).

Kabahatlerin 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda değerlendirilmemesi ve Kabahatler Kanununda sistematik ve düzenli bir şekilde ele alınması yerindedir. Basit fiillerle idari düzene aykırı hareket eden bir kişinin ceza mahkemelerinde yargılanması ve dava sonucunda verilen mahkumiyetlerin kişinin adli siciline işlenmesi hakkaniyete uygun olmamaktadır (Çağlayan, 2006; Ekinci, 2005). Bunun yanısıra kabahatlere ilişkin ceza mahkemelerinin yetkisi tam olarak kaldırılmamış, yargısal denetim çerçevesinde sınırlı dahi olsa sisteme dahil edilmişlerdir. Ancak bu yetki ve denetim 765 sayılı Türk Ceza Kanununun yürürlükte olduğu dönemden farklıdır. Yasal düzenlemeler bu bağlamda ele alındığında Kabahatler Kanunun oluşturulması isabetli

olmuştur. Ancak Kabahatler Kanunu ceza hukukundan tam anlamıyla koparılmamıştır. Çağlayan (2006)'a göre Kabahatler Kanunu, İdari Yaptırımlar Kanunu adı altında yeniden düzenlenmeli ve idare hukuku ilkelerine göre oluşturulmalıdır.

3. KABAHAHLER KANUNUN AMACI VE KAPSAMI

5326 sayılı Kabahatler Kanununun 1. maddesinde bu kanunun amacı ve kapsamı düzenlenmiştir. Kanunun 1. maddesinde; "Bu kanunda; toplum düzenini, genel ahlâkı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni korumak amacıyla;

- a. Kabahatlere ilişkin genel ilkeler,
- b. Kabahatler karşılığında uygulanabilecek olan idari yaptırımların türleri ve sonuçları,
- c. Kabahatler dolayısıyla karar alma süreci,
- ç. İdari yaptırıma ilişkin kararlara karşı kanun yolu,
- d. İdari yaptırım kararlarının yerine getirilmesine ilişkin esaslar belirlenmiş ve çeşitli kabahatler tanımlanmıştır." hükmü bulunmaktadır.

Kabahatler Kanununun 1. maddesine göre kanunun amacını toplum düzeni, genel ahlâk, genel sağlık, çevre ve ekonomik düzeni oluşturmaktadır. Ancak bu kanunun oluşturulma amacı madde gerekçesinde de belirtildiği gibi kabahatleri ceza kanunu kapsamında değerlendirilen suçlardan ayırma ve kabahatleri ceza hukuku kapsamından çıkarma eğilimidir. Bu eğilim neticesinde kabahatlerin bir yaptırıma tabi tutulması zorunluluğu Kabahatler Kanununun oluşturulmasına zemin hazırlamıştır. 765 sayılı Türk Ceza Kanununun yürürlükte bulunduğu zaman dilimi içinde kabahatler yalnızca 765 sayılı Türk ceza Kanununda düzenlenmemekle birlikte birçok farklı kanunda kabahatlere ve yaptırımlarına yer verilmiştir. Bu karmaşıklığı gidermek ve kabahatler açısından sistemli bir düzen oluşturmak için Kabahatler Kanunu düzenlenmiştir. Bu amaçlarla düzenlenen Kabahatler Kanununda;

- Kabahatlere ilişkin genel ilkeler,
- İdari yaptırımlar ve sonuçları
- Kabahatler dolayısıyla karar alma süreci,
- İdari yaptırımları içeren kararlara karşı gidilebilecek kanun yolları,
- İdari yaptırımların yerine getirilmesi usulü, düzenleme altına alınmıştır.

4. KABAHAHLER KANUNU'NDA YER ALAN VE İDÂRÎ PARA CEZASINI GEREKTİREN ÇEŞİTLİ KABAHAHLER

Kabahatler Kanunu'nun 32. maddesinde emre aykırı davranış, 33. maddesinde dilencilik, 34. maddesinde kumar, 35. maddesinde sarhoşluk, 36. maddesinde gürültü, 37. maddesinde rahatsız etme, 38. maddesinde işgal, 39. maddesinde tütün mamullerinin tüketilmesi, 40. maddesinde kimliği bildirmeme, 41. maddesinde çevreyi kirletme, 42. maddesinde afiş asma, 43. maddesinde silah taşıma kabahatleri düzenlenmiş ve bu kabahatler için idari para cezası yaptırımı öngörülmüştür. Ancak bu bölümde sadece çalışmada kullanılacak olan kabahatlere değinilecektir.

a. Kumar

765 sayılı eski TCK'nun 567 ve 568. maddelerinde, kumar oynamak ve kumar oynatmak suçları düzenlenmişken, 5237 sayılı TCK 228. maddesinde kumar oynanması için yer ve imkan sağlama suçunu düzenlemiş, kumar oynamayı ise suç olmaktan çıkarmıştır. Kumar oynama ise Kabahatler Kanunu'nun 34. maddesinde düzenlenmiştir. Kabahatler Kanunu'nda kumar tanımı yapılmamakla birlikte, kumar madde gerekçesinde kazanç amacıyla icra edilen, kar ve zararın talihe bağlı olduğu oyunlar olarak tanımlanmıştır (Çağlayan, 2006: 206). Bu noktadan hareketle bir oyunun kumar sayılabilmesi için iki koşul aranacaktır. Oyunun kazanç amacıyla icra edilmesi ile kar ve zararın talihe bağlı olmasıdır. Dolayısıyla kazanç amacı olmaksızın, dostlar arasında eğlenmek üzere oyun oynanması kumar fiili çerçevesinde değerlendirilemez (Altıparmak, 2008: 135).

Çağlayan (2006)'ya göre kabahatin maddi unsuru kumar oynamaktır. Kumar oynayan kişilerin sıfatı, sayısı, kumar oynanan yer ve zamanın hiçbir önemi yoktur. Milli piyango, iddia, at yarışı, sayısal loto, şans topu gibi oyunlar belirli mercilerden izin alınarak oynatılabilen oyunlar olduğundan ve bu oyunların oynatılması kanunlar ile düzenlendiğinden bu oyunları oynayan kişiler kumar kabahatini işlemiş olmazlar. Kumar kabahati, sadece kumar oynayan bireyler için geçerlidir. Kumar oynanan yerde çalışan kimseler ile kumar oynatanların fiilleri bu kabahat kapsamında değerlendirilemez. Bu kişilerin fiilleri TCK'nda düzenlenen kumar oynanması için yer ve imkan sağlanması suçu açısından değerlendirilmelidir (Altıparmak, 2008: 135). Bu kabahat karşılığında yaptırım uygulamaya kolluk yetkilendirilmiştir. Bunun yanında kolluk, yakalanan paraya elkoymaya da yetkili kılınmıştır. Ancak mülkiyetin kamuya geçirilmesi kararını mülkî amir verecektir. Burada idari para cezasını verme yetkisi kolluğa tanındığından, verilen bu idari para cezası genel bütçeye gelir kaydedilecektir.

b. Dilencilik

Türk Dil Kurumu sözlüğünde dilenmek, sadaka istemek anlamına gelmektedir (tdk, [web], 2013). 765 sayılı eski TCK'nun 544. maddesinde dilencilik yapmak, 545. maddesinde ise, başkalarını dilencilikte araç olarak kullanmak şeklinde iki ayrı suç olarak düzenlenmişken, 5237 sayılı yeni TCK ise, 229. maddesinde sadece başkalarını dilencilikte araç olarak kullanmayı düzenlemiş, dilencilik yapmayı ise suç olmaktan çıkarmıştır. Dilencilik yapmak fiili ise Kabahatler Kanunu'nun 33. maddesinde düzenlenmiş ve idari para cezası yaptırımına bağlanmıştır.

Dilencilik kabahati açısından, dilencilik yapmış olmak önemlidir. Bu kabahat açısından dilencilik yapan kişinin maddi durumu, kişisel durum ve dilencilik yapılan yerin her hangi bir önemi bulunmamaktadır (Çağlayan, 2006: 205). Dilencilik yapma kabahatinin yaptırımı, idari para cezası olarak öngörülmüştür.

Ayrıca dilencilikten elde edilen gelirin mülkiyetinin kamuya geçirilmesine de karar verilir. Dilencilik dolayısıyla idari para cezasına karar

verme yetkisi hem kolluğa hem de belediye zabıta görevlilerine verilmiştir. Madde gerekçesinde, kolluğun ve belediye zabıta görevlilerinin yetki alanı bakımından herhangi bir ayrıma gidilmediği ve görev alanına giren yerlerde bunlar için yarışan bir yetki halinin söz konusu olduğu belirtilmiştir (Çağlayan, 2006: 204).

Kabahatler Kanunu'nun 17/3. maddesi gereğince dilencilik nedeniyle idari para cezasına kolluk karar vermişse, bu idari para cezası genel bütçeye gelir kaydedilecektir. Dilencilik nedeniyle idari para cezasına belediye zabıta görevlileri karar vermişse, Kabahatler Kanunu'nun 17/3. maddesi gereğince idari para cezası belediyenin kendi bütçesine gelir kaydedilecektir. Kolluk ve belediye zabıta görevlileri dilencilikten elde edilen gelire elkoyma yetkisine de sahiptir.

c. Gürültü

Türk Dil Kurumu sözlüğünde gürültü, aralarında uyum bulunmayan düzensiz seslerin bütünü, patırtı, şamata olarak tanımlanmaktadır (tdk,[web],2013). Gürültü kapsamına, yüksek sesle çalınan müzik eserleri, araç kornası, egsoz ve motor sesleri, her türlü makinelerin çıkardığı yüksek sesler, insanların çıkardığı yüksek sesler girmektedir (Çağlayan, 2006: 187). Eski TCK'nun 546. maddesinde gürültü ile halkı rahatsız edici davranışlarda bulunmak suçu düzenlenmişken, 5237 sayılı yeni TCK ise 183. maddesinde gürültüye neden olma suçuna yer vermiştir. Gürültü kabahati Kabahatler Kanunu'nun 36. maddesinde düzenlenmiştir.

Kabahatler Kanunu ile 5237 sayılı yeni TCK'nda yer alan her iki düzenlemede de fiil, gürültü yapmaktır. Yapılan gürültü başkalarının sağlığının zarar görmesine elverişli ise suç, bu nitelikte değil de kişilerin huzur ve sükununu bozacak derecede ise kabahat oluşmaktadır. Yapılan gürültünün kişinin sağlığının zarar görmesine elverişli olup olmadığı uzman kişilerce tespit edilmelidir. Bu kabahat açısından gürültünün ne ile, ne zaman, nerede ve ne şekilde çıkarıldığıнын bir önemi yoktur (Çağlayan, 2006: 209) Kabahatler Kanunu'nun 36. maddesinin 2. fıkrasında, kabahatin nitelikli hali düzenlenmiştir. Buna göre gürültü kabahatinin bir ticari işletmenin faaliyeti

çerçevesinde işlenmesi durumunda uygulanacak idari para cezası artırılması öngörülmüştür.

Gürültü kabahati için idari para cezası yaptırımı öngörülmüş, bu yaptırımı uygulamaya kolluk veya belediye zabıta görevlileri yetkili kılınmıştır. Gürültü nedeniyle idari para cezasına kolluk karar vermişse, bu idari para cezası genel bütçeye gelir kaydedilecektir. Gürültü nedeniyle idari para cezasına belediye zabıta görevlileri karar vermişse, bu idari para cezası Kabahatler Kanunu'nun 17/3. Maddesi gereğince belediyenin kendi bütçesine gelir kaydedilecektir.

5. KABAHAHLER KANUNU'NA GÖRE İDARİ PARA CEZASI KARARI VERMEYE YETKİLİ MAKAMLAR

a. Genel Olarak

Yaptırım kararı verme egemenlikle ilgili bir konudur. Kuvvetler ayrılığı ilkesi çerçevesinde Anayasa'nın ve buna uygun olarak çıkartılmış kanunların yetki verdiği kişi ya da kurumlar cezalandırma yetkisini kullanabilirler (Centel ve Zafer, 2006: 456). İdari para cezasına kimlerin karar vereceği konusu Kabahatler Kanunu'nun 22, 23 ve 24. maddelerinde düzenlenmiştir. Genel kural idari para cezalarının idari makamlar tarafından verilmesidir. Ancak Kabahatler Kanunu ile, istisnai olarak adlî makamlara da idari para cezası verme yetkisi tanınmıştır. Bu maddelerde belirtilen yetkili merciler, Kabahatler Kanunu'nun 22/3 maddesi gereğince ancak ilgili kamu kurum ya da kuruluşunun görev alanına giren konularda, idari para cezası uygulama yetkisine sahiptirler.

b. Kolluk Yetkisi

Kolluk görevlileri kanunda açıkça belirtilen durumlarda idari para cezası verebilirler. Kabahatler Kanunu'nun 33. maddesinde dilencilik kabahati için, 34. maddesinde kumar oynama kabahati için, 35. maddesinde sarhoşluk kabahati için, 36. maddesinde gürültü kabahati için idari para cezası vermeye kolluk yetkili kılınmıştır.

Kabahatler Kanunu'nda kolluğun yaptırım uygulama yetkisine yer

verilmekle birlikte, kolluğun tanımı yapılmamıştır. Sözcük olarak kolluk, hem bir idari etkinliği hem de bu etkinliği yürüten görevlileri ifade etmektedir (Akgüner, 2008). Amaca göre idari ve adli kolluk ayrımı yapılmaktadır. Adli kolluk, suç işlendiği zaman ortaya çıkar ve suçluları yakalama amacı güder. Buna karşılık idari kolluk ise işlenmiş suçlardan bağımsız olarak kamu düzenini koruma ve suç işlenmesini önleme amacına yönelir. Adli ve idari kolluk etkinlikleri kaynaşmış olup uygulamada her iki etkinliği de aynı örgüt yürütmektedir (Giritli vd., 2001: 741).

Adli Kolluk Yönetmeliği'ne göre kurumlarınca görevlendirilen polis, jandarma, gümrük muhafaza ve sahil güvenlik görevlileri adli kolluk olarak görev yapmaktadırlar (Yalçın, 2007: 112). Kabahatler Kanunu'nun dokuz ayrı maddesinde kabahat karşılığı öngörülen yaptırımı uygulama yetkisi kolluğa verilmiştir. Kabahatler Kanunu'nun yaptırım uygulama yetkisi verdiği kolluğun içeriğinden anlaşılması gereken emniyet (polis), jandarma, sahil güvenlik ve gümrük görevlileridir (Yalçın, 2007: 113). 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 3'üncü Maddesinde genel kolluğun silahlı bir kuvvet olan polis ve jandarmadan oluştuğu, özel kolluğun ise genel kolluk dışında kalan, mahsus kanunlarına göre teşekkül edip belli vazifeleri gören zabıta kuvvetleri olduğu belirtilmiştir. 03.11.1983 tarihli Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği'nde ise genel kolluk, emniyet asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan, diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren ve silahlı bir kuvvet olan jandarma ve polis olarak tanımlanırken, özel kolluk ise devlet ve yetkili diğer kamu tüzel kişilerin, özel kanunlar çerçevesinde kurulup, teşkilatlandırılan; kendi hizmet alanında güvenliği sağlamak amacı taşıyan ve kendi kanunlarına göre silah taşıma ve kullanma yetkisine sahip; jandarma ve polis dışındaki kolluk kuvvetleri olarak tanımlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın amacı, örneklemin özellikleri, kullanılan ölçeklere ait geçerlik ve güvenirlik çalışmaları ve araştırmanın nasıl uygulandığına ilişkin bilgiler ve verilerin analizi yer alacaktır.

1. AMACI

Bu çalışmada genel olarak amaç, Jandarma personelinin Kabahatler Kanunu çerçevesinde belirlediği idari para cezalarında, durumsal karar verme sürecindeki karar etkinliğini artırmaktır. Bu maksatla, ölüm farkındalığının Jandarma personelinin Kabahatler Kanunu ihlallerine verecekleri idari para cezası miktarına etkisi Dehşet Yönetimi Kuramı açısından değerlendirilecektir. Araştırmada Jandarma personelinde ölüm farkındalığı yaratıldığında (kendi ölümleri hakkında düşünmeleri istenerek, ölümlü olduklarının bilinç düzeyinde farkına varmaları sağlandığında) Kabahatler Kanunu ihlallerine verecekleri idari para cezası miktarının daha yüksek olup olmadığı araştırılacaktır. Bu tip bir farklılık söz konusu olması durumunda ise, ölüm farkındalığının olumsuz etkilerinin giderilmesi için ne yapılabileceği tartışılacaktır.

2. VARSAYIMLAR

Bu çalışmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilecektir:

a. İnsan davranışlarını yönlendiren en temel etken ölüm korkusudur.

b. İnsanlar her ne kadar ölümden korkmadıklarını söyleseler de, ölüm korkusu içten içe, bilinçaltında yüzeye yakın bir yerde her zaman vardır ve tamamen ortadan kaldırılması mümkün değildir.

c. Kanunlar bütün kolluk görevlilerinin kültürel dünya görüşlerinin önemli bir parçasıdır. Çünkü kolluk görevlileri, meslek hayatları boyunca ve dolayısıyla ömürlerinin büyük bir kısmında kanunları ihlâl eden suçlularla

mücadele ettiklerinden, kanunları içselleştirirler.

3. SINIRLILIKLAR

a. Çalışma, zaman tahdidi nedeniyle Jandarma Okullar Komutanlığı'nda görev yapan Jandarma personeli ve Jandarma Astsubay MYO öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

b. Kontrol grubu olarak kullanılacak olan JAMYO öğrencileri içerisinde kadın öğrenci bulunmaması nedeniyle araştırma yalnızca erkek katılımcılarla yapılmıştır.

4. YÖNTEM

a. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini 196 kişiden oluşmaktadır. Araştırmada deneyin doğası gereği kasti örneklem kullanılmıştır. Başlangıçta daha fazla katılımcıya form verilmesine rağmen, denetleme ile ölümü eşleştiren katılımcılar ile formu eksik dolduran katılımcılar değerlendirmeye alınmamıştır. Katılımcıların 100'ü JAMYO 1'inci sınıf öğrencisi (% 51), 96'sı ise Jandarma Okullar Komutanlığı'nda görev yapan rütbeli personeldir (% 49). Rütbeli personelden 31'i uzman jandarma (% 15,8), 27'si astsubay (% 13,8) ve 38'i subaydır (% 19,4). Katılımcıların sayıları ve oranları ile ilgili bilgiler Tablo-1'de verilmiştir.

Tablo-1: Katılımcıların Statülere Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
JAMYO OGRENCISI	100	51,0	51,0	51,0
ASTSUBAY	27	13,8	13,8	64,8
SUBAY	38	19,4	19,4	84,2
UZMAN JANDARMA	31	15,8	15,8	100,0
TOPLAM	196	100,0	100,0	

Öğrencilerin yaş ortalaması 20,01 ve yaş aralığı ise 19-23'dür. Rütbeli personelin yaş ortalaması 31,83 ve yaş aralığı 25-45'dir. Hali hazırda mesleğin erkek egemen bir meslek olması ve kontrol grubu olarak belirlenen JAMYO öğrencileri arasında kadın öğrenci bulunmaması nedeni ile katılımcıların tamamı erkektir. Ayrıca katılımcıların tamamı Türk ve Müslüman'dır.

b. Hipotezler

(1) Araştırmadaki grupların özsaygı düzeyleri arasında farklılık yoktur. Bu hipotezle araştırmadaki grupların özsaygı düzeyleri arasında farklılık olmadığı iddia edilmektedir. DYK'ya göre özsaygı, insanın kendini anlamlı bir dünyada değerli hissetmesine dair inançlardan oluşmakta ve kaygıyı, özellikle de insanın ölüm farkındalığının doğurduğu kaygıyı azaltan bir işlev görmektedir (Pyszczynski vd., 2004; Solomon vd., 2004a). Diğer bir ifadeyle, eğer insanlar anlamlı bir dünyada değerli bireyler olduklarına inanırlarsa, kendilerini daha güvende hissederek hareket etmekte ve böylelikle ölüm farkındalığından kaynaklanan kaygı azalmaktadır (Pyszczynski vd., 2003: 11-27). DYK'dan önce de, özsaygı ile kaygı arasında negatif korelasyon olduğunu belirten yüzlerce çalışma bulunmaktadır. Fakat DYK bu görüşe deneysel olarak kanıtlar sağlamıştır (Greenberg vd., 1992; Greenberg vd., 1993; Solomon vd., 1991a; Solomon vd., 1991b; Pyszczynski vd., 2004; Taubman-Ben-Ari, 2011).

Bu araştırmada da özsaygı düzeyleri arasında fark olup olmadığına bakılmasının sebebi, özsaygı ile kaygı arasındaki negatif korelasyondur. Eğer gruplardan birinin özsaygı düzeyi diğerinden yüksek olursa, bu grubun kaygısı daha az olacak ve kültürel dünya görüşü savunması daha düşük seviyelerde olacaktır. Ancak böyle bir farklılık olmadığında her iki grup için de şartlar eşit hale gelecek ve kontrol kolaylaşacaktır.

(2) MS grubundaki öğrencilerin kabahatlere belirledikleri ceza kontrol grubundaki öğrencilerin belirlediği cezaya göre daha fazladır. DYK, kültürel dünya görüşünün, ölümlülüğün farkındalığından kaynaklanan felç

edici dehşeti azaltıcı bir fonksiyon üstlendiğini iddia etmektedir. Ölümü hatırlatan şeyler insanları kendi kültürel dünya görüşlerini desteklemeye ve savunmaya yönlendirmektedir (Rosenblatt vd., 1989; Greenberg vd., 1990; Pyszczyński vd., 2003; Solomon vd., 2004a). Kabahatler Kanunu görevi kanunların ihlal edilmesini önlemek olan Jandarma personelinin kültürel dünya görüşlerinin bir parçasıdır. Bu suretle Kabahatler Kanunu'nun ihlal edilmesi aynı zamanda Jandarma personelinin de kültürel dünya görüşlerinin ihlal edilmesi anlamına geldiğinden, bu çalışmada da ölüm farkındalığının Jandarma personeli tarafından belirlenecek idari para cezalarını artıracığı öngörülmektedir.

(3) MS grubundaki rütbelilerin kabahatlere belirledikleri ceza kontrol grubundaki rütbelilerin belirlediği cezaya göre daha fazladır. DYK, kültürel dünya görüşünün, ölümlülüğün farkındalığından kaynaklanan felç edici dehşeti azaltıcı bir fonksiyon üstlendiğini iddia etmektedir. Ölümü hatırlatan şeyler insanları kendi kültürel dünya görüşlerini desteklemeye ve savunmaya yönlendirmektedir (Rosenblatt vd., 1989; Greenberg vd., 1990; Pyszczyński vd., 2003; Solomon vd., 2004a). Kabahatler Kanunu görevi kanunların ihlal edilmesini önlemek olan Jandarma personelinin kültürel dünya görüşlerinin bir parçasıdır. Bu suretle Kabahatler Kanunu'nun ihlal edilmesi aynı zamanda Jandarma personelinin de kültürel dünya görüşlerinin ihlal edilmesi anlamına geldiğinden, bu çalışmada da ölüm farkındalığının Jandarma personeli tarafından belirlenecek idari para cezalarını artıracığı öngörülmektedir.

(4) MS grubundaki rütbelilerin kabahatlere belirledikleri ceza MS grubundaki öğrencilerin belirlediği cezaya göre daha fazladır. Bu hipotezle, MS grubundaki rütbelilerin kabahatlere belirledikleri cezaların, MS grubundaki öğrencilerin belirlediği cezaya göre daha fazla olduğu iddia edilmektedir. Daha önce MS'in kültürel dünya görüşü savunmasını ve dolayısıyla kabahatlere belirlenen cezaları artıracığı iddiası zaten ispatlanmıştır. Bu kısımda ise rütbelilerin daha fazla kanunlarla iç içe olmaları nedeni ile kanunları daha fazla içselleştirdikleri ve bu nedenle MS grubundaki rütbelilerin MS grubundaki öğrencilere göre daha fazla ceza belirleyecekleri

iddiası test edilecektir.

(5) Kontrol grubundaki öğrencilerin kabahatlere belirledikleri ceza ile kontrol grubundaki rütbelilerin belirlediği ceza arasında farklılık yoktur. Bu hipotezle, kontrol grubundaki öğrencilerin kabahatlere belirledikleri cezalar ile kontrol grubundaki rütbelilerin belirlediği cezalar arasında fark olmadığı iddia edilmektedir. Hipotez 4'ün tam olarak ispatlanması için rütbeli kontrol grubu ile öğrenci kontrol grubunun kabahatlere belirlediği cezalar arasında bir fark olmaması gerekmektedir. Çünkü kontrol grupları arasında da anlamlı bir fark bulunduğu takdirde rütbeli personelin kanunları daha fazla içselleştirdiğinden ve dolayısıyla ölüm farkındalığı yaratıldığında daha fazla ceza belirleyeceğinden bahsedilemez.

c. Veri Toplama Araçları ve İşlemselleştirme

(1) Rosenberg Özsaygı Ölçeği

Öner (2008), Rosenberg Özsaygı Ölçeğinin, sosyolog Dr. Morris ROSENBERG tarafından geliştirilen Rosenberg Özsaygı Envanterinin bir alt ölçeği olduğunu ve sosyal bilimlerde sıkça kullanıldığını ifade etmektedir. Rosenberg, ölçeğin orijinal halini New York kentinde rastgele seçilen 10 lisenin 9. ve 12. sınıfına devam eden 5.024 öğrenci üzerinde uygulayarak Guttman ölçülerine göre puanlamıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarında subjektif sosyo-ekonomik düzey, aileyle birlikte yaşayıp-yaşamama, inanç, boşanma durumunda eş ve çocukların yaşı, ayrılan eşlerin yalnız ya da başkasıyla yaşama durumu, doğum sırası, cinsiyet, kardeş sayısı, anne ile ilişki sıcaklığı, azınlık ve ırk gibi bir çok farklı değişken göz önünde bulundurulmuştur. Ölçeğin çeşitli araştırmalarda elde edilen Cronbach Alpha katsayıları .77 ile .88 aralığındadır. Ayrıca ölçek üstün güvenirlik anlamına gelen .92 Guttman ölçeği katsayısına* sahiptir (Öner, 2008: 739). Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışması Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları 205 lise öğrencisinin oluşturduğu bir örneklem üzerinde yapılmıştır. Ölçeğin benzer

* Guttman katsayıları yönteminde, tümü gerçek güvenirlik katsayısına eşit ya da ondan daha düşük değerler alan altı katsayı hesaplanır. Bu yöntemde, tümü gerçek güvenirlik katsayısına eşit ya da ondan daha düşük değerler alan altı katsayı hesaplanır.

ölçekler geçerliği için kullanılan psikiyatrik görüşmeler ile arasındaki korelasyon katsayısı .71 olarak bulunmuş, bir ay sonra aynı örneklem ile test tekrar test güvenirlik katsayısı .75 olarak hesaplanmıştır (Öner, 2008: 739).

Bu araştırmada bireylerin özsaygı düzeylerini belirlemek maksadıyla kullanılmıştır. Ölçeğin orijinali likert tarzı dört dereceli olmasına karşın, diğer ölçeklerle uyumlu olması maksadıyla likert tarzı 7 derece (1: Kesinlikle Katılmıyorum- 7: Kesinlikle Katılıyorum) kullanılmıştır. Araştırmada ölçeğin geçerlik çalışmasında Faktör Analizi ve Varimax Döndürme teknikleri kullanılmıştır. Ölçeğin faktör analizine uygunluğu Tablo-2 ile değerleri verilen Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Yeterliliği ve Bartlett Küresellik testleri ile ölçülmüş ve KMO değeri 0,865 olduğundan ve Bartlett testinin p değeri $0,00 < 0,05$ olduğundan faktör analizine uygunluğu mükemmel olarak bulunmuştur.

Tablo-3'te gösterilen faktör analizi sonucuna göre, özdeğeri 1'den büyük 2 faktör ortaya çıkmıştır. Birinci faktör varyansın %41,65'ini ve ikinci faktör %26,56'sını olmak üzere, bu faktörler toplamda varyansın %68,2'sini açıklamaktadır. Faktör analizi sonucunda, 1, 2, 4, 6 ve 7'nci soruların birinci faktör altında, 3, 5, 8, 9 ve 10'uncu soruların ikinci faktörün altında olduğu görülmüştür. Katılımcıların özsaygı düzeylerini gösteren skor hesaplanırken 2'nci faktör altında bulunan olumsuz soruların puanları tersine çevrilerek diğer faktör altındaki soruların puanları ile toplanmış ve bireyin özsaygı skoru olarak değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo-2: Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği Ölçüsü ve Bartlett Küresellik Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği Ölçüsü.		,865
Bartlett Küresellik Testi	Ki-kare	1287,583
	df	45
	Sig.	,000

Tablo-3: Rosenberg Özsaygı Ölçeği Açıklanan Toplam Varyans Tablosu

Bileşen	Başlangıç Özdeğerleri			Dönüştürülmüş Kareli Ağırlıklar Toplamı		
	Toplam	Varyansın Yüzdesi	Birikimli Yüzde	Toplam	Varyansın Yüzdesi	Birikimli Yüzde
1	5,352	53,520	53,520	4,165	41,649	41,649
2	1,468	14,683	68,203	2,655	26,554	68,203
3	,913	9,133	77,336			
4	,502	5,020	82,356			
5	,484	4,836	87,193			
6	,424	4,241	91,433			
7	,313	3,129	94,563			
8	,258	2,578	97,141			
9	,170	1,702	98,843			
10	,116	1,157	100,000			

Ölçeği oluşturan 10 maddenin toplamda Alfa iç tutarlılık katsayısı .88 olarak bulunmuştur. Cronbach Alfa katsayısının > .70 olması nedeniyle hiçbir soru ölçekten çıkarılmamıştır.

(2) Sahte (Filler) Ölçekler

Dehşet yönetimi araştırmalarında MS manipülasyonundan sonra kültürel dünya görüşü savunmasının ortaya çıkması için dikkatin ölümden başka bir yöne çekilmesi gerekmektedir. Çünkü insanlar ölümlülüklerinin farkına vardığında buna öncelikle doğrudan ölümün reddedilmesi gibi yakın savunmalarla tepki göstermektedir. Ancak ölüm düşüncesi odaklanmış dikkat dışına atıldıktan sonra, ÖDE arttığında uzak savunmalar devreye girmekte ve insanlar kültürel dünya görüşlerini savunmaktadır (Greenberg vd., 1999, Pyszczynski vd., 2003: 58-61).

Bu nedenle istenen kültürel dünya görüşü savunmasının elde edilebilmesi için MS manipülasyonu ile dünya görüşü savunması arasına katılımcıların dikkatini ölümden farklı bir yöne çekecek ve ölüm düşüncesini odaklanmış dikkat dışına çıkaracak Muhafazakarlık (Sağ Kanat Yetkeciliği) Ölçeği ile Pozitif ve Negatif Duygu Durum Ölçeği konulmuş, ancak bu iki

ölçek değerlendirmeye alınmamıştır.

(3) Manipülasyon Ölçekleri

(a) Ölüm Farkındalığı Yaratma Ölçeği

Araştırmada katılımcıların yarısında ölüm farkındalığı yaratmak maksadıyla klasik MS manipülasyonu kullanılmıştır. Klasik MS manipülasyonunda katılımcının kendi ölümü ile ilgili iki açık uçlu soru bulunmaktadır. Bu açık uçlu sorular "1) Lütfen kendi ölümünüzü düşünmenin sizde uyandırdığı duyguları kısaca açıklayınız." ve "2) Lütfen, öldüğünüzde size fiziksel olarak ne olacağı konusunda düşündüklerinizi olabildiğince açık bir biçimde yazınız." şeklindedir. Araştırmada bu iki açık uçlu soru sadece ölüm farkındalığı yaratmak maksadıyla kullanılmış olup, verilen cevaplar dikkate alınmamıştır.

(b) Denetleme Farkındalığı Yaratma Ölçeği

Araştırmada kontrol grubunda ölüm yerine, itici (aversive) bir başka konuda farkındalık yaratmak maksadıyla açık uçlu iki soru sorulmuştur. Bu açık uçlu sorular "1) Lütfen yaklaşan bir denetlemeyi düşünmenin sizde uyandırdığı duyguları kısaca açıklayınız." ve "2) Lütfen, denetleme esnasında size fiziksel olarak ne olacağı konusunda düşündüklerinizi olabildiğince açık bir biçimde yazınız." şeklindedir. Bu açık uçlu iki soruya verilen cevaplar da dikkate alınmamıştır.

(4) Kültürel Dünya Görüşü Savunması Ölçme Senaryoları

Araştırmada katılımcıların MS manipülasyonuna tepki olarak gösterdikleri kültürel dünya görüşlerini savunma düzeylerini ölçmek maksadıyla, Kabahatler Kanunu 34, 35 ve 36'ncı maddelerinde belirtilen sırasıyla Kumar, Dilencilik ve Gürültü kabahatleri ile ilgili birer senaryo hazırlanmıştır. Katılımcılardan bu senaryoları okuduktan sonra, senaryoda anlatılan kabahate 50 TL'ye kadar bir ceza belirlemeleri istenmiştir. Değerlendirmenin kolaylaştırılması maksadıyla her senaryonun altına 5 TL'den başlayan ve beşer beşer 50 TL'ye kadar artan seçenekler konulmuştur. Kabahatler Kanunu'nda anılan kabahatlere uygulanacak idari

para cezası tutarının üst sınırı 50 TL olarak belirlendiğinden, bu çalışmada da katılımcıların belirleyebileceği maksimum tutar 50 TL ile sınırlandırılmıştır.

ç. Verilerin Toplanması

Araştırmada uygulanan bataryaların, deneyin doğası gereği katılımcılara bir sıra dahilinde verilmesi gerektiğinden, verilerin yüz yüze görüşülerek elde edilmesi zorunluluğu göz önünde bulundurularak, verilerin toplanması için Jandarma Genel Komutanlığı'ndan izin alınmıştır. Alınan izin dahilinde, gönüllülük esasına göre tespit edilen katılımcılarla toplu olarak görüşülmesi planlanmış, ancak JAMYO öğrencileri ile toplu görüşme yapılabilmiş ise de, iş yoğunluğu nedeniyle rütbeli personel ile tek tek görüşülmek zorunda kalınmıştır. Katılımcılara kişilik özellikleri ile Kabahatler Kanunu kapsamında belirlenen idari para cezaları arasında bir ilişki bulunup bulunmadığının test edileceği bir araştırma yapıldığı söylenmiştir. Jandarma Okullar Komutanlığı'nda görev yapan Jandarma personeli arasından rastgele ve gönüllülük esasına göre seçilen personel, iki gruba ayrılarak, deney grubu ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Her iki grupta da öncelikle demografik bilgiler alınmıştır. Bu aşamadan sonra, grupların özsaygı düzeyleri arasında bir fark olup olmadığının araştırılması için her iki gruba da Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği uygulanmıştır. Daha sonra deney grubundan ölüm farkındalığı yaratmak maksadıyla ölüm farkındalığı yaratma ölçeğini, kontrol grubundan ise denetleme farkındalığı yaratma ölçeğini doldurmaları istenmiştir. MS manipülasyonundan sonra MS etkilerinin ortaya çıkması için dikkatin ölümden başka bir yöne çekilmesi gerektiğinden, MS manipülasyonu ile dünya görüşü savunması arasında dikkati ölümden farklı bir yöne çekmek ve ölüm düşüncesini odaklanmış dikkat dışına atmak maksadıyla katılımcılara Muhafazakarlık (Sağ Kanat Yetkeçiliği) Ölçeği ile Pozitif ve Negatif Duygu Durum Ölçeği uygulanmış, ancak bu iki ölçek değerlendirmeye alınmamıştır. Daha sonra, katılımcıların MS manipülasyonuna tepki olarak gösterdikleri kültürel dünya görüşlerini savunma düzeylerini ölçmek maksadıyla, katılımcılardan Kabahatler Kanunu'nun 34, 35 ve 36'ncı maddelerinde belirtilen, sırasıyla Kumar, Dilencilik ve Gürültü kabahatleri ile ilgili hazırlanan senaryoları okuyarak her senaryoda anlatılan kabahate 50 TL'ye kadar bir

ceza belirlemeleri istenmiştir. Kabahatlere belirlenen cezalarda, bir önceki kabahate verilen cezanın sonraki cezayı etkileyebileceği dikkate alınarak, her dört katılımcıda bir katılımcılara verilen senaryoların sırası değiştirilmiştir. Bu suretle verilerin toplanmasını müteakip, elde edilen veriler SPSS 15.0 programı ile analiz edilmiştir.

d. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Araştırmada veri analizleri SPSS 15.0 Programı ile yapılmış olup, öncelikle Rosenberg Özsaygı Ölçeği'nin faktör analizi ve güvenirlik analizi yapılmıştır. Ölçek ile ilgili değerler daha önce verildiğinden bu kısımda tekrar edilmemiştir. Daha sonra sırasıyla hipotezlerin doğruluğu kontrol edilmiştir. Yapılan bütün testlerde sosyal bilimler alanında kabul görmüş olan istatistiksel anlamlılık düzeyi olarak 0.05 güven aralığı benimsenmiştir (Green ve Salkind, 2008; Durmuş vd., 2011; Büyüköztürk vd., 2012).

5. BULGULAR

a. Genel Bilgiler

Tablo-4'ten de anlaşılacağı üzere JAMYO öğrencilerinin %28'i çocukluğunu metropolde, %33'ü ilde, %18'i ilçede, %5'i kasabada ve %16'sı köyde geçirmiştir.

Tablo-4: JAMYO Öğrencilerinin Çocukluğunu Geçirdiği Yerleşim Yerleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
METROPOL	28	28,0	28,0	28,0
İL	33	33,0	33,0	61,0
İLÇE	18	18,0	18,0	79,0
KASABA	5	5,0	5,0	84,0
KOY	16	16,0	16,0	100,0
TOPLAM	100	100,0	100,0	

Tablo-5'te sunulan verilere göre rütbeli personelin de %19'u çocukluğunu metropolde, %31,3'ü ilde, %33,2'si ilçede, %4,2'si kasabada ve %11,5'i köyde geçirmiştir.

Tablo-5: Rütbeli Personelin Çocukluğunu Geçirdiği Yerleşim Yerleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
METROPOL	19	19,8	19,8	19,8
İL	30	31,3	31,3	51,1
İLÇE	32	33,2	33,2	84,3
KASABA	4	4,2	4,2	88,5
KOY	11	11,5	11,5	100,0
TOPLAM	96	100,0	100,0	

Öğrencilerin kardeş sayılarının ortalaması 2,50 iken, rütbeli personelin kardeş sayılarının ortalaması 2,76'dır. Öğrenci ve rütbeli katılımcıların büyük çoğunluğunun(%88,8) subjektif ekonomik düzeyi orta seviyededir.

Öğrencilerin mesleğe bağlılık düzeylerinin ortalaması 9,31 iken, rütbeli personelin mesleğe bağlılık düzeylerinin ortalaması 8,18'dir. Bu sonuca göre hem rütbeli personelin hem de öğrencilerin mesleğine üst seviyede bağlı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

b. Hipotez 1

Araştırmadaki grupların özsaygı düzeyleri arasında farklılık olmadığı hipotezini test etmek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. MS_CONTROL bağımsız değişkeni, 1=Öğrenci MS grubu, 2=Öğrenci kontrol grubu, 3=Rütbeli MS grubu, 4=Rütbeli kontrol grubu olmak üzere dört grubu içermektedir. ROSETOPLAM bağımlı değişkeni ise katılımcıların Rosenberg Özsaygı Ölçeğinden aldıkları skordur. SPSS 15.0 programında analizin yapılmasını müteakip varyansların eşit olup olmadığını kontrol etmek maksadıyla Levene testinin sonucuna bakılmıştır. Tablo-6'da verilen Levene testi sonucuna ($p=0,084>0,05$) göre grupların varyanslarının eşit olduğu görülmüştür. Tablo-7'de verilen tek yönlü varyans analizi sonucunda ($F(1,3)=0,29$, $p=0,83$) grupların özsaygı düzeyleri arasında bir farklılığın olmadığı görülmüş, bu nedenle Post Hoc testler değerlendirilmemiştir.

Tablo-6: Levene'nin Grup Varyanslarının Homojenlik Testi Tablosu

F	df1	df2	Sig.
2,247	3	192	,084

Tablo-7: Manipülasyon Değişkenine Göre Özsayı Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Tablosu

Kaynak	Tip III Kareler Toplamı	df	Karelerin Ortalaması	F
MS_CONTROL	108,652	3	36,217	,292

c. Hipotez 2

Bu aşamada MS grubundaki öğrencilerin kabahatlere belirledikleri ceza kontrol grubundaki öğrencilerin belirlediği cezaya göre daha fazla olacağı hipotezi test edilmiştir. Bu bağlamda, MS_CONTROL bağımsız değişkeninin (1=Öğrenci MS grubu, 2=Öğrenci kontrol grubu), kumar, gürültü, dilencilik ve verilen cezaların ortalaması ((kumar+gürültü+dilencilik)/3) bağımlı değişkenlerinde bir farklılık yaratıp yaratmadığı bağımsız örneklem t testi uygulanarak test edilmiştir.

Tablo-8: Öğrenci MS ve Kontrol Gruplarına Göre Kabahatlere Belirlenen Cezaların Betimleyici İstatistik Verileri Tablosu

MS_CONTROL		N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Ortalaması
KUMAR	1	50	44,00	7,284	1,030
	2	50	37,30	9,047	1,279
DILENCİLİK	1	50	40,00	10,051	1,421
	2	50	30,90	13,003	1,839
GURULTU	1	50	37,40	13,102	1,853
	2	50	28,60	13,962	1,975
CEZAORTALAMA	1	50	40,4667	7,87545	1,11376
	2	50	32,2667	10,09456	1,42759

(1) Kumar

MS grubundaki öğrencilerin kumar kabahatine belirlediği cezaların kontrol grubundaki öğrencilerin kumar kabahatine belirlediği cezalardan fazla olduğu hipotezini test etmek için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Tablo-9'da verilen Levene testinden ($F=2,70$ ve $p=0,10>0,05$) varyansların eşit olduğu görülmüş ve daha sonra bağımsız örneklem t testinin kumar satırında varyansların eşit olduğu ilk satır kontrol edilerek

verilen cezalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($t(98)=4,01$, $p=0,00$). Daha sonra Tablo-8'de verilen, grupların belirlediği cezaların ortalamalarına bakıldığında ($M_{MS}=44,00 < M_{Control}=37,30$) MS grubundaki öğrencilerin kumar kabahatine belirlediği cezaların kontrol grubundaki öğrencilerin kumar kabahatine belirlediği cezalardan anlamlı olarak fazla olduğu görülmüş ve MS grubundaki öğrencilerin kumar kabahatine belirlediği cezaların kontrol grubundaki öğrencilerin kumar kabahatine belirlediği cezalardan fazla olduğu hipotezi doğrulanmıştır.

Tablo-9: Öğrenci MS ve Kontrol Gruplarına Göre Kabahatlere Belirlenen Cezaların Farklılığına Dair Bağımsız Örneklem t Testi Tablosu

		Levene'nin Grup Varyanslarının Homojenlik Testi		Ortalamaların Eşitliği İçin t Testi						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalamalar Arasındaki Farkı	Standart Sapmalar Arasındaki Fark	Farkın 95% Güven Aralığı	
									Alt	Üst
KUMAR	Varyanslar Eşit	2,702	,103	4,079	98	,000	6,700	1,643	3,440	9,960
	Varyanslar Eşit Değil			4,079	93,733	,000	6,700	1,643	3,438	9,962
DILENCİLİK	Varyanslar Eşit	,992	,322	3,915	98	,000	9,100	2,324	4,488	13,712
	Varyanslar Eşit Değil			3,915	92,150	,000	9,100	2,324	4,484	13,716
GURULTU	Varyanslar Eşit	,124	,726	3,250	98	,002	8,800	2,708	3,426	14,174
	Varyanslar Eşit Değil			3,250	97,607	,002	8,800	2,708	3,426	14,174
CEZAORTAL AMA	Varyanslar Eşit	1,866	,175	4,529	98	,000	8,20000	1,811	4,607	11,793
	Varyanslar Eşit Değil			4,529	92,524	,000	8,20000	1,811	4,604	11,796

(2) Dilencilik

MS grubundaki öğrencilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezaların kontrol grubundaki öğrencilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezalardan fazla olduğu hipotezini test etmek için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Tablo-9'da verilen Levene testinden ($F=0,99$ ve $p=0,32 > 0,05$) varyansların eşit olduğu görülmüştür. Daha sonra bağımsız örneklem t

testinin Dilencilik satırında varyansların eşit olduğu ilk satır kontrol edilerek verilen cezalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($t(98)=3,25$, $p=0,002$). Daha sonra Tablo-8'de verilen, grupların belirlediği cezaların ortalamalarına bakıldığında ($M_{MS}=40,00 < M_{Control}=30,90$) MS grubundaki öğrencilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezaların kontrol grubundaki öğrencilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezalardan anlamlı olarak fazla olduğu görülmüş ve MS grubundaki öğrencilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezaların kontrol grubundaki öğrencilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezalardan fazla olduğu hipotezi doğrulanmıştır.

(3) Gürültü

MS grubundaki öğrencilerin gürültü kabahatine belirlediği cezaların kontrol grubundaki öğrencilerin gürültü kabahatine belirlediği cezalardan fazla olduğu hipotezini test etmek için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Tablo-9'da verilen Levene testinden ($F=0,12$ ve $p=0,73 > 0,05$) varyansların eşit olduğu görülmüştür. Daha sonra bağımsız örneklem t testinin Gürültü satırında varyansların eşit olduğu ilk satır kontrol edilerek verilen cezalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($t(98)=3,92$, $p=0,00$). Daha sonra Tablo-8'de verilen, grupların belirlediği cezaların ortalamalarına bakıldığında ($M_{MS}=37,40 < M_{Control}=28,60$) MS grubundaki öğrencilerin gürültü kabahatine belirlediği cezaların kontrol grubundaki öğrencilerin gürültü kabahatine belirlediği cezalardan anlamlı olarak fazla olduğu görülmüş ve MS grubundaki öğrencilerin gürültü kabahatine belirlediği cezaların kontrol grubundaki öğrencilerin gürültü kabahatine belirlediği cezalardan fazla olduğu hipotezi doğrulanmıştır.

(4) Cezaların Ortalaması

MS grubundaki öğrencilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamalarının kontrol grubundaki öğrencilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamalarından fazla olduğu hipotezini test etmek için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Tablo-9'da verilen Levene testinden ($F=1,87$ ve $p=0,18 > 0,05$) varyansların eşit olduğu görülmüştür. Daha sonra bağımsız örneklem t testinin cezaortalama satırında varyansların eşit olduğu ilk satır

kontrol edilerek verilen cezalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($t(98)=4,52$, $p=0,00$). Daha sonra Tablo-8'de verilen grupların belirlediği cezaların ortalamalarına bakıldığında ($M_{MS}=40,47 < M_{Control}=32,27$) MS grubundaki öğrencilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamalarının kontrol grubundaki öğrencilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamalarından anlamlı olarak fazla olduğu görülmüş ve MS grubundaki öğrencilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamalarının kontrol grubundaki öğrencilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamalarından fazla olduğu hipotezi doğrulanmıştır.

ç. Hipotez 3

Bu hipotezle, MS grubundaki rütbelilerin kabahatlere belirledikleri cezaların, kontrol grubundaki rütbelilerin belirlediği cezaya göre daha fazla olduğu iddia edilmektedir. Bu bağlamda, MS_CONTROL bağımsız değişkeninin (3=Rütbeli MS grubu, 4=Rütbeli kontrol grubu), kumar, gürültü, dilencilik ve verilen cezaların ortalaması ((kumar+gürültü+dilencilik)/3) bağımlı değişkenlerinde bir farklılık yaratıp yaratmadığı bağımsız örneklem t testi uygulanarak test edilmiştir.

Tablo-10: Rütbeli MS ve Kontrol Gruplarına Göre Kabahatlere Belirlenen Cezaların Betimleyici İstatistik Verileri Tablosu

MS_CONTROL	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Ortalaması
KUMAR 3	47	47,66	4,151	,605
KUMAR 4	49	37,04	13,498	1,928
DILENCİLİK 3	47	45,00	5,316	,775
DILENCİLİK 4	49	31,12	14,729	2,104
GURULTU 3	47	45,21	6,672	,973
GURULTU 4	49	29,59	15,029	2,147
CEZAORTALAMA 3	47	45,9574	3,69006	,53825
CEZAORTALAMA 4	49	32,5850	11,46180	1,63740

(1) Kumar

MS grubundaki rütbelilerin kumar kabahatine belirlediği cezaların kontrol grubundaki rütbelilerin kumar kabahatine belirlediği cezalardan fazla olduğu hipotezini test etmek için bağımsız örneklem t testi

uygulanmıştır. Tablo-11'de verilen Levene testinden ($F=65,99$ ve $p=0,000<0,05$) varyansların eşit olmadığı görülmüştür. Daha sonra bağımsız örneklem t testinin kumar satırında varyansların eşit olmadığı ikinci satır kontrol edilerek verilen cezalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($t(57,35)=5,25$, $p=0,00$). Daha sonra Tablo-10'da verilen grupların belirlediği cezaların ortalamalarına bakıldığında ($M_{MS}=47,66 < M_{Control}=37,04$) MS grubundaki rütbelilerin kumar kabahatine belirlediği cezaların kontrol grubundaki rütbelilerin kumar kabahatine belirlediği cezalardan anlamlı olarak fazla olduğu görülmüş ve MS grubundaki rütbelilerin kumar kabahatine belirlediği cezaların kontrol grubundaki rütbelilerin kumar kabahatine belirlediği cezalardan fazla olduğu hipotezi doğrulanmıştır.

Tablo-11: Rütbeli MS ve Kontrol Gruplarına Göre Kabahatlere Belirlenen Cezaların Farklılığına Dair Bağımsız Örneklem t Testi Tablosu

		Levene'nin Grup Varyanslarının Homojenlik Testi		Ortalamaların Eşitliği İçin t Testi						
		F	Sig.	T	Df	Sig. (2-tailed)	Ortalamalar Arasındaki Farkı	Standart Sapmalar Arasındaki Fark	Farkın 95% Güven Aralığı	
									Alt	Üst
KUMAR	Varyanslar Eşit	65,986	,000	5,163	94	,000	10,619	2,057	6,535	14,702
	Varyanslar Eşit Değil			5,254	57,349	,000	10,619	2,021	6,572	14,666
DILENCİLİK	Varyanslar Eşit	72,970	,000	6,089	94	,000	13,878	2,279	9,352	18,403
	Varyanslar Eşit Değil			6,188	60,754	,000	13,878	2,242	9,393	18,362
GURULTU	Varyanslar Eşit	39,878	,000	6,534	94	,000	15,621	2,391	10,874	20,368
	Varyanslar Eşit Değil			6,627	66,810	,000	15,621	2,357	10,916	20,326
CEZAORTAL AMA	Varyanslar Eşit	50,773	,000	7,627	94	,000	13,37241	1,75332	9,89115	16,854
	Varyanslar Eşit Değil			7,758	58,225	,000	13,37241	1,72360	9,92254	16,822

(2) Dilencilik

MS grubundaki rütbelilerin dilencilik kabahatine belirlediği

cezaların kontrol grubundaki rütbelilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezalardan fazla olduğu hipotezini test etmek için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Tablo-11'de verilen Levene testinden ($F=39,88$ ve $p=0,000<0,05$) varyansların eşit olmadığı görülmüştür. Daha sonra bağımsız örneklem t testinin dilencilik satırında varyansların eşit olmadığı ikinci satır kontrol edilerek verilen cezalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($t(60,75)=6,19$, $p=0,00$). Daha sonra Tablo-10'da verilen, grupların belirlediği cezaların ortalamalarına bakıldığında ($M_{MS}=45,00<M_{Control}=31,12$) MS grubundaki rütbelilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezaların kontrol grubundaki rütbelilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezalardan anlamlı olarak fazla olduğu görülmüş ve MS grubundaki rütbelilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezaların kontrol grubundaki rütbelilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezalardan fazla olduğu hipotezi doğrulanmıştır.

(3) Gürültü

MS grubundaki rütbelilerin gürültü kabahatine belirlediği cezaların kontrol grubundaki rütbelilerin gürültü kabahatine belirlediği cezalardan fazla olduğu hipotezini test etmek için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Tablo-11'de verilen Levene testinden ($F=72,97$ ve $p=0,000<0,05$) varyansların eşit olmadığı görülmüştür. Daha sonra bağımsız örneklem t testinin gürültü satırında varyansların eşit olmadığı ikinci satır kontrol edilerek verilen cezalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($t(66,81)=6,63$, $p=0,00$). Daha sonra Tablo-10'da verilen, grupların belirlediği cezaların ortalamalarına bakıldığında ($M_{MS}=45,21<M_{Control}=29,59$) MS grubundaki rütbelilerin gürültü kabahatine belirlediği cezaların kontrol grubundaki rütbelilerin gürültü kabahatine belirlediği cezalardan anlamlı olarak fazla olduğu görülmüş ve MS grubundaki rütbelilerin gürültü kabahatine belirlediği cezaların kontrol grubundaki rütbelilerin gürültü kabahatine belirlediği cezalardan fazla olduğu hipotezi doğrulanmıştır.

(4) Cezaların Ortalaması

MS grubundaki rütbelilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamalarının kontrol grubundaki rütbelilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamalarından fazla olduğu hipotezini test etmek için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Tablo-11'de verilen Levene testinden ($F=50,77$ ve $p=0,000<0,05$) varyansların eşit olmadığı görülmüştür. Daha sonra bağımsız örneklem t testinin cezaortalama satırında varyansların eşit olmadığı ikinci satır kontrol edilerek verilen cezalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($t(58,23)=7,76$, $p=0,00$). Daha sonra Tablo-10'da verilen, grupların belirlediği cezaların ortalamalarına bakıldığında ($M_{MS}=45,96 < M_{Control}=32,59$) MS grubundaki rütbelilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamalarının kontrol grubundaki rütbelilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamalarından anlamlı olarak fazla olduğu görülmüş ve MS grubundaki rütbelilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamalarının kontrol grubundaki rütbelilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamalarından fazla olduğu hipotezi doğrulanmıştır.

d. Hipotez 4

Bu hipotezle, MS grubundaki rütbelilerin kabahatlere belirledikleri cezaların, MS grubundaki öğrencilerin belirlediği cezaya göre daha fazla olduğu iddia edilmektedir. Daha önce MS'in kültürel dünya görüşü savunmasını ve dolayısıyla kabahatlere belirlenen cezaları artıracığı iddiası zaten ispatlanmıştır. Bu kısımda ise rütbelilerin daha fazla kanunlarla iç içe olmaları nedeni ile kanunları daha fazla içselleştirdikleri ve bu nedenle MS grubundaki rütbelilerin MS grubundaki öğrencilere göre daha fazla ceza belirleyecekleri iddiası test edilecektir. Bu bağlamda öğrenci MS grubu (1) ve rütbeli personel MS grubu (2) olmak üzere iki gruptan oluşan OGR_RUT bağımsız değişkeninin, kumar, gürültü, dilencilik ve verilen cezaların ortalaması $((kumar+gürültü+dilencilik)/3)$ bağımlı değişkenlerinde bir farklılık yaratıp yaratmadığı bağımsız örneklem t testi uygulanarak test edilmiştir.

Tablo-12: Öğrenci ve Rütbeli MS Gruplarına Göre Kabahatlere Belirlenen Cezaların Betimleyici İstatistik Verileri Tablosu

OGR_RUT	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Ortalaması
KUMAR 2	47	47,66	4,15	,605
1	50	44,00	7,28	1,030
DILENCİLİK 2	47	45,00	5,32	,775
1	50	40,00	10,05	1,421
GURULTU 2	47	45,21	6,67	,973
1	50	37,40	13,10	1,853
CEZAORTALAMA 2	47	45,96	3,69	,53825
1	50	40,47	7,88	1,11376

Tablo-13: Öğrenci ve Rütbeli MS Gruplarına Göre Kabahatlere Belirlenen Cezaların Farklılığına Dair Bağımsız Örneklem t Testi Tablosu

		Levene Grup Varyanslarının Homojenlik Testi		Ortalamaların Eşitliği İçin t Testi						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalamalar Arasındaki Farkı	Standart Sapmalar Arasındaki Fark	Farkın 95% Güven Aralığı	
									Alt	Üst
KUMAR	Varyanslar Eşit	18,993	,000	-3,014	95	,003	-3,660	1,214	-6,070	-1,249
	Varyanslar Eşit Değil			-3,063	78,697	,003	-3,660	1,195	-6,038	-1,281
DILENCİLİK	Varyanslar Eşit	21,132	,000	-3,034	95	,003	-5,000	1,648	-8,271	-1,729
	Varyanslar Eşit Değil			-3,088	75,393	,003	-5,000	1,619	-8,225	-1,775
GURULTU	Varyanslar Eşit	29,363	,000	-3,665	95	,000	-7,813	2,132	-12,04	-3,581
	Varyanslar Eşit Değil			-3,733	73,783	,000	-7,813	2,093	-11,98	-3,642
CEZAORTALAMA	Varyanslar Eşit	28,390	,000	-4,351	95	,000	-5,491	1,262	-7,996	-2,985
	Varyanslar Eşit Değil			-4,439	70,467	,000	-5,491	1,237	-7,957	-3,024

(1) Kumar

MS grubundaki rütbelilerin kumar kabahatine belirlediği cezaların MS grubundaki öğrencilerin kumar kabahatine belirlediği cezalardan fazla olduğu hipotezini test etmek için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Tablo-13'te verilen Levene testinden ($F=18,99$ ve $p=0,000<0,05$) varyansların eşit olmadığı görülmüştür. Daha sonra bağımsız

örneklem t testinin kumar satırında varyansların eşit olmadığı ikinci satır kontrol edilerek verilen cezalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($t(73,78)=-3,73$, $p=0,00$). Daha sonra Tablo-12'de verilen, grupların belirlediği cezaların ortalamalarına bakıldığında ($M_{\text{Öğrenci}}=44,00 < M_{\text{Rütbeli}}=47,66$) MS grubundaki rütbelilerin kumar kabahatine belirlediği cezaların MS grubundaki öğrencilerin kumar kabahatine belirlediği cezalardan anlamlı olarak fazla olduğu görülmüş ve MS grubundaki rütbelilerin kumar kabahatine belirlediği cezaların MS grubundaki öğrencilerin kumar kabahatine belirlediği cezalardan fazla olduğu hipotezi doğrulanmıştır.

(2) Dilencilik

MS grubundaki rütbelilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezaların MS grubundaki öğrencilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezalardan fazla olduğu hipotezini test etmek için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Tablo-13'te verilen Levene testinden ($F=21,13$ ve $p=0,000 < 0,05$) varyansların eşit olmadığı görülmüştür. Daha sonra bağımsız örneklem t testinin dilencilik satırında varyansların eşit olmadığı ikinci satır kontrol edilerek verilen cezalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($t(75,39)=-3,09$, $p=0,003$). Daha sonra Tablo-12'de verilen, grupların belirlediği cezaların ortalamalarına bakıldığında ($M_{\text{Öğrenci}}=40,00 < M_{\text{Rütbeli}}=45,00$) MS grubundaki rütbelilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezaların MS grubundaki öğrencilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezalardan anlamlı olarak fazla olduğu görülmüş ve MS grubundaki rütbelilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezaların MS grubundaki öğrencilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezalardan fazla olduğu hipotezi doğrulanmıştır.

(3) Gürültü

MS grubundaki rütbelilerin gürültü kabahatine belirlediği cezaların MS grubundaki öğrencilerin gürültü kabahatine belirlediği cezalardan fazla olduğu hipotezini test etmek için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Tablo-13'te verilen Levene testinden ($F=29,36$ ve $p=0,00 < 0,05$) varyansların eşit olmadığı görülmüştür. Daha sonra Tablo-

10'da verilen, bağımsız örneklem t testinin gürültü satırında varyansların eşit olmadığı ikinci satır kontrol edilerek verilen cezalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($t(66,81)=6,63, p=0,00$). Daha sonra Tablo-12'de verilen, grupların belirlediği cezaların ortalamalarına bakıldığında ($M_{\text{Öğrenci}}=37,40 < M_{\text{Rütbeli}}=45,21$) MS grubundaki rütbelilerin gürültü kabahatine belirlediği cezaların MS grubundaki öğrencilerin gürültü kabahatine belirlediği cezalardan anlamlı olarak fazla olduğu görülmüş ve MS grubundaki rütbelilerin gürültü kabahatine belirlediği cezaların MS grubundaki öğrencilerin gürültü kabahatine belirlediği cezalardan fazla olduğu hipotezi doğrulanmıştır.

(4) Cezaların Ortalaması

MS grubundaki rütbelilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamalarının MS grubundaki öğrencilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamalarından fazla olduğu hipotezini test etmek için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Tablo-13'te verilen Levene testinden ($F=28,39$ ve $p=0,000 < 0,05$) varyansların eşit olmadığı görülmüştür. Daha sonra bağımsız örneklem t testinin cezaortalama satırında varyansların eşit olmadığı ikinci satır kontrol edilerek verilen cezalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($t(70,46)=-4,44, p=0,00$). Daha sonra Tablo-12'de verilen, grupların belirlediği cezaların ortalamalarına bakıldığında ($M_{\text{Öğrenci}}=40,47 < M_{\text{Rütbeli}}=45,96$) MS grubundaki rütbelilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamalarının MS grubundaki öğrencilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamalarından anlamlı olarak fazla olduğu görülmüş ve MS grubundaki rütbelilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamalarının MS grubundaki öğrencilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamalarından fazla olduğu hipotezi doğrulanmıştır.

e. Hipotez 5

Bu hipotezle, kontrol grubundaki öğrencilerin kabahatlere belirledikleri cezalar ile kontrol grubundaki rütbelilerin belirlediği cezalar arasında fark olmadığı iddia edilmektedir. Hipotez 4'ün tam olarak ispatlanması için rütbeli kontrol grubu ile öğrenci kontrol grubunun

kabahatlere belirlediği cezalar arasında bir fark olmaması gerekmektedir. Çünkü kontrol grupları arasında da anlamlı bir fark bulunduğu takdirde rütbeli personelin kanunları daha fazla içselleştirdiğinden ve dolayısıyla ölüm farkındalığı yaratıldığında daha fazla ceza belirleyeceğinden bahsedilemez. Bu bağlamda öğrenci kontrol grubu (3) ve rütbeli personel kontrol grubu (4) olmak üzere iki gruptan oluşan OGR_RUT bağımsız değişkeninin, kumar, gürültü, dilencilik ve verilen cezaların ortalaması ((kumar+gürültü+dilencilik)/3) bağımlı değişkenlerinde bir farklılık yaratıp yaratmadığı bağımsız örneklem t testi uygulanarak test edilmiştir.

Tablo-14: Öğrenci ve Rütbeli Kontrol Gruplarına Göre Kabahatlere Belirlenen Cezaların Betimleyici İstatistik Verileri Tablosu

	OGR_RUT	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Ortalaması
KUMAR	3	50	37,30	9,047	1,279
	4	49	37,04	13,498	1,928
DILENCİLİK	3	50	30,90	13,003	1,839
	4	49	31,12	14,729	2,104
GURULTU	3	50	28,60	13,962	1,975
	4	49	29,59	15,029	2,147
CEZAORTALAMA	3	50	32,2667	10,09456	1,42759
	4	49	32,5850	11,46180	1,63740

(1) Kumar

Kontrol grubundaki öğrencilerin kumar kabahatine belirlediği cezalar ile kontrol grubundaki rütbelilerin kumar kabahatine belirlediği cezalar arasında fark olmadığı hipotezini test etmek için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Tablo-15'te verilen Levene testinden ($F=12,14$ ve $p=0,001<0,05$) varyansların eşit olmadığı görülmüştür. Daha sonra bağımsız örneklem t testinin kumar satırında varyansların eşit olmadığı ikinci satır kontrol edilerek verilen cezalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüş ($t(83,68)=0,11$, $p=0,91$) ve Kontrol grubundaki öğrencilerin kumar kabahatine belirlediği cezalar ile kontrol grubundaki rütbelilerin kumar kabahatine belirlediği cezalar arasında fark olmadığı hipotezi doğrulanmıştır.

Tablo-15: Öğrenci ve Rütbeli Kontrol Gruplarına Göre Kabahatlere Belirlenen Cezaların Farklılığına Dair Bağımsız Örneklem t Testi

		Levene'nin Grup Varyanslarının Homojenlik Testi		Ortalamaların Eşitliği İçin t Testi						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalamalar Arasındaki Farkı	Standart Sapmalar Arasındaki Fark	Farkın 95% Güven Aralığı	
									Alt	Üst
KUMAR	Varyanslar Eşit	12,141	,001	,112	97	,911	,259	2,305	-4,316	4,834
	Varyanslar Eşit Değil			,112	83,678	,911	,259	2,314	-4,343	4,861
DILENCİLİK	Varyanslar Eşit	4,827	,030	-,080	97	,937	-,222	2,791	-5,762	5,317
	Varyanslar Eşit Değil			-,080	95,022	,937	-,222	2,794	-5,770	5,325
GURULTU	Varyanslar Eşit	,649	,422	-,340	97	,734	-,992	2,915	-6,777	4,793
	Varyanslar Eşit Değil			-,340	96,153	,735	-,992	2,917	-6,782	4,798
CEZAORTAL AMA	Varyanslar Eşit	1,742	,190	-,147	97	,884	-,318	2,169	-4,624	3,987
	Varyanslar Eşit Değil			-,147	94,960	,884	-,318	2,172	-4,631	3,994

(2) Dilencilik

Kontrol grubundaki öğrencilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezalar ile kontrol grubundaki rütbelilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezalar arasında fark olmadığı hipotezini test etmek için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Tablo-15'te verilen Levene testinden ($F=4,83$ ve $p=0,03<0,05$) varyansların eşit olmadığı görülmüştür. Daha sonra bağımsız örneklem t testinin dilencilik satırında varyansların eşit olmadığı ikinci satır kontrol edilerek verilen cezalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüş ($t(95,02)=-0,08$, $p=0,94$) ve Kontrol grubundaki öğrencilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezalar ile kontrol grubundaki rütbelilerin dilencilik kabahatine belirlediği cezalar arasında fark olmadığı hipotezi doğrulanmıştır.

(3) Gürültü

Kontrol grubundaki öğrencilerin gürültü kabahatine belirlediği cezalar ile kontrol grubundaki rütbelilerin gürültü kabahatine belirlediği

cezalar arasında fark olmadığı hipotezini test etmek için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Tablo-15'te verilen Levene testinden ($F=0,65$ ve $p=0,42>0,05$) varyansların eşit olduğu görülmüştür. Daha sonra bağımsız örneklem t testinin gürültü satırında varyansların eşit olduğu ilk satır kontrol edilerek verilen cezalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüş ($t(97)=-0,34$, $p=0,73$) ve Kontrol grubundaki öğrencilerin gürültü kabahatine belirlediği cezalar ile kontrol grubundaki rütbelilerin gürültü kabahatine belirlediği cezalar arasında fark olmadığı hipotezi doğrulanmıştır.

(4) Cezaların Ortalaması

Kontrol grubundaki öğrencilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamaları ile kontrol grubundaki rütbelilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamaları arasında fark olmadığı hipotezini test etmek için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Tablo-15'te verilen Levene testinden ($F=1,74$ ve $p=0,19>0,05$) varyansların eşit olduğu görülmüştür. Daha sonra bağımsız örneklem t testinin cezaortalama satırında varyansların eşit olduğu ilk satır kontrol edilerek verilen cezalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüş ($t(97)=-0,15$, $p=0,88$) ve Kontrol grubundaki öğrencilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamaları ile kontrol grubundaki rütbelilerin üç kabahate belirlediği cezaların ortalamaları arasında fark olmadığı hipotezi doğrulanmıştır.

6. TARTIŞMA

DYK, kültürel dünya görüşünün, ölümlülüğün farkındalığından kaynaklanan felç edici dehşeti azaltıcı bir fonksiyon üstlendiğini iddia etmektedir. Ölümü hatırlatan şeyler insanları kendi kültürel dünya görüşlerini desteklemeye ve savunmaya yönlendirmektedir (Rosenblatt vd., 1989; Greenberg vd., 1990; Pyszcynski vd., 2003; Solomon vd., 2004a). Jandarma Okullar Komutanlığı ve JAMYO öğrencileri ile yapılan bu deneysel çalışmada, genel olarak, sürekli iç içe olmaları nedeniyle kanunların Jandarma personelinin kültürel dünya görüşünün bir parçası olduğu varsayımından hareket edilerek araştırmaya katılan bireylerde ölüm farkındalığı yaratılmasının yani katılımcıların kendi ölümleri hakkında

düşünmelerinin sağlanmasının katılımcıların meslekleri gereği iç içe oldukları ve böylelikle kültürel dünya görüşlerinin bir parçası haline gelen kanunları ihlal edenlere karşı daha fazla ceza belirleyecekleri hipotezi test edilmiştir. Bu kapsamda, öncelikle grupların özsaygı düzeyleri arasında fark olup olmadığına bakılmış, sonrasında ise hem rütbeli personel hem de öğrencilerin deney grupları ile kontrol gruplarının kumar, dilencilik ve gürültü kabahatlerine ayrı ayrı verdikleri cezalar ile her katılımcının verdiği cezaların ortalamaları karşılaştırılmıştır. Bunun yanında, rütbeli deney grubu ile öğrenci deney grubunun verdiği cezalar birbirileri ile karşılaştırılırken, rütbeli kontrol grubu ile öğrenci kontrol grubunun verdiği cezalar birbirileri ile karşılaştırılmıştır.

DYK'ya göre, yüksek özsaygı ölüm farkındalığından kaynaklanan kaygıya karşı psikolojik koruma sağlamaktadır. Yüksek özsaygı MS manipülasyonundan sonra ÖDE'de meydana gelen artışı ortadan kaldırmakta ve dünya görüşü savunmasına gerek duyulmamaktadır (Harmon-Jones vd., 1997; Arndt vd., 1997b). Bu nedenle grupların (Rütbeli MS grubu, Rütbeli kontrol grubu, Öğrenci MS grubu, Öğrenci kontrol grubu) özsaygı düzeyleri arasında farklılık olması elde edilen bulguların yanlış yorumlanmasına neden olabileceğinden öncelikle grupların özsaygı düzeyleri karşılaştırılmıştır. Yapılan analiz neticesinde dört grubun özsaygı düzeyleri arasında bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Daha sonra yapılan analizlerde, EK-B'de sıralanmış olan daha önceki DYK çalışmalarını destekleyecek bulgular elde edilmiştir. Yapılan ilk analizde MS grubundaki öğrencilerin kabahatlere belirledikleri cezaların kontrol grubundaki öğrencilerin belirlediği cezaya göre daha fazla olduğu görülmüştür. Bu suretle ölüm farkındalığı öğrencilerin dünya görüşlerini savunmasına neden olmuştur. MS grubundaki rütbelilerin kabahatlere belirledikleri cezalar ile kontrol grubundaki rütbelilerin belirlediği cezalar karşılaştırıldığında da aynı bulgulara ulaşılmıştır. Sonuç olarak ölüm farkındalığı hem öğrencilerde hem de rütbeli personelde dünya görüşü savunmasını ortaya çıkararak kontrol grubuna göre daha fazla ceza belirlemelerine neden olmuştur.

Daha sonra rütbeli MS grubu ile öğrenci MS grubu birbiri ile karşılaştırıldığında, rütbeli MS grubunun öğrenci MS grubunda göre daha fazla ceza belirlediği tespit edilmiştir. Aynı şekilde rütbeli ve öğrenci kontrol gruplarının belirlediği cezalar karşılaştırıldığında ise aralarında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. MS grubundaki rütbeli personelin daha fazla ceza belirlemesinin nedeni, rütbeli personelin kanunlarla daha uzun süre iç içe bulunmuş olmasıdır. Kanunlarla daha uzun süre iç içe olan personel, kanunları daha fazla içselleştirmekte ve kültürel dünya görüşünün daha önemli bir parçası olarak görmektedir. Böylelikle kültürel dünya görüşünün daha önemli bir parçası ihlal edildiğinden, daha katı bir savunma söz konusu olmaktadır.

Diğer bir ifade ile bu çalışmada elde edilen bulgular dehşet yönetimi kuramının dünya görüşü bakımından öne sürdüğü savunucu tepkiler iddiasını (Rosenblatt vd., 1989; Greenberg vd., 1990) destekler niteliktedir. Ölümlülüğü hatırlatılan personel daha katı cezalar belirleyerek kültürel dünya görüşünü savunmaktadır. Bu bulgu, DYK'nın ölüm farkındalığı yaratılması durumunda bireylerin kendi dünya görüşlerine daha sıkı sarılacakları ve ihlal edenlere karşı daha saldırgan davranacakları iddiasını da desteklemektedir.

SONUÇ

Her ne kadar ölüm farkındalığı neticesinde bütün insanların kültürel dünya görüşlerini savunmaları söz konusu olsa da, vatandaşa eşit muamele etmesi gereken Jandarma personelinin bu tür bir davranışı vatandaşın Jandarma'ya olan güvenini zedeleyecektir. Bu nedenle MS etkilerini ortadan kaldıracak veya en aza indirecek tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bu bağlamda yapılan araştırmalar gözden geçirildiğinde, daha okul döneminden itibaren personelin özsaygısını artıracak tedbirler alınmasının dünya görüşü savunmasını ortadan kaldıracığı değerlendirilmektedir (Harmon-Jones vd., 1997; Arndt vd., 1997b; Pyszczynski vd., 2003).

Bunun yanı sıra, hoşgörü de dehşet yönetimi etkilerini azaltan bir başka unsur olarak belirtilmektedir. Farklı olanlara karşı hoşgörüyü vurgulayan dünya görüşleri, insanlara, dünya görüşünün savunulmasının ya da ölüm kaygılarının yarattığı kişilerarası düşmanlığın ortadan kaldırılmasında yardımcı olurlar (Pyszczynski vd., 2003: 83). Hoşgörü eğitimi, dehşet yönetimi etkilerinin yanında halkla iletişim açısından da önem arz ettiğinden, gerek okul döneminde gerek tüm meslek hayatı boyunca personele hoşgörünün önemi vurgulanarak, hoşgörünün kültürel dünya görüşlerinin bir parçası olması sağlandığında dehşet yönetimi etkileri de ortadan kalkacaktır.

Dehşet yönetimi etkilerini ortadan kaldıran bir başka unsur da ölümsüzlüktür. Florian ve Mikulincer (1998), güçlü sembolik ölümsüzlük duygusuna sahip insanların kendi ölümlerini düşünmelerinin daha az tehdit oluşturacağını ve MS manipülasyonuna karşı daha hafif tepki vereceğini ortaya koymuştur (Florian ve Mikulincer, 1998). Diğer bir ifade ile, sembolik ölümsüzlük hissi ile ölüm korkusu arasında negatif bir korelasyon bulunmaktadır. Lifton'a göre, sembolik ölümsüzlük biyolojik olarak, yaratıcılık yoluyla (kişinin topluma sağladığı katkı ile devamlılığını sağlaması), sonsuza dek var olacak doğanın bir parçası olarak, ruhsal ve dini kazanımlarla (varoluşun üst derecelerine ulaşma yollarını arayarak) ve deneyim yoluyla (yoğun uç deneyimlerle) olmak üzere beş farklı yolla kazanılmaktadır

(Pyszczynski vd., 2003: 83). Bu nedenle, personelin yaratıcılığının geliştirilmesi ve bilim, sanat ve benzeri alanlarda gelecek nesillere aktarabileceği eserler yaratması sağlanarak, personele sembolik ölümsüzlük hissi kazandırılabilir.

Son olarak, yapılan araştırmalarla güvenli bağlanan bireylerin ölüm kaygısını daha az deneyimledikleri ortaya konulmuştur (Mikulincer vd., 2002). Bu noktadan hareketle, Türk Silahlı Kuvvetlerinde zaten önemli bir yere sahip olan silah arkadaşlığı ve devre arkadaşlığı kurumlarının önemi vurgulanarak, personel arasında güvene dayanan bir ilişki bina edilmesi, hem kuruma bağlılığı ve aidiyet hissini artıracak hem de dehşet yönetimi etkilerini ortadan kaldıracaktır.

Gelecek çalışmalarda aynı araştırma ülkenin bir diğer kolluk gücü olan Polislerle yapılarak aradaki farklar karşılaştırılabilir. Fark bulunduğunda ise eğitim programları karşılaştırılarak eğitim yoluyla bu durumun nasıl giderilebileceğine dair çözüm önerileri üretilebilir. Bunun yanında, çalışmada kullanılan kabahatlerin Türk halkının genel ahlaki yapısına da aykırı durumlar olması nedeniyle, toplum tarafından yadırganmayacak ancak kanunlara aykırı durumlarla aynı çalışma tekrarlanabilir. Ek olarak, bu çalışma zaman kısıtlaması nedeniyle, yalnızca Jandarma Okullar Komutanlığı kıışlasındaki personel ile yapılmış olup, gelecek çalışmalarda ülke genelinde görev yapan Jandarma personelinin de katılımcı olduğu daha genel bir çalışma yapılabilir. Ayrıca, kontrol grubu olarak ele alınan öğrencilerle deney grubu olarak ele alınan rütbeli personel arasındaki yaş farkının da sonuçları etkileyebileceği göz önünde bulundurularak kontrol grubunda aynı yaş aralığındaki sivillerin kullanılması uygun olacaktır.

KAYNAKÇA

AKGÜNER, Tayfun. “Kolluk Kavramına Genel Bir Bakış”, http://www.egm.gov.tr/egitim/dergi/eskisayi/36/web/idare_hukuku/prof_dr_tayfun_akguner.htm, 10.01.2008.

ALTIPARMAK, Cüneyd. “Kumar Kabahati”, **Terazi Hukuk Dergisi**, Sayı: 19, Mart 2008.

ARNDT, Jamie, Alison COOK ve Clay ROUTLEDGE. "The Blueprint of Terror Management: Understanding the Cognitive Architecture of Psychological Defense Against the Awareness of Death", Jeff GREENBERG, Sander L. KKOOLE ve Tom Pyszczynski (Eds.), **Handbook of Experimental Existential Psychology**, New York, Guilford, 2004a, 35-53.

ARNDT, Jamie, Alison COOK, Jamie L. GOLDENBERG ve Cathy R. COX. "Cancer and the Threat of Death: The Cognitive Dynamics of Death Thought Suppression and Its Impact on Behavioral Health Intentions", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 92, 2007, 12-29.

ARNDT, Jamie, Jeff GREENBERG, Tom PYSZCZYNSKI ve Sheldon SOLOMON. "Subliminal Exposure to Death-Related Stimuli Increases Defense of the Cultural Worldview", **Psychological Science**, Volume: 8, 1997a, 379-385.

ARNDT, Jamie, Jeff GREENBERG, Sheldon SOLOMON, Tom PYSZCZYNSKI ve Linda SIMON. "Suppression, Accessibility of Death-Related Thoughts, and Cultural Worldview Defense: Exploring the Psychodynamics of Terror Management", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 73, 1997b, 5-18.

ARNDT, Jamie, Jeff GREENBERG, Linda SIMON, Tom PYSZCZYNSKI ve Sheldon SOLOMON. "Terror Management and Self-Awareness: Evidence That Mortality Salience Provokes Avoidance of the Self-Focused State", **Personality and Social Psychological Bulletin**, Volume: 24, 1998, 1216-1227.

ARNDT, Jamie, Sheldon SOLOMON, Tim KASSER ve Kennon M. SHELDON. "The Urge to Splurge: A Terror Management Account of Materialism and Consumer Behavior", **Journal of Consumer Psychology**, Volume: 14, 2004b, 198-212.

ARNDT, Jamie. "A Significant Contributor to a Meaningful Cultural Drama: Terror Management Research on The Functions and Implications of Self-esteem", **Chapter Draft for 2011 Annual Herzliya Symposium on Personality and Social Psychology: The Social Psychology of Meaning, Mortality, and Choice**, 2011.

BAUMAN, Zygmunt. **Ölümlülük, Ölümsüzlük ve Diğer Hayat Stratejileri**, (Çev: Nurgül Demirdöven), İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2012.

BECKER, Ernest. **The Denial of Death**, New York, Free Press, 1973.

BUSS, David M. "Human Social Motivation in Evolutionary Perspective: Grounding Terror Management Theory", **Psychological Inquiry**, Volume: 8 (1), 1997, 22-26.

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener, Ebru KILIÇ ÇAKMAK, Özcan Erkan AKGÜN, Şirin KARADENİZ ve Funda DEMİREL. Bilimsel Araştırma Yöntemleri (Geliştirilmiş 11'inci Baskı), Ankara, PEGEM Akademi Yayınları, 2012.

CENTEL, Nur, Hamide ZAFER ve Özlem ÇAKMUT. **Türk Ceza Hukukuna Giriş** (4'üncü Baskı), İstanbul, Beta Yayınları, 2006.

ÇAĞLAYAN, Ramazan. **İdari Yaptırımlar Hukuku (Kabahatler Kanunu Yorumu)** (1'inci Baskı), Ankara, Asil Yayınevi, 2006.

COX, Cathy R., Jamie L. GOLDENBERG, Tom PYSZCZYNSKI ve David WEISE. "Disgust, Creatureliness and the Accessibility of Death-Related Thoughts", **European Journal of Social Psychology**, Volume: 37, 2007, 494-507.

COX, Cathy. R., Stephanie REID-ARNDT, Jamie ARNDT ve Richard P. MOSER. "Considering the Unspoken: The Role of Death Cognition in Quality of Life Among Women with and without Breast Cancer", **Journal of Psychosocial Oncology**, Volume: 30, 2012, 128-139.

DAS, Enny, Brad J. BUSHMAN, Marieke D. BEZEMER, Peter KERKHOF ve Ivar E. VERMEULEN. "How Terrorism News Reports Increase Prejudice Against Outgroups: A Terror Management Account", **Journal of Experimental Social Psychology**, Volume: 45, 2009, 453-459.

DECHESNE, Mark, Tom PYSZCZYNSKI, Jamie ARNDT, Sean RANSOM, Kennon M. SHELDON, Ad van KNIPPENBERG ve Jacques JANSSEN. "Literal and Symbolic Immortality: The Effect of Evidence of Literal Immortality on Self-esteem Striving in Response to Mortality Salience", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 84, 2003, 722-737.

DUNKEL, Curtis S. "The Association Between Thoughts of Defecation and Thoughts of Death", **Death Studies**, Volume: 33, 2009, 356-371.

DURMUŞ, Beril, E. Serra YURTKORU ve Murat ÇİNKÖ. **Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi** (4'üncü Baskı), İstanbul, Beta Yayınları, 2011.

EKİNCİ, Mustafa. **Anlatımlı-Gerekçeli Kabahatler Kanunu ile İdari Suç ve Cezaları**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2005.

Emniyet Teşkilatı Kanunu, 04/06/1937, 3201, Madde 3.

FLORIAN, Victor ve Mario MIKULINCER. "Fear of Death and the Judgment of Social Transgressions: A Multidimensional of Terror Management Theory", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 73, 1997, 369-380.

FLORIAN, Victor ve Mario MIKULINCER. "Symbolic Immortality and the Management of the Terror of Death: The Moderating Role of Attachment Style", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 74, 1998, 725-734.

FLORIAN, Victor, Mario MIKULINCER ve Gilad HIRSCHBERGER. "The Anxiety-Buffering Function of Close Relationships: Evidence That Relationship Commitment Acts as a Terror Management Mechanism", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 82, 2002, 527-542.

FRIEDMAN, Mike ve W. Steven RHOLES. "Successfully Challenging Fundamentalist Beliefs Results in Increased Death Awareness", **Journal of Experimental Social Psychology**, Volume: 43, 2007, 794–801.

FRIEDMAN, Mike ve W. Steven RHOLES. "Religious Fundamentalism and Terror Management: Differences by Interdependent and Independent Self-Construal", **Self and Identity**, Volume: 8, 2009, 24-44.

GAILLIOT, Matthew T., Brandon J. SCHMEICHEL ve Roy F. BAUMEISTER. "Self-Regulatory Processes Defend Against the Threat of Death: Effects of Self-Control Depletion and Trait Self-Control on Thoughts and Fears of Dying", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 91, 2006, 49-62.

GAILLIOT, Matthew T., Brandon J. SCHMEICHEL ve Jon K. MANER. "Differentiating the Effects of Self-control and Self-esteem on Reactions to Mortality Salience", **Journal of Experimental Social Psychology**, Volume: 43, 2007, 894-901.

GİRİTLİ, İsmet, Pertev BİLGİN ve Tayfun AKGÜNER. **İdare Hukuku**, İstanbul, Der Yayınları, 2001.

GOLDENBERG, Jamie L., Jamie ARNDT, Joshua HART ve Clay ROUTLEDGE. "Uncovering an Existential Barrier to Breast Cancer Screening", **Journal of Experimental Social Psychology**, Volume: 44, 2008, 260-274.

GOLDENBERG, Jamie L., Cathy R. COX, Tom PYSZCZYNSKI, Jeff GREENBERG ve Sheldon SOLOMON. "Understanding Human Ambivalence About Sex: The Effects of Stripping Sex of Meaning", **Journal of Sex Research**, Volume: 39, 2002, 310-320.

GOLDENBERG, Jamie L., Tom PYSZCZYNSKI, Jeff GREENBERG ve Sheldon SOLOMON. "Fleeing the Body: A Terror Management Perspective on the Problem of Human Corporeality", **Personality and Social Psychology Review**, Volume: 4, 2000a, 200-218.

GOLDENBERG, Jamie L., Tom PYSZCZYNSKI, Shannon K. McCOY, Jeff GREENBERG ve Sheldon SOLOMON. "Death, Sex, Love, and Neuroticism: Why is Sex Such a Problem?", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 77, 1999, 1173-1187.

GREEN, Samuel B. ve Neil J. SALKIND. **Using SPSS for Windows and Macintosh Analyzing and Understanding Data**, ABD, Pearson Prentice Hall, 2008.

GREENBERG, Jeff, Jamie ARNDT, Jeff SCHIMEL, Tom PYSZCZYNSKI ve Sheldon SOLOMON. "Clarifying the Function of Mortality-Salience Induced Worldview Defense: Renewed Suppression or Reduced Accessibility of Death-Related Thoughts?", **Journal of Experimental Social Psychology**, Volume: 37, 2001, 70-76.

GREENBERG, Jeff, Tom PYSZCZYNSKI, Sheldon SOLOMON, Abram ROSENBLATT, Mitchell VEEDER, Shari KIRKLAND ve Deborah LYON. "Evidence for Terror Management II: The Effects of Mortality Salience on Reactions to Those Who Threaten or Bolster The Cultural Worldview", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 58, 1990, 308-318.

GREENBERG, Jeff, Tom PYSZCZYNSKI, Sheldon SOLOMON, Elizabeth PINEL, Linda SIMON ve Krista JORDAN. "Effects of Self-esteem on Vulnerability-Denying Defensive Distortions: Further Evidence of an Anxiety-Buffering Function of Self-esteem", **Journal of Experimental Social Psychology**, Volume: 29, 1993, 229-251.

GREENBERG, Jeff, Tom PYSZCZYNSKI, Sheldon SOLOMON, Linda SIMON ve Michael BREUS. "Role of Consciousness and Accessibility of Death-Related Thoughts in Mortality Salience Effects", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 67, 1994, 627-637.

GREENBERG, Jeff, Linda SIMON, Eddie HARMON-JONES, Sheldon SOLOMON, Tom PYSZCZYNSKI ve Deborah LYON. "Testing Alternative Explanations for Mortality Effects: Terror Management, Value Accessibility, or Worrisome Thoughts?", **European Journal of Social Psychology**, Volume: 25, 1995, 417-433.

GREENBERG, Jeff, Sheldon SOLOMON ve Tom PYSZCZYNSKI. "Terror Management Theory of Self-esteem and Social Behavior: Empirical Assessments and Conceptual Refinements", Mark P. ZANNA (Ed.), **Advances in Experimental Social Psychology**, Volume: 29, New York, Academic Press, 1997, 61-139.

GREENBERG, Jeff, Sheldon SOLOMON, Tom PYSZCZYNSKI, Abram ROSENBLATT, John BURLING, Deborah LYON, Elizabeth PINEL ve Linda SIMON. "Why do People Need Self-esteem? Converging Evidence of an Anxiety-Buffering Function", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 63, 1992, 913-922.

HAFIZOĞULLARI, Zeki. "Türk Ceza Hukukunun Esasları, Pazar Ekonomisinin Oluşması ve İşlemesinde Önemi", **AÜHFD**, C.43, S.1-4, 1993.
<http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-1993-43-01-04/AUHF-1993-43-01-04-Hafizogullari.pdf> 27.12.2013.

HAKERİ, Hakan. **Ceza Hukuku Genel Hükümler** (7'nci Baskı), Ankara, Adalet Yayınevi, 2008.

HANSEN, Jochim, Susanne WINZELER ve Sascha TOPOLINSKI. "When the Death Makes You Smoke: A Terror Management Perspective on the Effectiveness of Cigarette On-pack Warnings", **Journal of Experimental Social Psychology**, Volume: 46, 2008, 226-228.

HARMON-JONES, Eddie, Linda SIMON, Jeff GREENBERG, Tom PYSZCZYNSKI, Sheldon SOLOMON ve Holly MCGREGOR. "Terror Management Theory and Self-esteem: Evidence That Increased Self-esteem Reduces Mortality Salience Effects", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 72, 1997, 24-36.

HART, Joshua, Phillip R. SHAVER ve Jamie L. GOLDENBERG. "Attachment, Self-esteem, Worldviews, and Terror Management: Evidence for a Tripartite Security System", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 88, 2005, 999-1013.

HAYES, Josepf, Jeff SCHIMEL ve Todd J. WILLIAMS. "Fighting Death with Death: The Buffering Effects of Learning That Worldview Violators Have Died", **Psychological Science**, Volume: 19, 2008a, 501-507.

HAYES, Josepf, Jeff SCHIMEL ve Todd J. WILLIAMS. "Evidence for the Death Thought Accessibility Hypothesis II: Threatening Self-esteem Increases The Accessibility of Death Thoughts", **Journal of Experimental Social Psychology**, Volume: 44, 2008b, 600-613 .

HAYES, Joseph, Jeff SCHIMEL, Jamie ARNDT ve Erik H. FAUCHER. "A Theoretical and Empirical Review of the Death-Thought Accessibility Concept in Terror Management Research", **Psychological Bulletin**, Volume: 136, 2010, 699-739.

HAZAN, Cindy ve Phillip R. SHAVER. "Attachment as an Organizational Framework for Research on Close Relationships", **Psychological Inquiry**, Volume: 5, 1994, 1-22.

HIRSCHBERGER, Gilad. "Terror Management and Attributions of Blame to Innocent Victims: Reconciling Compassionate and Defensive Responses", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 91, 2006, 832-844.

HIRSCHBERGER, Gilad, Victor FLORIAN ve Mario MIKULINCER. "Fear and Compassion: A Terror Management Analysis of Emotional Reactions to Physical Disability", **Rehabilitation Psychology**, Volume:50, 2005, 246-257.

JESSOP, Donna C., Ian P. ALBERY, Jean RUTTER ve Heather GARROD. "Understanding the Impact of Mortality-Related Health-Risk Information: A Terror Management Perspective", **Personality and Social Psychology Bulletin**, Volume: 34, 2008, 951-964.

KING, Laura A., Joshua A. HICKS ve Justin ABDELKHALIK. "Death, Life, Scarcity, and Value: An Alternative Perspective on the Meaning of Death", **Association for Psychological Science**, Volume: 20 (12), 2009, 1459-1462.

KIRKPATRICK, Lee A. ve Carlos David NAVARRETE. "Reports of My Death Anxiety Have Been Greatly Exaggerated: A Critique of Terror Management Theory from an Evolutionary Perspective", **Psychological Inquiry**, Volume 17, 2006, 288-298.

KOOLE, Sander L. ve Agnes E. Van den BERG. "Lost in the Wilderness: Terror Management, Action Orientation, and Nature Evaluation", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 88, 2005, 1014-1028.

KÖKDEMİR, Doğan ve Zuhul YENİÇERİ. "Terror Management in a Predominantly Muslim Country: The Effects of Mortality Salience on University Identity and on Preference for the Development of International Relations", **European Psychologist**, Volume: 15, 2010, 165-174.

Kur'an-ı Kerim, 18'inci Sure (Kehf Suresi), 102 ve 107'nci Ayetler

LANDAU, Mark J., Michael JOHNS, Jeff GREENBERG, Tom PYSZCZYNSKI, Andy MARTENS, Jamie L. GOLDENBERG ve Sheldon SOLOMON. "A Function of Form: Terror Management and Structuring of the Social World", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 87, 2004a, 190-210.

LANDAU, Mark J., Sheldon SOLOMON, Jeff GREENBERG, Florette COHEN, Tom PYSZCZYNSKI, Jamie ARNDT, Claude H. MILLER, Daniel M. OGILVIE ve Alison COOK. "Deliver Us From Evil: The Effects of Mortality Salience and Reminders of 9/11 on Support for President George W. Bush", **Personality and Social Psychology Bulletin**, Volume: 30, 2004b, 1136-1150.

LEARY, Mark R. ve Lisa S. SCHREINDORFER. "Unresolved Issues With Terror Management Theory", **Psychological Inquiry**, Volume: 8 (1), 1997, 26-29

MacDORMAN, Karl F. "Androids as an Experimental Apparatus: Why is There an Uncanny Valley and can We Exploit It?", **CogSci-2005 Workshop: Toward Social Mechanisms of Android Science**, Cognitive Science Society, 2005, 106-118.

MAHMUTOĞLU, Fatih Selami. **Kabahatleri Suç Olmaktan Çıkarma Eğilimi ve Düzene Aykırılıklar Hukukunda (İdari Ceza Hukukunda) Yaptırım Rejimi**, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları, 1995.

MARTENS, Andy, Jeff GREENBERG, Jeff SCHIMEL ve Mark J. LANDAU. "Ageism and Death: Effects of Mortality Salience and Similarity to Elders on Distancing From and Derogation of Elderly People", **Personality and Social Psychology Bulletin**, Volume: 30, 2004, 1524-1536.

McGREGOR, Ian, Mark P. ZANNA, John G. HOLMES ve Steven J.

SPENCER. "Compensatory Conviction in the Face of Personal Uncertainty: Going to Extremes and Being Oneself", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 80 (3), 2001, 472-488.

MIKULINCER, Mario ve Victor FLORIAN. "Exploring Individual Differences in Reactions to Mortality Salience: Does Attachment Style Regulate Terror Management Mechanisms?", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 79, 2000, 260-273.

MIKULINCER, Mario ve Victor FLORIAN. "Do We Really Know What We Need? A Commentary on Pyszczynski, Greenberg, and Solomon", **Psychological Inquiry**, Volume: 8 (1), 1997, 33-36.

MIKULINCER, Mario, Victor FLORIAN ve Gilad HIRSCHBERGER. "The Existential Function of Close Relationships: Introducing Death into the Science of Love", **Personality and Social Psychology Review**, Volume: 7, 2003, 20-40.

MIKULINCER, Mario, Victor FLORIAN ve Rami TOLMACZ. "Attachment Styles and Fear of Personal Death: A Case Study of Affect Regulation", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 58, 1990, 273-280.

MIKULINCER, Mario, Victor FLORIAN, Gurit BIRNBAUM ve Shira MALISHKEVICH. "The Death-Anxiety Buffering Function of Close Relationships: Exploring the Effects of Separation Reminders on Death-Thought Accessibility", **Personality and Social Psychology Bulletin**, Volume: 28, 2002, 287-299.

NAVARRETE, C. David ve Daniel T. FESSLER. "Normative Bias and Adaptive Challenges: A Relational Approach to Coalitional Psychology and a Critique of Terror Management Theory", **Evolutionary Psychology**, Volume: 3, 2005, 297-325.

NAVARRETE, C. David, Robert KURZBAN, Daniel M. T. FESSLER ve Lee A. KIRKPATRICK. "Anxiety and Intergroup Bias: Terror Management or Coalitional Psychology?", **Group Processes & Intergroup Relations**, Volume: 7 (4), 2004, 370-397.

NOLES, Erica C. **Terror Management Theory And Racist Attributions: Mortality Saliency And Bias Level Among Black Americans**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Wilmington, Kuzey Carolina, Kuzey Carolina Üniversitesi Psikoloji Bölümü, 2007.

OGILVIE, Daniel M., Florette COHEN ve Sheldon SOLOMON. "The Undesired Self: Deadly Connotations", **Journal of Research in Personality**, Volume: 42, 2008, 564-576.

OWINGS, Donald H. ve Debra M. ZEIFMAN, 2004, "Human Infant Crying as an Animal Communication System: Insights from an Assessment/Management Approach", D. Kimbrough OLLER ve Ulrike GRIEBEL (eds.), **Evolution of Communication Systems: A Comparative**

Approach, Cambridge, MA: MIT Press, 2004, 151-170.

ÖNER, Necla. **Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Anketlerden Örnekler Bir Başvuru Kaynağı** (Gözden geçirilmiş 2'nci Baskı), İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2008.

PYSZCZYNSKI, Tom, Jeff GREENBERG, Sheldon SOLOMON, Jamie ARNDT ve Jeff SCHIMEL. "Why do People Need Self-esteem?: A Theoretical and Empirical Review", **Psychological Bulletin**, Volume: 130, 2004, 435-468.

PYSZCZYNSKI, Tom, Jeff GREENBERG ve Sheldon SOLOMON. "A Dual-Process Model of Defense Against Conscious and Unconscious Death-Related Thoughts: An Extension of Terror Management Theory", **Psychological Review**, Volume: 106, 1999, 835-845.

PYSZCZYNSKI, Tom, Robert A. WICKLUND, Stefan FLORESKU, Holgar KOCH, Gerardine GAUCH, Sheldon SOLOMON ve Jeff GREENBERG. "Whistling in the Dark: Exaggerated Estimates of Social Consensus in Response to Incidental Reminders of Mortality", **Psychological Science**, Volume: 7, 1996, 332-336.

PYSZCZYNSKI, Tom, Sheldon SOLOMON ve Jeff GREENBERG. **In the Wake of 9/11: The Psychology of Terror**, Washington DC, American Psychological Association, 2003.

ROSENBLATT, Abram, Jeff GREENBERG, Sheldon SOLOMON, Tom PYSZCZYNSKI ve Deborah LYON. "Evidence for Terror Management Theory I: The Effects of Mortality Salience on Reactions to Those Who Violate or Uphold Cultural Values", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 57, 1989, 681-690.

ROUTLEDGE, Clay, Jamie ARNDT, Constantine SEDIKIDES ve Tim WILDSCHUT. "A Blast from the Past: The Terror Management Function of Nostalgia", **Journal of Experimental Social Psychology**, Volume: 44, 2008, 132-140.

ROUTLEDGE, Clay, Brian OSTAFIN, Jacob JUHL, Constantine SEDIKIDES, Christie CATHEY ve Jiangqun LIAO. "Adjusting to Death: The Effects of Self-esteem and Mortality Salience on Well-being, Growth Motivation, and Maladaptive Behavior", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 99, 2010, 897-916.

RUTJENS, Bastiaan T., Joop van der PLIGT ve Frenk van HARREVELD. "Things will Get Better: The Anxiety-buffering Qualities of Progressive Hope", **Personality and Social Psychology Bulletin**, Volume: 35, 2009, 535-543.

SCHIMEL, Jeff, Joseph HAYES, Todd WILLIAMS ve Jesse JAHRIG. "Is Death Really the Worm at the Core? Converging Evidence That Worldview Threat Increases Death-thought Accessibility", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 92, 2007, 789-803.

SCHMEICHEL, Brandon J. ve Andy MARTENS. "Self-affirmation and Mortality Salience: Affirming Values Reduces Worldview Defense and Death-Thought Accessibility", **Personality and Social Psychology Bulletin**, Volume: 31, 2005, 658-667.

SHATIL, Sharon R. **Terror Management Theory: Interplay Between Mortality Salience, Death-Thoughts, and Overall Worldview Defense**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Wisconsin, Marquette University, 2012.

SILVIA, Paul J. "Nothing of the Opposite: Intersecting Terror Management and Objective Self-awareness", **European Journal of Personality**, Volume: 15, 2001, 73-82

SIMON, Linda, Jeff GREENBERG, Eddie HARMON-JONES, Sheldon SOLOMON, Tom PYSZCZYNSKI, Jamie ARNDT ve Teresa ABEND. "Cognitive-Experiential Self Theory and Terror Management Theory: Evidence That Terror Management Occurs in the Experiential System", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 72, 1997, 1132-1146.

SIMON, Linda, Eddie HARMON-JONES, Jeff GREENBERG, Sheldon SOLOMON ve Tom PYSZCZYNSKI. "Mild Depression, Mortality Salience, and Defence of the Worldview: Evidence of Intensified Terror Management in the Mildly Depressed", **Personality and Social Psychology Bulletin**, Volume: 22, 1996, 81-90.

SNYDER, Charles Richard. "Control and the Application of Occam's Razor to Terror Management Theory", **Psychological Inquiry**, Volume: 8 (1), 1997, 48-49.

SOLOMON, Sheldon, Jeff GREENBERG ve Tom PYSZCZYNSKI. "Lethal Consumption: Death-denying Materialism", Tim KASSER ve Allen D. KANNER (Ed.), **Psychology and the culture of consumption**, Washington, DC: American Psychological Association, 2004b, 127-146.

SOLOMON, Sheldon, Jeff GREENBERG ve Tom PYSZCZYNSKI. "A Terror Management Theory of Social Behavior: The Psychological Functions of Self-esteem and Cultural Worldviews", Mark P. ZANNA (Ed.), **Advances in Experimental Social Psychology**, Volume: 24, New York, Academic Press, 1991a, 93-159.

SOLOMON, Sheldon, Jeff GREENBERG ve Tom PYSZCZYNSKI. "Return of the Living Dead", **Psychological Inquiry**, Volume: 8 (1), 1997, 59-71.

SOLOMON, Sheldon, Jeff GREENBERG ve Tom PYSZCZYNSKI. "Terror Management Theory of Self-esteem", Charles Richard SNYDER ve Donelson R. FORSYTH (Ed.), **Handbook of Social and Clinical Psychology: The Health Perspective**, New York, Pergamon Press, 1991b, 21-40.

SOLOMON, Sheldon, Jeff GREENBERG ve Tom PYSZCZYNSKI, 2004a, "The Cultural Animal: Twenty Years of Terror Management Theory and

Research", Jeff GREENBERG, Sander L. KOOLE ve Tom PYSZCZYNSKI (Ed.), **Handbook of Experimental Existential Psychology**, New York, New York: Guilford, 2004a, 15,36.

ŞAFAK, Ali. "Kabahatler Kanunu Hakkında Genel Bilgi ve Polise Düşen Görevler", **Polis Dergisi**, Sayı: 45, Temmuz – Ağustos – Eylül, 2005.

TAUBMAN-BEN-ARI, Orit. "Is the Meaning of Life also the Meaning of Death? A Terror Management Theory Reply", **Journal of Happiness Studies**, Volume: 12, 2011, 385-399.

TAUBMAN-BEN-ARI, Orit ve Liat KATZ-BEN-AMI. "Death Awareness, Maternal Separation Anxiety, and Attachment Style—A Terror Management Perspective", **Death Studies**, Volume: 32, 2008, 737-756.

TAUBMAN-BEN-ARI, Orit ve Adi NOY. "Self-consciousness and Death Cognitions from a Terror Management Perspective", **Death Studies**, Volume: 34, 2010, 871-892.

TAUBMAN-BEN-ARI, Orit, Liora FINDLER ve Mario MIKULINCER. "The Effects of Mortality Salience on Relationship Strivings and Beliefs: The Moderating Role of Attachment Style", **British Journal of Social Psychology**, Volume: 41, 2002, 419-441.

Türk Dil Kurumu Resmi İnternet Sitesi, "gürültü", <http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GT.S.53a08987d81884.32397843>, 17.06.2013.

Türk Dil Kurumu Resmi İnternet Sitesi, "dilenmek", <http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GT.S.53a08973a71012.53018280>, 17.06.2013.

VALLACHER, Robin R. "Grave Matters", **Psychological Inquiry**, Volume: 8 (1), 1997, 50-54.

VESS, Matthew, Clay ROUTLEDGE, Mark J. LANDAU ve Jamie ARNDT. "The Dynamics of Death and Meaning: The Effects of Death-Relevant Cognitions and Personal Need for Structure on Perceptions of Meaning in Life", **Journal of Personality and Social Psychology**, Volume: 97, 2009, 728–744.

WEBBER, David. **The Motivating Influence of Death: Are Individual Differences in Death-Thought Accessibility and Defensive Behavior Related?**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Laramie, Wyoming, Wyoming Üniversitesi Psikoloji Bölümü, 2009.

WICKLUND, Robert A. "Terror Management Accounts of Other Theories: Questions for the Cultural Worldview Concept", **Psychological Inquiry**, Volume: 8 (1), 1997, 54-59.

YALÇIN, İsmail. **Tüm Yönleriyle Kabahatler Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2007.

YALOM, Irvin. **Varoluşçu Psikoterapi**, İstanbul, Kabalıcı Yayınevi, 2011.

YALOM, Irvin. **Güneşe Bakmak Ölümle Yüzleşmek**, İstanbul, Kabalıcı Yayınevi, 2008.

YAVUZ, Hayal. **Gençlerde ve Yaşlılarda Ölümlülüğün ve Belirsizliğin Dikkat Çekici Olmasının Kültürel Dünya Görüşünü Savunucu Tepkiler Üzerindeki Etkileri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

YENİÇERİ, Zuhale. **Terör ve Terörist Algısı: Silahı Kimin Tuttuğu Ne Kadar Önemli?**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

YURTCAN, Erdener. **Kabahatler Kanunu ve Yorumu**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2005.

EKLER

EK-A : DENEY VE KONTROL GRUBU ANKET FORMU

EK-B : KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

DENEY VE KONTROL GRUBU ANKET FORMU

Katılmakta olduğunuz bu çalışmada kişisel verileriniz kesinlikle kullanılmayacak olup, adınızı ve soyadınızı yazma zorunluluğu bulunmamaktadır. Yapılan bu bilimsel çalışmanın amacı, kişilik özellikleri ile Kabahatler Kanunu kapsamında belirlenen idari para cezaları arasında bir ilişki bulunup bulunmadığını araştırmaktır.

DEMOGRAFİK BİLGİLER

1. RUMUZ YA DA AD SOYAD: (Zorunlu Değildir) _____
2. Doğum tarihiniz (Gün/Ay/Yıl) : __/__/__ 3. Doğum yeriniz: _____
4. Cinsiyetiniz: ☐ Erkek ☐ Kadın 5. Memleketiniz: _____
6. Öğrenim Durumunuz : (Lütfen size uygun olan kutucuğu işaretleyiniz.)
☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite
☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora
7. En son bitirdiğiniz okul : _____
8. Mesleki statünüz:
☐ Subay ☐ Astsubay ☐ Uzm. J/Uzm.Erb. ☐ Askeri Öğrenci ☐ Sivil Öğrenci
9. Şu anki statünüzde geçirdiğiniz süre: ____yıl
10. Daha önceki statünüz:
☐ Subay ☐ Astsubay ☐ Uzm. J/Uzm.Erb. ☐ Askeri Öğrenci ☐ Sivil Öğrenci
11. Daha önceki statünüzde geçirdiğiniz süre: ____yıl
12. İç Güvenlik birliklerinde çalıştığınız süre: ____yıl (Öğrenci iseniz boş bırakınız.)
13. Daha önce görev yaptığınız yerler (İlçe J. K.ılgı 3 yıl, Krk.K.ılgı 2 yıl, Trafik Tim K.ılgı 4 yıl gibi) _____

14. Çocukluğunuz sırasında en uzun süre kaldığınız yerleşim birimini nasıl tanımlarsınız?
☐ Metropol (İzmir, İstanbul, Ankara) ☐ İl ☐ İlçe ☐ Kasaba ☐ Köy
15. Ekonomik durumunuzu en iyi hangi seçenek yansıtıyor?
☐ Yüksek gelirli ☐ Orta gelirli ☐ Dar gelirli ☐ Yoksul-Fakir
16. Kardeş sayınız (Siz hariç): _____
17. Herhangi bir dine inanıyor musunuz?: ☐ Evet ☐ Hayır
18. Hangi dine inanıyorsunuz? _____
19. Mesleğinize bağlılığınız: _____ (10 puan üzerinden değerlendirerek puan veriniz.)

EK-A'NIN DEVAMI

Aşağıda sizinle ilgili birtakım ifadeler yer almaktadır. Lütfen her bir ifadenin sizi ne kadar tanımladığını size verilen ölçekteki rakamları yuvarlak içine alarak belirtiniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.	1	2	3	4	5	6	7
2. Birçok olumlu özelliğimin olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
3. Genelde kendimi <u>başarısız</u> bir kişi olarak görme eğilimindeyim.	1	2	3	4	5	6	7
4. Ben de çoğu insan gibi işleri iyi yapabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Kendimde gurur duyacak fazla bir şey <u>bulamıyorum</u> .	1	2	3	4	5	6	7
6. Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.	1	2	3	4	5	6	7
7. Genel olarak kendimden memnunum.	1	2	3	4	5	6	7
8. Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.	1	2	3	4	5	6	7
9. Bazı zamanlar, kesinlikle bir işe <u>yaramadığımı</u> düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
10. Bazı zamanlar, hiç de yeterli biri <u>olmadığımı</u> düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7

DENEY GRUBU MANİPÜLASYONU

Aşağıdaki iki madde kişiliği değerlendirmek amacıyla oluşturulmuştur. Yapılan araştırmalar yaşama dair duygu ve düşüncelerin kişilik hakkında çok önemli miktarda bilgi sağladığını göstermektedir. Bu nedenle aşağıdaki sorulara vereceğiniz yanıtlar kişiliğinizin bazı boyutlarını değerlendirmek için analiz edilecektir. Lütfen, söz konusu maddeleri ilk aklınıza geldiği haliyle, tam olarak cevaplayınız.

1. Lütfen, kendi ölümünüzü düşünmenin sizde uyandırdığı duyguları kısaca açıklayınız.

2. Lütfen, fiziksel olarak ölmekte olduğunuzda ve fiziksel olarak artık ölü olduğunuzda size ne olacağını düşündüğünüzü olabildiğince açık bir biçimde yazınız.

KONTROL GRUBU MANİPÜLASYONU

Aşağıdaki iki madde kişiliği değerlendirmek amacıyla oluşturulmuştur. Yapılan araştırmalar yaşama dair duygu ve düşüncelerin kişilik hakkında çok önemli miktarda bilgi sağladığını göstermektedir. Bu nedenle aşağıdaki sorulara vereceğiniz yanıtlar kişiliğinizin bazı boyutlarını değerlendirmek için analiz edilecektir. Lütfen, söz konusu maddeleri ilk aklınıza geldiği haliyle, tam olarak cevaplayınız.

1. Lütfen, bir denetlemeyi düşünmenin sizde uyandırdığı duyguları kısaca açıklayınız.

2. Lütfen, denetleme esnasında size fiziksel olarak ne olacağı konusundaki düşüncelerinizi olabildiğince açık bir biçimde yazınız.

EK-A'NIN DEVAMI

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum Ne Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Her zaman pratik bir adamı, bir fikir adamına tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
2. Bazı şeylerin çok değiştirilmeye çalışılması, genellikle onları daha kötü hale getirir.	1	2	3	4	5	6	7
3. Gerçekten hakkında hiçbir şey bilmediğiniz yeni şeyler denemektense, elinizde olana bağlı kalmak daha iyidir.	1	2	3	4	5	6	7
4. Atalarımızın yaptığı işlere saygı duyarak, yaptıklarını onlardan daha iyi bildiğimizi düşünmemeliyiz.	1	2	3	4	5	6	7
5. Yeteri kadar yaşlanmamış birinin yeteri kadar bilgisi de yoktur.	1	2	3	4	5	6	7
6. Biz bu konuda konuşmayı ne kadar seversek sevelim, sonuçta siyasi otoritenin kaynağı biz değil, bazı büyük güçlerdir.	1	2	3	4	5	6	7
7. Bir konuda riske girmeden önce, o hususun gerçekten işe yarayıp yaramadığını bilmek isterim.	1	2	3	4	5	6	7
8. Ülkemizin, bütünlüğümüze kasteden radikal yönelimleri ve kötülükleri ortadan kaldırmak için ne gerekiyorsa yapabilecek güçlü bir lidere ihtiyacı var.	1	2	3	4	5	6	7
9. Eşcinseller ve lezbiyenler, herhangi biri kadar sağlıklı ve ahlaklıdır.	1	2	3	4	5	6	7
10. Yönetimdeki otoritelere güvenmek, toplumumuzda zihin karıştırmaya uğraşan “gürültücü ayak takımını” dinlemekten daima daha iyidir.	1	2	3	4	5	6	7
11. Dini yargılara güvenmek, toplumumuzda zihin karıştırmaya uğraşan “gürültücü ayak takımını” dinlemekten daima daha iyidir.	1	2	3	4	5	6	7
12. Mevcut dinsel öğretilere isyan edenler ve ateistler de düzenli olarak camiye gidenler kadar iyi ve erdemlidirler.	1	2	3	4	5	6	7
13. Ülkemizi krizlerden kurtarmak için, geleneksel değerlerimize dönmek, sert liderleri işbaşına getirerek kötü fikirleri yayanları susturmak gereklidir.	1	2	3	4	5	6	7
14. Çıplaklar kampının olmasında yanlış bir şey yoktur.	1	2	3	4	5	6	7

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum Ne	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
15. Birçok kişiyi tedirgin etse bile ülkemizin geleneksel uygulamalara karşı çıkma cesareti gösterebilen özgür düşünceli bireylere ihtiyacı var.	1	2	3	4	5	6	7
16. Kendilerini herkesten farklı kılacak olsa bile bireyler, yaşam tarzlarını, dini inançlarını ve cinsel tercihlerini kendileri belirlemelidir.	1	2	3	4	5	6	7
17. Eski moda adetler ve değerlere göre yaşamak, hala en iyi yaşama biçimidir.	1	2	3	4	5	6	7
18. Kadınların siyasi, toplumsal ve ekonomi alanlarda daha aktif bir konumda yer alması, için yeni düzenlemeler yapılmasını talep ederek, mevcut yasalara ve çoğunluğun görüşlerine karşı çıkanlara hayranlık duymalısınız.	1	2	3	4	5	6	7
19. Okullarda din derslerinin isteğe bağlı olması için yeni düzenlemeler yapılmasını talep ederek, mevcut yasalara ve çoğunluğun görüşlerine karşı çıkanlara hayranlık duymalısınız.	1	2	3	4	5	6	7
20. Hayvan hakları için yeni düzenlemeler yapılmasını talep ederek, mevcut yasalara ve çoğunluğun görüşlerine karşı çıkanlara hayranlık duymalısınız.	1	2	3	4	5	6	7
21. Ülkemizin en iyi bireyleri hükümete karşı çıkan, dini eleştiren ve doğal kabul edilen şeyleri göz ardı edebilenlerdir.	1	2	3	4	5	6	7
22. Kürtaj, pornografi ve evlilik konusunda Allah'ın koyduğu yasalar çok geç olmadan titizlikle uygulanarak, bu yasaları ihlal edenler şiddetle cezalandırılmalıdır.	1	2	3	4	5	6	7
23. Bugün ülkemizde dini değerlerden yoksun, kendi amaçları için ülkeyi yıkmaya çalışan ve otorite tarafından mutlaka etkisizleştirilmeleri gereken radikal ve ahlaksız birçok kişi vardır.	1	2	3	4	5	6	7
24. Kadının yeri, nerede olmak istiyorsa orasıdır. Kadının kocasına ve toplumsal geleneklere itaat etmek zorunda kaldığı günler artık geçmişte kalmıştır.	1	2	3	4	5	6	7
25. Atalarımızın yaptıklarıyla onur duyarsak, otoritenin yapmamızı istediklerini yaparsak ve her şeyi berbat eden çürük elmaları ayıklarsak, ülkemiz müthiş olur.	1	2	3	4	5	6	7
26. Feministler ve homoseksüeller, geleneksel aile değerlerine karşı koyabilecek kadar cesur oldukları için takdir edilmelidirler.	1	2	3	4	5	6	7
27. Bu ülkede, sorun çıkaran gruplar seslerini keserek ve toplumdaki geleneksel yerlerini kabullendiğinde, işler biraz daha iyiye gider.	1	2	3	4	5	6	7

Aşağıda birtakım duygu ifadeleri bulunmaktadır. Lütfen, söz konusu ifadelerin **şu an içinde bulunduğunuz duygu durumunu** ne derece yansıttığını aşağıdaki dereceleme ölçeğinde belirleyerek, size uygun olan rakamı yuvarlak içine alınız.

	Hiç Yansıtmıyor	Yansıtmıyor	Pek Yansıtmıyor	Ne Yansıtıyor Ne Yansıtmıyor	Kısmen Yansıtıyor	Yansıtıyor	Tamamen Yansıtıyor
1. İlgili	1	2	3	4	5	6	7
2. Sıkıntılı	1	2	3	4	5	6	7
3. Heyecanlı	1	2	3	4	5	6	7
4. Mutsuz	1	2	3	4	5	6	7
5. Güçlü	1	2	3	4	5	6	7
6. Suçlu	1	2	3	4	5	6	7
7. Ürkmüş	1	2	3	4	5	6	7
8. Düşmanca	1	2	3	4	5	6	7
9. Hevesli	1	2	3	4	5	6	7
10. Gururlu	1	2	3	4	5	6	7
11. Asabi	1	2	3	4	5	6	7
12. Uyanık	1	2	3	4	5	6	7
13. Utanmış	1	2	3	4	5	6	7
14. İlhamlı	1	2	3	4	5	6	7
15. Sinirli	1	2	3	4	5	6	7
16. Kararlı	1	2	3	4	5	6	7
17. Dikkatli	1	2	3	4	5	6	7
18. Tedirgin	1	2	3	4	5	6	7
19. Aktif	1	2	3	4	5	6	7
20. Korkmuş	1	2	3	4	5	6	7

21. Son zamanlarda başınızdan geçen güzel bir olayı kısaca anlatır mısınız?

KABAHATLER KANUNU

Madde 33 - DİLENCİLİK

(1) Dilencilik yapan kişiye, **ELLİ TÜRK LİRASINA KADAR** idari para cezası verilir. Ayrıca, dilencilikten elde edilen gelire elkonularak mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilir.

(2) Bu kabahat dolayısıyla idari para cezasına ve el koymaya kolluk veya belediye zabıta görevlileri, mülkiyetin kamuya geçirilmesine mülki amir veya belediye encümeni karar verir.

Şimdi .../.../..... saat:.....'dir.

İlçe Jandarma Komutanlığının 03121111111 numaralı telefonuna A Mahallesi B Sokak'ta bir şahsın dilencilik yaptığına dair bir ihbar gelmiştir.

Konu ile ilgili olarak, devriye komutanı olarak görevlendirildiniz. Yaptığınız kontrolde, H. S. isimli şahsın dilencilik yaptığını tespit ettiniz. H. S. isimli şahsın bu konudaki ilk kabahati olduğunu göz önünde bulundurarak, Kabahatler kanununun 33'üncü maddesine göre belirleyeceğiniz ceza miktarını, aşağıdaki miktarlar arasından seçerek yuvarlak içine alınız.

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

KABAHATLER KANUNU

Madde 34 - KUMAR

(1) Kumar oynayan kişiye, **ELLİ TÜRK LİRASINA KADAR** idari para cezası verilir. Ayrıca, kumardan elde edilen gelire elkonularak mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilir.

(2) Bu kabahat dolayısıyla idari para cezasına ve elkoymaya kolluk görevlileri, mülkiyetin kamuya geçirilmesine mülki amir karar verir.

Şimdi .../...../..... saat:.....'dir.

İlçe Jandarma Komutanlığının 03121111111 numaralı telefonuna A Mahallesi B Sokak No:7 adresinde kumar oynandığına dair bir ihbar gelmiştir.

Konu ile ilgili olarak, devriye komutanı olarak görevlendirildiniz. Yaptığınız kontrolde, söz konusu adreste A. T. ve diğer üç kişinin daha kumar oynadığını tespit ettiniz, ancak mekan sahibini yakalayamadınız. A. T. isimli şahsın bu konudaki ilk kabahati olduğunu göz önünde bulundurarak, Kabahatler kanununun 34'üncü maddesine göre belirleyeceğiniz ceza miktarını, aşağıdaki miktarlar arasından seçerek yuvarlak içine alınız.

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

KABAHATLER KANUNU

Madde 36 - GÜRÜLTÜ

(1) Başkalarının huzur ve sükununu bozacak şekilde gürültüye neden olan kişiye, **ELLİ TÜRK LİRASINA KADAR** idari para cezası verilir.

...

(3) Bu kabahat dolayısıyla idari para cezasına kolluk veya belediye zabıta görevlileri karar verir.

Şimdi .../.../..... saat:.....'dir.

İlçe Jandarma Komutanlığının 03121111111 numaralı telefonuna A Mahallesi B Sokak No:3 adresinde bir parti verildiği ve komşuların gürültüden rahatsız olduğuna dair bir ihbar gelmiştir.

Konu ile ilgili olarak, devriye komutanı olarak görevlendirildiniz. Yaptığınız kontrolde, A. V. isimli şahsa ait evde parti verildiğini ve parti dolayısıyla başkalarını rahatsız edecek düzeyde gürültüye neden olduğunu tespit ettiniz. A. V. isimli şahsın bu konudaki ilk kabahati olduğunu göz önünde bulundurarak, Kabahatler kanununun 36'ıncı maddesine göre belirleyeceğiniz ceza miktarını, aşağıdaki miktarlar arasından seçerek yuvarlak içine alınız.

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

ARAŞTIRMA	ARAŞTIRMACILAR	TARİH	AŞAMA	ARAŞTIRMANIN İÇERİĞİ	HİPOTEZ	ÖLÇÜM	SONUÇ
Evidence for Terror Management Theory I: The Effects of Mortality Saliency on Reactions to Those Who Violate or Uphold Cultural Values	ROSENBLATT, Abram, Jeff GREENBERG, Sheldon SOLOMON, Tom PYSZCZYNSKI ve Deborah LYON	1989	1	Kanunların hakimlerin kültürel dünya görüşlerinin bir parçası olduğu varsayımından hareketle 22 yerel mahkeme hakiminden MS manipülasyonu sonrasında fahişelik suçuna bir kefalet ücreti belirlemeleri istenmiştir.	Hakimler MS manipülasyonundan sonra, kültürel dünya görüşleri haline gelen kanunları ihlal edenlere daha ağır cezalar verir.	Kültürel dünya görüşü savunması ölçümü, bir hakim tarafından hazırlanan sahte fahişelik suçu dosyasının okunması sonrasında kefalet ücreti belirlenmesi suretiyle yapılmıştır.	MS grubundaki katılımcılar (M=455), kontrol grubundaki katılımcılara (M=50) göre daha yüksek kefalet ücreti belirlemiştir.
			2	78 üniversite öğrencisinden MS manipülasyonu sonrasında fahişelik suçuna bir kefalet ücreti belirlemeleri istenmiştir.	MS manipülasyonundan sonra, fahişeliği ahlak dışı bir olgu olarak gören öğrenciler fahişelik suçuna daha ağır cezalar belirler.	Kültürel dünya görüşü savunması ölçümü, bir hakim tarafından hazırlanan sahte fahişelik suçu dosyasının okunması sonrasında kefalet ücreti belirlenmesi suretiyle yapılmıştır.	MS grubundaki katılımcılar (M=283), kontrol grubundaki katılımcılara (M=132) göre daha yüksek kefalet ücreti belirlemiştir. MS grubu içerisinde de fahişeliğe karşı tutumu olumsuz olanlar, olmayanlara göre daha yüksek kefalet ücreti belirlemiştir.

			3	MS manipölasyonunun sadece kültürel kuralları ihlal edenlerin cezalandırılmasına neden olmadığı, aynı zamanda kültürel kuralları destekleyenlere de pozitif davranışların sergilenmesine neden olduğu hipotezi test edilmiştir. Bu suretle, değerlendirme aşamasında katılımcılardan, kahramanca davranarak, yaralanma riskine rağmen, bir suçlunun yakalanmasında polise yardımcı olan biri için para ödülü belirlemeleri istenmiştir.	MS manipölasyonundan sonra, kültürel kuralları destekleyenlere karşı daha yüksek ödül belirlenir.	MS manipölasyonunun sadece kültürel kuralları ihlal edenlerin cezalandırılmasına neden olmadığı, aynı zamanda kültürel kuralları destekleyenlere de pozitif davranışların sergilenmesine neden olduğu hipotezi test edilmiştir. Bu suretle, değerlendirme aşamasında katılımcılardan, kahramanca davranarak, yaralanma riskine rağmen, bir suçlunun yakalanmasında polise yardımcı olan biri için para ödülü belirlemeleri istenmiştir.	MS grubundaki katılımcılar(M=3476), kontrol grubundaki katılımcılara (M=1112) göre daha yüksek ödül belirlemiştir. Böylelikle ölüm farkındalığının sadece ceza verilmesine değil, aynı zamanda kahramanlık yapanın da ödüllendirilmesine neden olduğu kanıtlanmıştır.
			6	Gerek MS manipölasyonunda gerekse bu manipölasyonun etkileri ölçülürken bütün çalışmalarda aynı sürecin (MS manipölasyonu olarak iki açık uçlu soru ve sonrasında bağımlı değişkenin ölçülmesi) izlenmesine getirilen eleştiriler nedeniyle farklı manipölasyon araçları ile ilk çalışmadaki süreç tekrarlanmıştır.	MS manipölasyonu olarak farklı bataryaların kullanılması durumunda da kültürel dünya görüşü savunması ortaya çıkmaktadır.	MS manipölasyonu olarak açık uçlu sorular yerine kişilerin ölüm korkularının değerlendirildiği doğru yanlış soruları, kontrol grubu için ise, aynı uzunluktaki İyi Huylu Kişilik Envanteri kullanılmıştır.	Beklendiği gibi, MS grubundaki katılımcılar (M=400,33), kontrol grubundaki katılımcılara (M=99,94) göre daha yüksek kefalet ücreti belirlemiştir.
Evidence for Terror Management II: The Effects of Mortality Salience on Reactions to Those Who Threaten or Bolster The Cultural Worldview	GREENBERG, Jeff, Tom PYSZCZYNSKI, Sheldon SOLOMON, Abram ROSENBLATT, Mitchell VEEDER, Shari KIRKLAND ve Deborah LYON	1990	1	46 öğrenciden, MS veya kontrol manipölasyonu sonrasında, Hristiyan veya Yahudi bir katılımcı tarafından yazıldığını düşündükleri sahte formları okuduktan sonra yazarları değerlendirmeleri istenmiştir.	MS iç grup üyelerinin daha çok sevilmesine ve dış grup üyelerine daha çok öfke duyulmasına neden olur.	Ölüm farkındalığı farklı bataryalar içine gömülü olarak kalasik MS manipölasyonu ile yaratılmış, kültürel dünya görüşü savunması için birini Hristiyan bir katılımcının ve diğerini Yahudi bir katılımcının doldurduğu söylenen iki formu okuyarak Kişilerarası Değerlendirme Ölçeğini doldurmaları	MS grubunda Hristiyan hedef için doldurulan ölçeğin ortalaması 30,25 iken, Yahudi hedef için doldurulan ölçeğin ortalaması 26,46 olarak bulunmuş ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Kontrol grubunda ise anlamlı bir fark çıkmamıştır.Sonuç olarak, MS'in kültürel dünya görüşümüzü destekleyen veya

						istenmiştir.	karşı olanlara karşı tepkilerimizi daha da yoğunlaştırdığı ispatlanmıştır.
			2	167 öğrenciden önce Kişisel Tutum Anketini doldurmaları, sonrasında ise Adorno'nun Otoriterlik Ölçeğini doldurmaları istenmiş, daha sonra MS manipülasyonu uygulanmıştır. Öğrencilere araştırmanın ikinci kısmında bir partnerle çalışacakları ve etkileşimde bulunacakları partneri tanımaları için esasen asistanlar tarafından doldurulmuş olan fakat katılımcıların partnerlerinin doldurduğu düşündüğü Kişisel Tutum Anketlerini görmelerine izin verileceği söylenmiştir. Son olarak katılımcılardan Kişisel Tutum Anketinde kendileri ile %75 aynı maddeleri veya %75 farklı maddeleri işaretleyen partnerlerini Kişilerarası Değerlendirme Ölçeği ile değerlendirmeleri istenmiştir.	MS aynı tutumları paylaşanların daha çok sevilmesine ve farklı tutumları paylaşanlara daha çok öfke duyulmasına neden olur.	167 öğrenciden önce Kişisel Tutum Anketini doldurmaları, sonrasında ise Adorno'nun Otoriterlik Ölçeğini doldurmaları istenmiş, daha sonra MS manipülasyonu uygulanmıştır. Öğrencilere araştırmanın ikinci kısmında bir partnerle çalışacakları ve etkileşimde bulunacakları partneri tanımaları için esasen asistanlar tarafından doldurulmuş olan fakat katılımcıların partnerlerinin doldurduğu düşündüğü Kişisel Tutum Anketlerini görmelerine izin verileceği söylenmiştir. Son olarak katılımcılardan Kişisel Tutum Anketinde kendileri ile %75 aynı maddeleri veya %75 farklı maddeleri işaretleyen partnerlerini Kişilerarası Değerlendirme Ölçeği ile değerlendirmeleri istenmiştir.	Otoriterlik Ölçeği puanı düşük olan MS grubunda aynı tutumu paylaşan hedef için doldurulan ölçeğin ortalaması 40,82 iken, farklı tutumları paylaşan hedef için doldurulan ölçeğin ortalaması 32,11 olarak bulunmuş ve Otoriterlik Ölçeği puanı yüksek olan MS grubunda aynı tutumu paylaşan hedef için doldurulan ölçeğin ortalaması 43,71 iken, farklı tutumları paylaşan hedef için doldurulan ölçeğin ortalaması 26,41 olarak bulunmuş ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Testing Alternative Explanations for Mortality Effects: Terror Management, Value Accessibility, or Worrisome Thoughts?	GREENBERG, Jeff, Linda SIMON, Eddie HARMON-JONES, Sheldon SOLOMON, Tom PYSZCZYNSKI ve Deborah LYON	1995	1	62 Katılımcıdan MS manipülasyonu sonrasında fahişelik suçuna bir kefalet ücreti belirlemeleri istenmiştir.	Katılımcılardan kendi ölümlerini düşünmelerinin istenmesi duygu durumunda bir değişim yaratmadan kültürel dünya görüşü savunmasına neden olur.	Deney grubuna klasik MS manipülasyonu uygulanırken, kontrol grubuna nötr bir uyarımda (televizyon izleme) bulunulmuş ve katılımcıların duygu durumları ölçülmüştür. Son olarak ise fahişelik suçu için düzenlenmiş bir mahkeme dosyasını okuyarak kefalet ücreti belirlemeleri istenmiştir.	Sonuç olarak katılımcıların duygu durumlarında bir farklılık olmadan, MS grubundaki katılımcılar (M=413), kontrol grubundaki katılımcılara (M=276) göre daha yüksek kefalet ücreti belirlemişlerdir.
			2	31 Katılımcıdan Deney grubundan MS manipülasyonu sonrasında kontrol grubundan ise yaklaşan bir sınavı düşünmeleri istendikten sonra fahişelik suçuna bir kefalet ücreti belirlemeleri istenmiştir.	Katılımcılardan kendi ölümlerini düşünmelerinin istenmesi ile kaygı yaratan başka bir konunun düşünülmesi arasında duygu durumu olarak bir farklılık bulunmamasına rağmen MS kültürel dünya görüşü savunmasına neden olur.	Deney grubuna klasik MS manipülasyonu uygulanırken, kontrol grubuna nötr bir uyarımda (televizyon izleme) bulunulmuş ve katılımcıların duygu durumları ölçülmüştür. Son olarak ise fahişelik suçu için düzenlenmiş bir mahkeme dosyasını okuyarak kefalet ücreti belirlemeleri istenmiştir.	Sonuç olarak katılımcıların duygu durumlarında bir farklılık olmadan, MS grubundaki katılımcılar (M=659), kontrol grubundaki katılımcılara (M=89) göre daha yüksek kefalet ücreti belirlemişlerdir.
			3	51 katılımcıdan MS manipülasyonu sonrasında amerikalı öğrenciler hakkında yazılan makaleleri değerlendirmeleri istenmiştir.	Katılımcılardan kendi ölümlerini düşünmelerinin istenmesi ile kaygı yaratan başka bir konunun düşünülmesi arasında duygu durumu olarak bir farklılık bulunmamasına rağmen MS kültürel dünya görüşü savunmasına neden olur.	Deney grubuna klasik MS manipülasyonu uygulanırken, kontrol grubuna nötr bir uyarımda (televizyon izleme) bulunulmuş ve Duygu durumu PANAS ile ölçülmüştür. Daha sonra katılımcılardan Amerika lehine ve aleyhine yazılan yazıları değerlendirmeleri istenmiştir.	Sonuç olarak katılımcıların duygu durumlarında bir farklılık olmadan, MS grubundaki katılımcılar (M=8,45), kontrol grubundaki katılımcılara (M=0,89) göre Amerikan taraftarı makaleyi daha olumlu değerlendirmişlerdir.

Subliminal Exposure to Death-Related Stimuli Increases Defense of the Cultural Worldview	ARNDT, Jamie, Jeff GREENBERG, Tom PYSZCZYNSKI ve Sheldon SOLOMON	1997a	1	Katılımcılar MS ve kontrol grubuna ayrılmış, kontrol grubunun yarısına eşikaltı uyararı ölüm konusu işlenmiş, diğer yarısına nötr bir kelime gösterilmiştir. Daha sonra dikkat başka yönekaydırılmadan ÖDE ölçülmüş ve dikkat başka yöne kaydırıldıktan sonra dünya görüşü savunması ölçülmüştür.	Eşikaltı uyararı ile MS manipülasyonu yapıldığında ÖDE, dikkatin başka yöne kaydırılmasına gerek kalmadan artar ve müteakiben dünya görüşü savunması ortaya çıkar.	Ölüm farkındalığı MS grubunda klasik MS manipülasyonu ile kontrol grubunun eşikaltı ölüm uyararı grubunda ise katılımcıların farkında olmayacağı şekilde izledikleri video içinde ölüm kelimesinin gösterilmesi yoluyla yapılmıştır. ÖDE ölçümü için kelime tamamlama görevi, dünya görüşü savunması için ise Amerikan taraftarı bir makalenin değerlendirilmesi kullanılmıştır.	Dikkat başka yöne kaydırılmadan ölçüm yapıldığında sadece eşikaltı ölüm uyararının kullanıldığı grupta ÖDE yüksek çıkarken, hem MS grubunda hemde eşikaltı ölüm uyararı grubunda dünya görüşü savunması yüksek çıkmıştır. Sonuç olarak eşikaltı uyararı ile ölüm farkındalığı yaratıldığında dikkatin başka yöne kaydırılmasına gerek kalmadan uzak savunmalar ortaya çıkmaktadır.
			2	Katılımcılar MS ve kontrol grubuna ayrılmış, MS grubunda eşikaltı uyararı ile ölüm konusu işlenmiş, kontrol grubunana nötr bir kelime gösterilmiştir. Daha sonra dikkat başka yönekaydırılmadan ÖDE ve dünya görüşü savunması ölçülmüştür.	Eşikaltı uyararı ile MS manipülasyonu yapıldığında ÖDE, dikkatin başka yöne kaydırılmasına gerek kalmadan artar ve müteakiben dünya görüşü savunması ortaya çıkar.	Ölüm farkındalığı katılımcıların farkında olmayacağı şekilde izledikleri video içinde ölüm kelimesinin gösterilmesi yoluyla yapılmıştır. ÖDE ölçümü için kelime tamamlama görevi, dünya görüşü savunması için ise Amerikan taraftarı bir makalenin değerlendirilmesi kullanılmıştır.	Dikkat başka yöne kaydırılmadan ölçüm yapıldığında eşikaltı ölüm uyararının kullanıldığı grupta hem ÖDE hem de dünya görüşü savunması oldukça yüksek çıkmıştır. Sonuç olarak eşikaltı uyararı ile ölüm farkındalığı yaratıldığında dikkatin başka yöne kaydırılmasına gerek kalmadan uzak savunmalar ortaya çıkmaktadır.
Fear of Death and the Judgment of Social Transgressions: A Multidimensional of Terror Management Theory	FLORIAN, Victor ve Mario MIKULINCER	1997	1	190 katılımcıya önce MS manipülasyonu uygulanmış sonrasında sosyal kural ihlallerini değerlendirmeleri istenmiştir.	MS, sosyal kuralların ihlal edilmesine karşı olumsuz tepkileri, özellikle bu ihlaller kişinin ölüm korkusunun baskın bileşeni ile uyumluysa artırır.	MS manipülasyonu için Kişisel Ölüm Korkusu Ölçeği ve dünya görüşü savunmasının ölçümü için, kısa hikayelerden oluşan ve her hikaye için 1 ile 7 arasında bir ceza belirlenmesini gerektiren Çok Boyutlu Sosyal Kural İhlali Ölçeği kullanılmıştır.	MS grubundaki katılımcılar ihlalleri kontrol grubuna göre daha ciddi (MS:5,05; Kontrol:4,86) olarak değerlendirmiş ve daha ciddi cezalar (MS:4,77; Kontrol:4,45) belirlemiştir.

Terror Management Theory and Self-esteem: Evidence That Increased Self-esteem Reduces Mortality Salience Effects	HARMON-JONES, Eddie, Linda SIMON, Jeff GREENBERG, Tom PYSZCZYNSKI, Sheldon SOLOMON ve Holly MCGREGOR	1997	1	Öncelikle 48 katılımcıya sahte bir kişilik testi ile özsaygı manipülasyonu uygulanmış, sonra MS manipülasyonu, ardından duygu durumları ölçülmüş ve son olarak Amerikan taraftan ve aleyhtan makaleleri değerlendirmeleri istenmiştir.	Özsaygısı yüksek olan katılımcılar ölüm farkındalığından kaynaklanan kaygıyı bastırmak için dünya görüşü savunmasına ihtiyaç duymazlar.	Özsaygı manipülasyonu için araştırmacılar tarafından hazırlanmış sahte bir ölçek kullanılmış ve katılımcılara geri bildirimde bulunularak manipülasyon gerçekleştirilmiştir.	Pozitif kişilik geri bildirimi grubunda MS(M=0,89) ve kontrol grubunun (M=0,90) yazar ile ilgili değerlendirmeleri arasında fark yok iken, nötr kişilik geri bildirimi grubunda MS grubundakilerin değerlendirmesi (M=3,06), kontrol grubundakilerin değerlendirmesine (M=0,92) göre daha fazla çıkmıştır. Sonuç olarak geçici olarak da olsa özsaygının yükseltilmesi dünya görüşü savunmasını ortadan kaldırmaktadır.
			2	Bu deneyde, aynı araştırmanın ilk deneyinden farklı olarak özsaygı manipülasyonu uygulanmamış ve deney kişisel özelliğe bağlı özsaygısı yüksek olanlar ile orta seviyede olanlar ile yapılmıştır. Bunun haricinde ilk deneydeki süreç aynen uygulanmıştır.	MS özsaygısı yüksek olanlarda düşük olanlara göre daha az etkiye sahiptir.	Kişisel özelliğe bağlı özsaygının ölçülmesinde Rosenberg Özsaygı ölçeği kullanılmış ve skoru yüksek olanların özsaygısı yüksek, düşük olanların özsaygısı düşük olarak kabul edilmiştir.	Yüksek özsaygı grubunda MS (M=2,31) ve kontrol grubunun (M=2,86) yazar ile ilgili değerlendirmeleri arasında fark yok iken, orta düzey özsaygı grubunda MS grubundakilerin değerlendirmesi (M=2,86), kontrol grubundakilerin değerlendirmesine (M=0,78) göre daha fazla çıkmıştır. Sonuç olarak geçici olarak da olsa özsaygının yükseltilmesi dünya görüşü savunmasını ortadan kaldırmaktadır.

Suppression, Accessibility of Death-Related Thoughts, and Cultural Worldview Defense: Exploring the Psychodynamics of Terror Management	ARNDT, Jamie, Jeff GREENBERG, Sheldon SOLOMON, Tom PYSZCZYNSKI ve Linda SIMON	1997b	1	Katılımcılar MS ve kontrol grubuna ayrılmış, daha sonra MS grubundakiler de kendi içinde yüksek ve düşük bilişsel yüklemeye grubuna ayrılmış, MS manipülasyonu sonrasında hem dikkatin başka yöne kaydırılmasından önce hem de dikkatin başka yöne kaydırılmasından sonra ÖDE ölçülmüştür.	MS grubunda düşük bilişsel yüklemeye yapıldığında ÖDE dikkat başka yöne kaydırıldıktan sonra yüksek çıkarken, yüksek bilişsel yüklemeye yapıldığında ÖDE dikkatin başka yöne kaydırılmasına gerek kalmadan yüksek çıkar.	Bilişsel yüklemeye için katılımcılara bazı kelimeleri ezberlemeleri ve bu kelimelerin daha sonra isteneceği söylenmiştir. ÖDE ölçümü için ise klasik kelime tamamlama görevi kullanılmıştır.	Sonuç olarak, MS grubunda düşük bilişsel yüklemeye yapıldığında ÖDE dikkat başka yöne kaydırıldıktan sonra yüksek çıkarken, yüksek bilişsel yüklemeye yapıldığında ÖDE dikkatin başka yöne kaydırılmasına gerek kalmadan yüksek çıkmıştır. Bunun sebebi yüksek bilişsel yüklemenin ölüme ilgili düşüncelerin bastırılmasını engellemesidir.
			3	Katılımcılar MS ve kontrol grubuna ayrılmış, daha sonra MS grubundaki katılımcılardan bir kısmına dünya görüşlerini savunma fırsatı verilirken, diğer kısmına verilmemiş ve ÖDE ölçülmüştür.	MS grubunda dünya görüşlerini savunma fırsatı verilmeyen katılımcılarda ÖDE, dünya görüşlerini savunma fırsatı verilenlere ve kontrol grubuna göre daha yüksek çıkar.	Ölüm farkındalığı yaratmak için klasik MS manipülasyonu, dünya görüşü savunması için Amerikan taraftarı bir makalenin değerlendirilmesi ve ÖDE ölçümü için kelime tamamlama görevi kullanılmıştır.	Beklendiği gibi, MS grubunda dünya görüşlerini savunma fırsatı verilmeyen katılımcılarda ÖDE, dünya görüşlerini savunma fırsatı verilenlere ve kontrol grubuna göre daha yüksek çıkmıştır.
Death, Sex, Love, and Neuroticism: Why is Sex Such a Problem?	GOLDENBERG, Jamie L., Tom PYSZCZYNSKI, Shannon K. McCOY, Jeff GREENBERG ve Sheldon SOLOMON	1999	2	Öncelikle 76 katılımcının nevrotik kişilik durumları ölçülmüş daha sonra katılımcılara seksin fiziksel ya da romantik yönü hatırlatıldıktan sonra ÖDE ölçülmüştür.	Ölümü hatırlatması nedeniyle seksin fiziksel yönü nevrotik bireyler için daha tehdit edicidir.	Katılımcıların nevrotiklik durumunu ölçmek için Eysenck Kişilik Envanteri kullanılırken, ÖDE ölçümü için kelime tamamlama görevi kullanılmıştır. Seks manipülasyonu için ise, katılımcılara "Seksin Yönünü severim." şeklinde 20 madde verilmiş ve boşlukları beden merkezli seks ifadeleri ile dolduranlar fiziksel gruba, insan merkezli seks ifadeleri ile dolduranlar romantik gruba alınmıştır.	Sonuç olarak, seksin fiziksel yönü hatırlatıldığında nevrotik kişiliğe sahip bireylerde ÖDE daha yüksek çıkarken, seksin romantik yönünün hatırlatıldığı bireylerde ÖDE daha düşük çıkmıştır.

Clarifying the Function of Mortality-Salience Induced Worldview Defense: Renewed Suppression or Reduced Accessibility of Death-Related Thoughts?	GREENBERG, Jeff, Jamie ARNDT, Jeff SCHIMEL, Tom PYSZCZYNSKI ve Sheldon SOLOMON	2001	1	48 katılımcı önce 4 farklı gruba (1. Düşük bilişsel yüklemeye-MS-Dünya Görüşü Savunması var. 2. Düşük bilişsel yüklemeye-MS-Dünya Görüşü Savunması yok. 1. Yüksek bilişsel yüklemeye-MS-Dünya Görüşü Savunması var. 2. Yüksek bilişsel yüklemeye-MS-Dünya Görüşü Savunması yok.) ayrılmış, sonrasında MS manipülasyonu uygulanmış, ardından duygu durumları ölçüldükten sonra Amerikan taraftan ve aleyhtarı iki makalenin değerlendirilmesi istenmiştir. Sonrasında ise ÖDE ölçülmüştür.	MS, ÖDE'yi artırırken katılımcılara dünya görüşlerini savunma fırsatı verildiğinde MS ile artan ÖDE tekrar azalır.	Ölüm farkındalığı klasik MS manipülasyonu ile sağlanmış, dünya görüşü savunması olan gruba makale ile ilgili sorular sorularak dünya görüşlerini savunma fırsatı verilirken, olmayan gruba Yazarın cinsiyeti nedir? Gibi sorular sorularak kültürel dünya görüşlerini savunmaları engellenmiş ve son olarak kelime tamamlama görevi ile ÖDE ölçülmüştür.	Öncelikle MS'in dünya görüşü savunmasına neden olduğu bulunmuş ve dünya görüşü savunması fırsatı verilenlerden düşük bilişsel yüklemeye grubunda ortalama 3,23 ve yüksek bilişsel yüklemeye grubunda 2,67 çıkmıştır. Daha sonra ÖDE ölçümlerine bakıldığında MS'in ÖDE'yi artırdığı ve dünya görüşü savunmasının da ÖDE'yi azalttığı görülmüştür.
Deliver Us From Evil: The Effects of Mortality Salience and Reminders of 9/11 on Support for President George W. Bush	LANDAU, Mark J., Sheldon SOLOMON, Jeff GREENBERG, Florette COHEN, Tom PYSZCZYNSKI, Jamie ARNDT, Claude H. MILLER, Daniel M. OGILVIE ve Alison COOK	2004b	1	97 katılımcıya önce MS manipülasyonu uygulanmış, sonrasında duygu durumları ölçülmüş ve son olarak kültürel dünya görüşü savunması ölçülmüştür.	MS, George BUSH'a verilen desteği artırır.	Ölüm farkındalığı klasik MS manipülasyonu ile sağlanmış, terorizm manipülasyonu için klasik MS manipülasyonunda kullanılan açık uçlu sorular uyarlanarak kullanılmış, duygu durumu ölçümü için Pozitif ve Negatif Duygu Durumu Ölçeği kullanılmış ve son olarak, dünya görüşü savunması ölçümü için katılımcılardan BUSH'un 9/11 ve Irak ile ilgili görüşlerini yansıtan bir konuşmasından alınan metni değerlendirmeleri istenmiştir.	MS grubundaki katılımcılar (M=4,16), kontrol grubundaki katılımcılara (M=2,09) göre George BUSH'u daha olumlu değerlendirmiştir.

			3	74 katılımcı öncelikle MS, kontrol ve terorizm manipölasyonu olmak üzere üç gruba ayrılmış, sonrasında duygu durumları ölçölmüş ve son olarak költürel dünya görüşü savunması ölçölmüşdür.	11 Eylül saldırılarını hatırlatan şeyler, MS ile aynı etkiyi yaratarak George BUSH'a verilen desteği artırır.	Ölüm farkındalığı klasik MS manipölasyonu ile sağlanmış, terorizm manipölasyonu için klasik MS manipölasyonunda kullanılan açık uçlu sorular uyarlanarak kullanılmış, duygu durumu ölçümü için Pozitif ve Negatif Duygu Durumu Ölçeği kullanılmış ve son olarak, dünya görüşü savunması ölçümü için katılımcılardan BUSH'un 9/11 ve Irak ile ilgili görüşlerini yansıtan bir konuşmasından alınan metni değerlendirmeleri istenmiştir.	MS grubundaki katılımcılar (M=3,75) ve terorizm grubundaki katılımcılar(M=3.60), kontrol grubundaki katılımcılara (M=2,20) göre George BUSH'u daha olumlu değerlendirmiştir.
Fear and Compassion: A Terror Management Analysis of Emotional Reactions to Physical Disability	HIRSCHBERGER, Gilad, Victor FLORIAN ve Mario MIKULINCER	2006	2	200 katılımcı önce MS ve kontrol gruplarına ayrılmış, daha sonra engelli hedefleri ve etnik kimliklerini anlatan metinler okutulduktan sonra katılımcılardan hedeflere karşı tepkilerinin ölçöldüğü bir ölçeği doldurmaları istenmiştir.	Kadınlar ölüm hatırlatıcılarına iç grup üyesi bir engelliye karşı, dış grup üyesi bir engelliye olduğundan daha şefkatli tepki vermektedir.	MS manipölasyonu klasik MS manipölasyonu ile yapılmış, daha sonra engelli hedefler Yahudi İsraili, Arap İsraili ve Yahudi Rus şeklinde tanımlanmış ve bu hedefleri anlatan metinler okutulduktan sonra katılımcılardan hedeflere karşı tepkilerinin ölçöldüğü bir ölçeği doldurmaları istenmiştir.	Cinsiyet, Grup(MS-Kontrol) ve Hedef(Yahudi İsraili, Arap İsraili ve Yahudi Rus) araştırıldığı ANOVA yapılmış ve sonuç olarak, hedefin etnik kimliğinin gösterilen şefkat üzerinde etkisinin olduğu bulunmuştur. Hedeflerin etnik kimliği açısından bakıldığında Yahudi İsraili hedefe (M=4,05), Arap İsraili (M=3,59) ve Yahudi Rus (M=3,58) hedeften daha fazla şefkat gösterilirken, katılımcıların cinsiyeti açısından bakıldığında kadınlar (M=3,91), erkeklere (M=3,58) göre daha fazla şefkat göstermiştir.

Cancer and the Threat of Death: The Cognitive Dynamics of Death Thought Suppression and Its Impact on Behavioral Health Intentions	ARNDT, Jamie, Alison COOK, Jamie L. GOLDENBERG ve Cathy R. COX	2007	1	Katılımcılar kendi ölümleri, kansere yakalanma ya da dış ağrısı hakkında yazmış ve sonrasında dikkatleri başka yöne çekilerek ÖDE ölçülmüştür.	Kanser veya ölüm hakkında yazan katılımcıların ÖDE'si kontrol grubuna göre daha yüksektir.	ÖDE, kelime tamamlama görevi ile ölçülmüştür. Bir kısmı verilen 26 kelimenin tamamlanması istenmiş ve nötr veya ölümle ilgili olarak tamamlanabilecek kelimelerin sayısı ÖDE'nin göstergesi olarak kullanılmıştır.	Ölümlülüğün hatırlatılması, ÖDE'yi dış ağrısının hatırlatılmasına göre daha çok artırırken, kanser manipülasyonu ile dış ağrısı arasında fark çıkmamıştır.
Cancer and the Threat of Death: The Cognitive Dynamics of Death Thought Suppression and Its Impact on Behavioral Health Intentions	ARNDT, Jamie, Alison COOK, Jamie L. GOLDENBERG ve Cathy R. COX	2007	2	Katılımcılar kansere yakalanmak ya da dış ağrısı çekmek hakkında yazdıktan sonra yüksek ya da düşük bilişsel yüklemeye maruz bırakılmıştır. Daha sonra kısa bir fasıldan sonra ÖDE ölçülmüştür.	ÖDE kanser hakkında yazıp yüksek bilişsel yüklemeye maruz kalanlarda kanser hakkında yazıp düşük bilişsel yüklemeye maruz kalankara göre daha yüksektir.	ÖDE, kelime tamamlama görevi ile ölçülmüştür. Bir kısmı verilen 26 kelimenin tamamlanması istenmiş ve nötr veya ölümle ilgili olarak tamamlanabilecek kelimelerin sayısı ÖDE'nin göstergesi olarak kullanılmıştır.	Kanser hakkında yazıp yüksek bilişsel yüklemeye maruz kalanlarda kanser hakkında yazıp düşük bilişsel yüklemeye maruz kalankara göre ÖDE daha yüksek çıkmıştır.
Cancer and the Threat of Death: The Cognitive Dynamics of Death Thought Suppression and Its Impact on Behavioral Health Intentions	ARNDT, Jamie, Alison COOK, Jamie L. GOLDENBERG ve Cathy R. COX	2007	3	Katılımcılar eşik altı uyarını ile ölüm, kanser ya da başarısızlık kelimelerine maruz bırakıldıktan sonra ÖDE ölçülmüştür.	ÖDE ölüm ya da kanser kelimelerine maruz kalanlarda başarısızlık kelimesine maruz kalankara göre daha yüksektir.	Ölüm için 10 tanesi ölümle ilişkili 60 kelimedenden oluşan sözcüksel karar testi kullanılmıştır.	ÖDE ölüm ya da kanser kelimelerine maruz kalanlarda başarısızlık kelimesine maruz kalankara göre daha yüksek çıkmış, bunun yanı sıra kanser kelimesine maruz kalanlar ile ölüm kelimesine maruz kalanlar arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır.
Cancer and the Threat of Death: The Cognitive Dynamics of Death Thought Suppression and Its Impact on Behavioral Health Intentions	ARNDT, Jamie, Alison COOK, Jamie L. GOLDENBERG ve Cathy R. COX	2007	4	Katılımcılar kanser hakkında çaresizliğin vurgulandığı ya da kontrol metnini okuduktan sonra, metin hakkındaki soruları cevaplamış ve daha sonra ÖDE ölçülmüştür.	Kansere karşı savunmasızlığın yüksek olduğunu okuyan katılımcılarda ÖDE, kansere karşı savunmasızlığın düşük olduğunu okuyanlara göre daha yüksektir.	ÖDE, kelime tamamlama görevi ile ölçülmüştür. Bir kısmı verilen 26 kelimenin tamamlanması istenmiş ve nötr veya ölümle ilgili olarak tamamlanabilecek kelimelerin sayısı ÖDE'nin göstergesi olarak kullanılmıştır.	ÖDE, kansere karşı savunmasızlığın yüksek olduğunu okuyan katılımcılarda (M=1,19) kansere karşı savunmasızlığın düşük olduğunu okuyanlara (M=2,09) göre daha yüksek çıkmıştır.

Fighting Death with Death: The Buffering Effects of Learning That Worldview Violators Have Died	HAYES, Josepf, Jeff SCHIMEL ve Todd J. WILLIAMS	2008a		Öncelikle katılımcıların kültürel dünya görüşleri tehdit edilerek ÖDE'leri yükseltilmiş, daha sonra kültürel dünya görüşlerini tehdit eden bireylerin yok edildiği söylenerek ÖDE tekrar ölçülmüştür.	Kültürel dünya görüşünü tehdit eden bir bireylerin ölmesi kültürel dünya görüşü savunması işlevi görerek ÖDE'yi düşürür.	Kültürel dünya görüşü tehdidi için İsa'nın doğduğu yere saldırı yapıldığı söylenmiş, daha sonraki aşamada saldırı yapanların uçak kazasında öldüğü belirtilmiş ve kelime tamamlama testi ile ÖDE ölçülmüştür.	Kültürel dünya görüşü tehdit edilen katılımcılarda ÖDE, tehdit edilmeyen katılımcılara göre yüksek çıkarken, müteakiben kültürel dünya görüşünü tehdit edenlerin uçak kazası sonrasında öldükleri belirtildikten sonra ÖDE düşmüştür.
How Terrorism News Reports Increase Prejudice Against Outgroups: A Terror Management Account	DAS, Enny, Brad J. BUSHMAN, Marieke D. BEZEMER, Peter KERKHOF ve Ivar E. VERMEULEN	2009	1	74 Avrupalı katılımcı iki gruba(terör ve olimpiik oyun) ayrılmış ve sonrasında katılımcıların ÖDE'lerinin ölçülmesini müteakip, Araplarla ilgili değerlendirmeleri ölçülmüştür.	Terör saldırıları ile ilgili haber izlemek dış grup üyelerine karşı olumsuz önyargıyı artırır.	Terör grubuna terör saldırıları ile ilgili haber izlettirilirken, olimpiik oyun grubuna Atina'da gerçekleşen Olimpiyat oyunlarından sahneler izlettirilmiş, sonrasında kelime tamamlama görevi ile ÖDE ölçülmüş ve son olarak önyargı ölçümü için Araplarla ilgili üç soru sorulmuştur.	Terör saldırıları ile ilgili haber izleyen grupta hem ÖDE hem de Araplara karşı önyargı kontrol grubuna göre daha yüksek çıkmıştır.
Terror Management in a Predominantly Muslim Country: The Effects of Mortality Salience on University Identity and on Preference for the Development of International Relations	KÖKDEMİR, Doğan ve Zuhal YENİÇERİ	2010	1a	60 özel üniversite öğrencisinden önce demografik bilgilerinin istendiği formu doldurmaları istenmiş, sonrasında özsayı düzeylerinin ölçülmesini müteakip MS manipülasyonu uygulanmıştır. Daha sonra duygu durumları ölçülerek özel üniversitelerin veya devlet üniversitelerinin daha iyi olduğunu iddia eden bir gazete makalesini değerlendirmeleri istenmiştir.	Özel üniversite öğrencileri, devlet üniversitesi öğrencilerine göre özel üniversiteleri savunan görüşleri paylaşımlara karşı daha ılımlı ve aksini iddia edenlere karşı daha negatif tepki gösterirler.	Katılımcıların özsayı durumu Rosenberg Özsayı Ölçeği ile ölçülmüş, ölüm farkındalığı klasik MS manipülasyonu ile sağlanmış, duygu durumu, Pozitif ve Negatif Duygu Durum Ölçeği ile ölçüldükten sonra dünya görüşü savunmasının ölçümü için makalenin değerlendirildiği 5 maddelik 9'lu likert tipi bir ölçek kullanılmıştır.	Sonuç olarak katılımcıların özsayı ve duygu durumlarında bir farklılık olmamakla birlikte, MS grubunda, özel üniversitelerin daha iyi olduğunu iddia eden makale daha olumlu(M=5,23) değerlendirilirken, devlet üniversitelerinin daha iyi olduğunu iddia eden makale daha olumsuz(3,76) değerlendirilmiştir.

			1b	43 devlet üniversitesi öğrencisinden önce demografik bilgilerinin istendiği formu doldurmaları istenmiş, sonrasında özsaygı düzeylerinin ölçülmesini müteakip MS manipülasyonu uygulanmıştır. Daha sonra duygu durumları ölçülerek özel üniversitelerin veya devlet üniversitelerinin daha iyi olduğunu iddia eden bir gazete makalesini değerlendirmeleri istenmiştir.	Devlet üniversitesi öğrencileri, özel üniversite öğrencilerine göre devlet üniversitelerini savunan görüşleri paylaşımlara karşı daha ılımlı ve aksini iddia edenlere karşı daha negatif tepki gösterirler.	Katılımcıların özsaygı durumu Rosenberg Özsaygı Ölçeği ile ölçülmüş, ölüm farkındalığı klasik MS manipülasyonu ile sağlanmış, duygu durumu, Pozitif ve Negatif Duygu Durum Ölçeği ile ölçüldükten sonra dünya görüşü savunmasının ölçümü için makalenin değerlendirildiği 5 maddelik 9'lu likert tipi bir ölçek kullanılmıştır.	Sonuç olarak katılımcıların özsaygı ve duygu durumlarında bir farklılık olmamakla birlikte, MS grubunda, devlet üniversitelerinin daha iyi olduğunu iddia eden makale daha olumlu(M=5,88) değerlendirilirken, özel üniversitelerin daha iyi olduğunu iddia eden makale daha olumsuz(3,79) değerlendirilmiştir.
			2	Tamamı Türk ve Müslüman 81 özel üniversite öğrencisinden önce demografik bilgilerinin istendiği formu doldurmaları istenmiş, sonrasında özsaygı düzeylerinin ölçülmesini müteakip MS manipülasyonu uygulanmıştır. Daha sonra duygu durumları ölçülerek, sıralanan 11 ülke ile ilişkilerin geliştirilmesi için ayrılan fondan hangi ülke için ne kadar para harcanması ile ilgili görüşlerini belirtmeleri istenmiştir.	Katılımcılara ülkeleri ile diğer ülkeler arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi konusunda hangi ülkelerin tercih edilmesi gerektiği sorulduğunda, MS grubundaki katılımcılar müttefik olarak değerlendirilen ülkeleri tercih ederken, rakip olarak değerlendirilen ülkeleri tercih etmezler.	Katılımcıların özsaygı durumu Rosenberg Özsaygı Ölçeği ile ölçülmüş, ölüm farkındalığı klasik MS manipülasyonu ile sağlanmış, duygu durumu, Pozitif ve Negatif Duygu Durum Ölçeği ile ölçüldükten sonra dünya görüşü savunmasının ölçümü için sıralanan 11 ülke ile ilişkilerin geliştirilmesi için ayrılan fondan hangi ülke için ne kadar para harcanması ile ilgili görüşlerini belirtmeleri istenmiştir.	Sonuç olarak katılımcıların özsaygı ve duygu durumlarında bir farklılık olmamakla birlikte, MS grubunda, en fazla yüzdeyi Türkmenistan (%22) alırken, kontrol grubunda en fazla yüzdeyi Amerika (%12) almıştır.